

รายงานการวิจัย

เรื่อง

“แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศไทย”

(The Models of Political Perception, Political Orientation and Political Participation of Students in Eastern Region's Educational Institutions in Thailand)

โดย

อาจารย์อนุรัตน์ อนันทนาธร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร

อาจารย์ธีระ กุลสวัสดิ์

165143

AO 0102362

- 7 พ.ค. 2557

335623

สนับสนุนโดยทุนอุดหนุนการวิจัย

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม ๒๕๕๔

เริ่มบริการ

- 9 ก.ค. 2557

อภิวันทนากา

**The Models of Political Perception, Political Orientation and Political
Participation of Students in Eastern Region's Educational Institutions in Thailand**

Anurat Anantanatorn

Ekkawit Maneethorn

Teera Kulsawat

Faculty of Political Science and law

Burapha University

July 2011

อนุรัตน์ อนันทนาธร, เอกวิทย์ มณีธร และธีระ กุลสวัสดิ์. (2554). แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. ชลบุรี: คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ระดับความโน้มเอียงทางการเมือง และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา 2) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 3,126 คน จากมหาวิทยาลัย 9 แห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามวัดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา จำนวน 41 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม LISREL 8.80 (Student Version) ในการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองด้านความสำนึกในหน้าที่พลเมืองอยู่ในระดับมาก ความไว้วางใจทางการเมืองและความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง 3) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง การติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และการชุมนุมทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย 4) การวิเคราะห์แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ ผลการทดสอบค่าไคสแควมีค่าเท่ากับ 22.71 ที่องศาอิสระเท่ากับ 14 ค่า $\chi^2/df = 1.62$ ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .065 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .999 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .993 ดัชนีวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .999 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .009 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA)

เท่ากับ .014 ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้ร้อยละ 58 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1)ความโน้มเอียงทางการเมืองได้รับอิทธิพลทางตรงจากความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ($DE=.24$) 2)การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้รับอิทธิพลทางตรงจากความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ($DE=.28$) และความโน้มเอียงทางการเมือง ($DE=.64$) และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความรู้ความเข้าใจทางการเมืองผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง ($IE=.16$) และผลการวิเคราะห์โมเดลจำแนกตามมหาวิทยาลัย 9 แห่งให้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกัน

Anurat Anantanatom, Ekkawit Maneethorn, Teera Kulsawat. (2011). **The Models of Political Perception, Political Orientation and Political Participation of Students in Eastern Region's Educational Institutions in Thailand**. Chonburi: Faculty of Political Science and law, Burapha University.

Abstract

The purpose of this research aims at: 1) studying the level of political understanding, the level of political affiliation, and the political participation of undergraduate students; 2) justifying the correlation between the causal relationship model, developed by an empirical data, affecting political participation of undergraduate students; and 3) developing the causal relationship model on political understanding, the level of political affiliation, and the political participation of undergraduate students. Samples of this study derive from 3,126 undergraduate students from nine universities in the Eastern region. The research instrument is questionnaires with 41 questions testing political understanding, the level of political affiliation, and the political participation of undergraduate students. Data were analyzed by descriptive statistical analysis from LISREL 8.80 (Student Version) by examining the causal relationship model.

The result indicates that 1) the level of political understanding in every aspect is on the highest; 2) the level of political affiliation in the citizenship is high; while, political satisfaction and political capability are both medium; 3) the level of political participation on election is high, on political campaign is medium, on political movement absorption is medium, and on political movement is low; and 4) An analysis on the casual relationship model of the level of political understanding, the level of political affiliation, and the political participation of universities in the Eastern region discovers that is consistent with test of goodness of fit equally Chi-Square (χ^2) = 22.71, degrees of freedom(df) = 14, χ^2/df = 1.62 probability (p-value) = .065, Goodness of Fit Index(GFI) = .999, Adjusted Goodness of Fit Index(AGFI) = .993, Comparative Fit Index(CFI) = .999, Standardized Root Mean Square Residual(SRMR) = .009, Root Mean Square Error of Approximation(RMSEA) = .014. All model variables indicated the political participation of student total 58 percents. The assumption test demonstrated that 1) the political affiliation is an direct result of the political understanding (DE=.24); 2) the political participation is an direct result of the political understanding (DE=.28) and the political affiliation

($DE=0.64$) as well as the political participation is an indirect result of political affiliation ($IE=.16$). The result of model analysis on each university is consistent.

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมฤทธิ์ ขศสมศักดิ์ คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่ออ่านผลงานวิจัยเล่มนี้ ขอขอบพระคุณ ดร.จักรี ไชยพินิจ และ ดร.พูลพงศ์ สุขสว่าง ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสองที่ได้สละเวลาในการอ่านงานวิจัย ตลอดจนการให้คำแนะนำในการปรับแก้ เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สุรัชัญญา พรหมสมบูรณ์ คุณวรากร เกรียงไกรศักดิ์ และ คุณบงกช ชัยเชาวรินทร์ ที่ได้สละเวลาช่วยเหลือในการเก็บแบบสอบถาม ทำให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ คุณรัชฎาพิชชา สามารถ นิสิตช่วยงานจากคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ที่ได้สละเวลาช่วยเหลือในการกรอกข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์ และนางสาวชนาธิป เกื้อยงเกลา นิสิตช่วยงานคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ที่ช่วยตรวจสอบการสะกดคำในงานวิจัยนี้

คณะผู้วิจัย

กรกฎาคม พ.ศ.2554

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ 1	1
บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
3. ขอบเขตของการศึกษา	3
4. นิยามศัพท์เฉพาะ	3
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	3
บทที่ 2	4
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
1. แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง	4
1. ความหมายของการเมือง (Political)	4
2. แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	12
2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	12
2.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	16
2.3 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	20
2.4 การวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง	23
3. แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง	25
3.1 ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของบุคคล	25
3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	33
4. แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความโน้มเอียงทางการเมือง	34
4.1 แนวคิดความโน้มเอียงทางการเมือง	34
4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความโน้มเอียงทางการเมือง	35
5. แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรม	37

6. สรุปการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
7. กรอบแนวความคิดและสมมติฐาน	41
7.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย	41
7.2 สมมติฐานในการวิจัย.....	43
บทที่ 3.....	44
วิธีการดำเนินการ	44
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
1.1 ประชากรในการวิจัย.....	44
1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	44
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	45
2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
2.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	46
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
3.1 การวิเคราะห์ข้อมูล	46
3.2 การทดสอบสมมติฐาน.....	48
บทที่ 4.....	49
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	50
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง.....	52
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย	53
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย	57
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของแบบจำลอง แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย	60
ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ...	64
ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์	68
ผลการทดสอบสมมติฐาน	69

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของแบบจำลองแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา จำแนกตามสถาบันการศึกษา.....	71
ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา.....	71
ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี ..	73
ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว.....	75
ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา.....	77
ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี.....	79
ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ.....	81
ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์.....	83
ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.....	85
ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี	87
บทที่ 5.....	89
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	89
สรุปผลการศึกษา.....	90
อภิปรายผลการศึกษา.....	91
ข้อเสนอแนะ	93
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	94
บรรณานุกรม	95
ภาคผนวก I แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	100

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	40
ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามมหาวิทยาลัย	45
ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ (n=3,126)	50
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ (n=3,126)	50
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามมหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษาอยู่ (n=3,126)....	51
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสาขาวิชา (n=3,126).....	51
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามชั้นปี (n=3,126).....	52
ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง (n=3,126)	52
ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ความเข้าใจทางการเมืองจำแนกตามมหาวิทยาลัย (n=3,126).....	53
ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความโน้มเอียงทางการเมือง (n=3,126)	53
ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความโน้มเอียงทางการเมืองจำแนกตามมหาวิทยาลัย (n=3,126)	56
ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (n=3,126)	57
ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจำแนกตามมหาวิทยาลัย (n=3,126).....	59
ตารางที่ 14 ค่าสถิติ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Std.Error) ของความเบ้ และความโค้งของตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย	60
ตารางที่ 15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย	62
ตารางที่ 16 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว.....	64
ตารางที่ 17 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความโน้มเอียงทางการเมือง	65
ตารางที่ 18 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา.....	67
ตารางที่ 19 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา.....	68

ตารางที่ 31 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ	81
ตารางที่ 32 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยตนเองของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ	82
ตารางที่ 33 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	83
ตารางที่ 34 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยตนเองของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	84
ตารางที่ 35 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	85
ตารางที่ 36 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยตนเองของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	86
ตารางที่ 37 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี	87
ตารางที่ 38 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยตนเองของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี	88

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์ที่ 1	39
แผนภาพที่ 2 รูปแบบความสัมพันธ์ที่ 2	39
แผนภาพที่ 3 รูปแบบความสัมพันธ์ที่ 3	39
แผนภาพที่ 4 รูปแบบความสัมพันธ์ที่ 4	39
แผนภาพที่ 5 กรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย	41
แผนภาพที่ 6 แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง ที่มีต่อพฤติกรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา	42
แผนภาพที่ 7 โมเดลผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงขึ้นชั้นความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	64
แผนภาพที่ 8 โมเดลผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงขึ้นชั้นความโน้มเอียงทางการเมือง	65
แผนภาพที่ 9 โมเดลผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงขึ้นชั้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง	66
แผนภาพที่ 10 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความ โน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา	68
แผนภาพที่ 11 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความ โน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา	71
แผนภาพที่ 12 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี	73
แผนภาพที่ 13 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว	75
แผนภาพที่ 14 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา	77
แผนภาพที่ 15 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี	79
แผนภาพที่ 16 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ	81
แผนภาพที่ 17 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ราชนครินทร์	83
แผนภาพที่ 18 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ รำไพพรรณี	85
แผนภาพที่ 19 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี	87

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Political Participation) เป็นตัวแปรสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในสังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ หรือใช้สิทธิเพื่อแสดงบทบาทต่างๆ ในทางการเมืองโดยตรงภายใต้กฎ กติกา และกรอบของกฎหมาย ถือเป็นเงื่อนไขอันจำเป็นของระบอบประชาธิปไตย ทั้งในแง่ของหลักการและอุดมการณ์ นอกจากนี้ในสังคมประชาธิปไตย ไม่เพียงแต่มีความรู้เกี่ยวกับการเสนอแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาสาธารณะที่มีความสอดคล้องกับค่านิยม และความต้องการของตนเองแล้ว ยังต้องมีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในทางการเมืองอีกด้วย (Conway, 2000, P.2)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง ดังนั้นการที่จะพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยจะต้องส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากที่สุด ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นตัวชี้วัดระดับการพัฒนาประชาธิปไตย หากสังคมใดก็ตามมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง สังคมนั้นย่อมมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการพัฒนาระบบการปกครองให้ตอบสนองต่อเป้าหมายที่ประชาชนต้องการตามอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ยึดหลักการว่า การปกครองเป็นของประชาชน เพื่อประชาชน และโดยประชาชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาแล้วแล้วแต่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น

การที่จะทำให้ประชาชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น สิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือการวางแผนหรือสร้างความรู้ความเข้าใจทางด้านการเมือง เพื่อเสริมสร้างความโน้มเอียงทางการเมือง (Political Orientations) หรือทัศนคติทางการเมืองในแนวทางที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสมัครใจ ซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองนี้จะส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเมืองของสังคมหรือประเทศนั้นๆ (Dawson, Prewitt, & Dawson, 1977 P.1-4)

ในอดีตที่ผ่านมาบทบาทของนิสิต นักศึกษา มีความสำคัญกับการเมืองไทย เหตุการณ์ในอดีตในหลายๆ ครั้งได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญๆ เช่น เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นักศึกษาได้ร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาลเผด็จการของจอมพลถนอม กิตติขจร หรือเหตุการณ์เมื่อ 6 ตุลาคม 2519 ได้มีการใช้กำลังรุนแรงต่อกลุ่มนักศึกษาที่ชุมนุมกันในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เมื่อ 17-21 พฤษภาคม 2535 ในการชุมนุมต่อต้านการปกครองโดยรัฐบาล พลเอกสุจินดา คราประยูร ซึ่งเหตุการณ์ต่างๆ ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเวลาต่อมา ถึงแม้ว่าในปัจจุบันบทบาททางการเมืองของนักศึกษาจะลดน้อยลง แต่ก็ต้องยอมรับว่า กลุ่มคนเหล่านี้ยังเป็นกลุ่มคนที่ยังมีบทบาทต่อการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะในอนาคตกลุ่มนักศึกษาจะเป็นกลุ่มคนที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนให้ระบบการเมืองไทยได้ก้าวไปสู่การพัฒนาที่เต็มรูปแบบ และมีความสมบูรณ์มากที่สุด จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งคือนักศึกษาในภูมิภาคที่ใกล้เมืองหลวงของประเทศมากที่สุด และมีมหาวิทยาลัยอยู่หลายแห่ง ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำ ความเข้าใจกับตัวแปรความรู้ทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมือง ที่จะส่งผลไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ซึ่งจะเกิดผลโดยตรงต่อการนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสมัครใจ และจะเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนคนรุ่นใหม่ให้มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สูงขึ้นในอนาคต

2. คำถามการวิจัย

1. นักศึกษาในมหาวิทยาลัยในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองระดับความโน้มเอียงทางการเมือง และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับใด
2. มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ระดับความโน้มเอียงทางการเมือง และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

4. ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตในด้านช่วงเวลาของการศึกษาการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีช่วงเวลาในการศึกษาดังแต่ 1 เมษายน 2554 – 31 มีนาคม 2555

2. ขอบเขตในด้านพื้นที่ของการศึกษา ทำการศึกษาในมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออก จำนวน 9 แห่ง

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออก

ความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจของนิสิต นักศึกษาที่มีต่อการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในเรื่องของ สิทธิและหน้าที่พลเมือง รัฐธรรมนูญ สถาบันทางการเมือง พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง และการเลือกตั้ง

ความโน้มเอียงทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักศึกษาเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมือง ในเรื่องของความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ซึ่งเป็นแบบแผนการตอบสนอง และการประพฤติดทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึง การที่นักศึกษามีพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน การติดตามสถานการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง และการชุมนุมทางการเมือง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลการศึกษาจะช่วยทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา และส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยพัฒนาระบบการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับในบทนี้จะกล่าวถึงแนวความคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในหัวข้อเรื่อง “การศึกษาอิทธิพลของความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมืองที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา” โดยการนำเสนอจะแบ่งออกเป็น 7 ส่วน คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง
2. แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง
4. แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความโน้มเอียงทางการเมือง
5. แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรม
6. สรุปผลการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวความคิด และสมมติฐาน

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง

1. ความหมายของการเมือง (Political)

เอกวิทย์ มณีธร (2552, หน้า 106 – 110) มีนักรัฐศาสตร์หลายท่านทั้งชาวต่างชาติและชาวไทย ได้ให้ความสำคัญของคำว่าการเมือง ซึ่งตรงกับคำว่า Political ในภาษาอังกฤษ เป็นคำพูดและกล่าวถึงกันเสมอไม่ว่าจะเป็นในวงราชการ วงการปกครอง วงการทหาร ตลอดจนวงการหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนต่างๆ เรามักจะได้ยินถึงการเมืองทั้งแง่ดีและแง่ไม่ดีอย่างหลากหลาย หากดูคำนิยามการเมืองจากผู้เขียนของนักรัฐศาสตร์ทั้งไทยและต่างประเทศแล้วจะเห็นว่าที่ให้ความหมายตรงกันนั้นมีน้อย บางคนให้ความหมายไว้อย่างหละหลวมมาก ไม่สามารถนำไปใช้ได้กับการเมืองทุกแบบในสังคมทุกรูปแบบ และในทุกกาลสมัยได้ ซึ่งในที่นี้จะเริ่มจากการนำเสนอของนักวิชาการชาวต่างประเทศก่อนดังนี้ คือ

แดเนียล ซี.แซฟเฟลล์ (Saffell, David C., 1984, P.4) ได้กล่าวว่า การเมือง คือ ความสัมพันธ์ที่คงอยู่ของบุคคลหรือกลุ่ม เมื่อใดก็ตามที่เป็นการควบคุมหรือใช้อำนาจเหนือบุคคลหรือกลุ่มอื่นๆ ในการดำเนินการตามแนวทางที่ต้องการ และเดวิด อีสตัน (David Easton) อ้างถึงใน จิตร โชค วีระสัย และคณะ,

2542, หน้า 19) นักวิชาการร่วมสมัยชาวอเมริกัน ได้นิยามคำว่าเมืองไว้ว่า เป็นการแบ่งสันปันส่วนหรือจัดสรรโดยใช้อำนาจ อันเป็นที่ได้รับการยอมรับหรือถือว่าเป็นไปตามสิทธิอำนาจ ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell อ้างถึงใน ฉัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตร, 2547 หน้า 5) ประมาจารย์ด้านรัฐศาสตร์ทางอเมริกันคนหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า การเมือง คือ การได้มาซึ่งอำนาจเพื่อที่จะตัดสินใจว่าใครจะได้อะไร เมื่อใด และอย่างไร กล่าวคือ การเมืองเกิดขึ้นมาเพื่อกฎเกณฑ์ในการแบ่งสรรสิ่งต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ ซึ่งก็จะต้องเกี่ยวข้องกับอำนาจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมถึง นิคโคโล มาคิอาเวลลี (Niccolo Machiavelli อ้างถึงใน สุพจน์ บุญวิเศษ, 2548, หน้า 7) นักคิดชาวอิตาลีก็เช่นกันที่มองว่า การเมืองเป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่อแสวงหาอำนาจและการใช้อำนาจอย่างมีอิสระ มาคิอาเวลลีได้สอนให้ผู้ปกครองมีความสามารถรอบด้าน ด้านหนึ่งคือ พละกำลังและกำลังใจที่เข้มแข็งเป็นสิงโต และมีความเฉลียวฉลาดแบบสุนัขจิ้งจอก ในขณะที่ สตีเฟน ดี. แทนเซย์ (Stephen D. Tansey, 1995, P.5) ได้กล่าวถึงการเมืองอีกแง่มุมหนึ่งว่า การเมืองนั้นเป็นศาสตร์และศิลป์ ในการปกครองที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบโครงสร้างการบริหาร การจัดสรรประโยชน์ต่างๆ ในรัฐอย่างมีระเบียบกฎเกณฑ์ ทั้งนี้การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งภายในรัฐและสัมพันธ์กับรัฐอื่นๆอีกด้วย

สำหรับในส่วนของนักรัฐศาสตร์ชาวไทยนั้น ก็ได้ให้ความหมายคำว่า การเมือง(Politics)

ไว้อย่างน่าสนใจหลายท่าน ดังเช่น ชัยอนันต์ สุนทรพาณิชย์ (2523, หน้า 15-16) กล่าวว่า การเมืองคือกิจกรรมซึ่งมีผลประโยชน์ที่แตกต่างกันและมารวมกัน อยู่ในหน่วยการปกครองหนึ่งๆ ได้รับการประสานประโยชน์ โดยได้รับโอกาสที่จะร่วมมืออำนาจ ตามสัดส่วนของความสำคัญของกลุ่ม ทั้งนี้เป็นไปเพื่อสวัสดิภาพและการคงอยู่ของสังคม และพฤษศิลาณ ชุมพล (2548, หน้า 21) ได้กล่าวถึงการเมือง อย่างเป็นระบบไว้ว่า ระบบการเมือง คือ ระบบของความสัมพันธ์ใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าต่างๆ เพื่อสังคมโดยมีอำนาจรองรับ การบังคับให้ปฏิบัติตาม รวมถึงสมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2548, หน้า 7) ได้นำเสนอไว้ว่า การเมือง หมายถึง การจัดสรรอำนาจเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนนั่นเอง และสุชม นวลสกุล (2527, หน้า 13-14) ได้ให้ความเห็นว่า การเมืองเป็นเรื่องราว อำนาจที่มีผลกระทบต่อสังคมโดยส่วนรวม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขัน การตลาดในสังคม และทำให้สังคมแห่งนั้น เจริญพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ในขณะที่ อุทัย หิรัญโค (2519, หน้า 7) สรุปว่า การเมืองเป็นคำที่มีความหมายกว้างเป็นอันมาก เป็นนามธรรมที่มองไม่เห็น ซึ่งถ้าจะกล่าวสรุปสั้นๆ ในเชิงวิชาการได้ว่า การเมืองก็คือศิลปะและศาสตร์ของการปกครองนั่นเอง

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า ประเด็นเรื่องการขัดแย้ง อำนาจ และอิทธิพล ภาวะผู้นำและการตัดสินใจนโยบาย ซึ่งต่างเป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด จึงเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการจำนวนไม่น้อยว่า เป็นสาระสำคัญของการเมือง อย่างไรก็ตามคำจำกัดความของคำว่าเมืองที่มีอยู่หลากหลายแปรเปลี่ยนไปตามทฤษฎี ส่วนหนึ่งจะตั้งอยู่บนข้อสมมติฐานที่สำคัญ 7 ประการ ดังต่อไปนี้

1.1 สังคมมนุษย์ทุกสังคมต่างก็ประสบกับปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็น

โภคทรัพย์ สถานะภาพ หรืออำนาจ และอุปสงค์มักจะมีมากกว่าอุปทานเสมอ

1.2 เพื่อปกป้องไม่ให้ความขัดแย้งอันเป็นผลมาจากการแก่งแย่งแข่งขัน เพื่อให้มีการจัดสรรทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดเป็นผลเสียอย่างร้ายแรงต่อสังคม จะเกิดกลุ่มบุคคลขึ้นมากลุ่มหนึ่งในทุกสังคม ที่จะทำหน้าที่ เป็นผู้นำเอากลไกของสังคมมาใช้ในการแบ่งสรรทรัพยากรและบังคับใช้กฎระเบียบต่างๆ ที่ออกมาควบคุมพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของบรรดาสมาชิกของสังคมนั้นๆ กลไกดังกล่าวได้แก่ รัฐบาลซึ่งอาจจะอยู่ในรูปขององค์กรที่ซับซ้อน เช่น รัฐบาลของสหรัฐอเมริกา หรืออาจอยู่ในรูปแบบง่ายๆ เช่น ระบบเผ่าพันธุ์ เป็นต้น

1.3 รัฐบาลจะแจกแจงแบ่งสรรทรัพยากรของสังคมให้แก่บุคคลจำนวนหนึ่งขณะที่ผู้คนอีกจำนวนหนึ่ง ไม่ได้ได้รับประโยชน์

1.4 จะเกิดแรงผลักดันเพื่อให้รัฐบาลแจกแจงแบ่งสรรทรัพยากรใหม่เสมอและจะอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ตั้งแต่การจลาจล สงครามกลางเมือง การ ไปออกเสียงเลือกตั้ง ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำของกลุ่ม “Have nots”

1.5 เมื่อกลุ่ม Have nots ขยายแรงผลักดันให้มีการแจกแจงแบ่งสรรกันใหม่เพิ่มมากขึ้น กลุ่ม Haves ซึ่งเป็นพวกที่ได้รับประโยชน์จากรูปแบบและวิธีการแจกแจงแบ่งสรรเดิมอยู่แล้ว ก็จะไม่กระตือรือร้นที่จะต่อต้าน เพื่อรักษาสถานภาพเดิมไว้ให้คงอยู่

1.6 ยิ่งกลุ่ม Haves ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ปกครองสามารถชักจูงให้มวลชนเห็นว่ารัฐบาล ตลอดจนผลงานและกระบวนการในการทำงานมีความชอบธรรม สามารถรักษาผลประโยชน์ส่วนใหญ่ของมวลชนได้มากเพียงไร ฐานะตำแหน่งของผู้ปกครองก็จะยิ่งมั่นคงยิ่งขึ้น ผู้ปกครองจะพยายามรักษาคำแห่งอภิสัทธินี้ไว้โดยใช้วิธีการต่างๆ เท่าที่จะคิดค้นขึ้นมา เช่น ให้ความเชื่อทางศาสนาบ้าง National Myth บ้าง เพื่ออ้างสิทธิที่ตนปกครองผู้อื่น

1.7 การเมืองจึงเป็นเรื่องของปฏิกริยาระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองและเป็นเรื่องของการแก่งแย่งแข่งขัน ในสิทธิที่จะปกครองผู้อื่นในระหว่างผู้ปกครองด้วยกันอีกด้วย สถาบันทางการเมืองที่เป็นทางการ จึงเป็นจุดศูนย์รวมของการต่อสู้ ทั้งนี้ผู้ปกครองต่างก็มองว่าสถาบันเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งสำหรับ ควบคุมมวลชน และช่วยรักษาสถานภาพอันเหนือกว่าของตนให้รอดพ้นจากผู้ปกครองอื่นๆ ด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการเมืองในระดับพื้นฐานเป็นกระบวนการต่อสู้แย่งชิงอำนาจในการตัดสินใจ เพื่อควบคุมระบบการผลิต การแบ่งปันทรัพยากร และผลประโยชน์อื่นๆ ที่มีอยู่ในสังคม การเมืองยังเป็นกระบวนการต่อสู้เพื่อยืนยันความหมายของ “อำนาจ” รูปแบบและความชอบธรรมในการได้มาซึ่งอำนาจตัดสินใจ การกำหนดและปรับเปลี่ยน “กติกา” ของสังคม การควบคุมให้สมาชิกของสังคมกระทำการตามกติกา เพื่อควบคุมการผลิต เพื่อความมีระเบียบและความสงบเรียบร้อย และการใช้บทลงโทษ เมื่อเกิดการละเมิดกติกาสังคมในสังคมขนาดใหญ่และสลับซับซ้อน จะมีการจัดตั้งระบบและสถาบันการเมืองในรูปแบบแน่นอนชัดเจน มีองค์กรทางการเมืองทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรม เพื่อต่อสู้แย่งชิงอำนาจตัดสินใจ มีการสร้างกติกาเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของกฎหมายและรัฐธรรมนูญ มีการจัดตั้งหน่วยงานต่างๆ เพื่อทำหน้าที่บริหารและควบคุมดูแลกิจกรรมต่างๆ ของสังคม หากแต่ในสังคม

ขนาดเล็กและเรียบง่าย อาจไม่มีการจัดตั้งระบบและสถาบันการเมืองในรูปแบบที่แน่นอนชัดเจน องค์การทางการเมืองถูกสวมครอบด้วยระบบเครือญาติ การต่อสู้ทางการเมืองมักเป็นไปในรูปแบบของการจัดตั้งกลุ่มองค์กรทางสังคมเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง การตัดสินใจถูกกำหนดด้วยการเจรจาและการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม

จากนิยามของคำว่าการเมืองที่มีอยู่หลากหลายนี้ การจะบิควานิยามใดดีที่สุด หรือมีประโยชน์มากกว่านิยามอื่นๆ นั้น ออกจะเป็นความคิดที่ค่อนข้างจะแคบไป ไม่มีนิยามใดที่ผิดหรือถูกต้องสมบูรณ์ แต่เป็นเพียงข้อความสรุป ที่บุคคลหวังที่จะทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ใดๆ ทุกคนจึงมีสิทธิที่จะให้คำจำกัดความตามทรรศนะของตนเองทั้งนั้น ทางผู้เขียนเองก็ได้ทำการสรุปถึงความหมายของการเมืองไว้อย่างกว้างๆ เพื่อให้สะดวกต่อการทำความเข้าใจ และทำความเข้าใจในระดับต่อไป ว่าการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ และการใช้อำนาจจัดสรรผลประโยชน์ ให้กับบุคคลทุกระดับในสังคม เนื่องจากการเมืองเป็นเรื่องของสาธารณะที่จะต้องมีผลกระทบและเกี่ยวข้องกับทุกคนในรัฐนั่นเอง

2. ความสำคัญของการเมือง

เอควิธ มณีธร (2552, หน้า 110 – 112) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นที่รู้จักกันในวงการรัฐศาสตร์ว่าในชุมชนการเมืองหรือรัฐ มีคำกล่าวหนึ่งถึงการเมืองไว้ว่า “ถ้าท่านไม่เล่นการเมือง การเมืองก็จะเล่นท่าน หรือถ้าท่านไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง การเมืองก็จะมายุ่งเกี่ยวกับท่าน” ซึ่งหมายความว่า ในระบอบประชาธิปไตยนั้นอำนาจสูงสุดเป็นของปวงชน ถ้าประชาชนมิได้เลือกตัวแทนที่ดีไปทำหน้าที่แทนตน ในระบบการเมือง หรือละเลยไม่ใช้สิทธิในการเลือกผู้แทน ผลที่ได้รับคือ การทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพของรัฐบาล และความทุกข์ยากนั้น ก็จะส่งผลย้อนกลับมาสู่ประชาชนในฐานะเป็นสมาชิกของรัฐ ประชาชนมีพันธะที่ต้องปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์ของสังคม เช่น กฎหมาย เป็นต้น ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต เมื่อเกิดต้องไปแจ้งต่อทางการ เมื่อถึงวัยที่กำหนดต้องเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ เมื่อประกอบอาชีพต้องเสียภาษีให้รัฐและเมื่อเสียชีวิตก็ต้องไปแจ้งต่อทางการ กฎเกณฑ์เหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่ง ซึ่งเกิดจากกิจกรรมทางการเมืองทั้งสิ้น การเมืองจึงเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ภายในรัฐ ประชาชนในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มีความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทั้งนี้เพราะเป็นความเชื่อ ส่วนหนึ่งว่า การเมืองเป็นเรื่องของรัฐบาลและผู้ปกครองไม่ใช่เรื่องของประชาชน ทั้งที่การเมืองมีผลกระทบต่อสังคมไม่ทางตรงก็ทางอ้อม การตัดสินใจตกลงใจในรัฐสภา หรือคณะรัฐมนตรีอาจนำไปสู่การกำหนดราคารับซื้อ ข้าวเปลือกของชาวนาทั่วประเทศ การลดค่าเงินบาทเพราะการกำหนดราคาน้ำมัน จนกระทั่งการตัดสินใจประกาศสงคราม ชาวประมงที่ลากอวนในทะเลลึกก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหนีพ้นผลกระทบทางการเมืองได้ เพราะเมื่อราคาปลาปั่นด้าเพราะราคาน้ำมันสูงขึ้น หรือชาวไร่ข้าวโพดที่ทำไร่ข้าวโพดตามเชิงเขาห่างไกล ก็ยังหนีไม่พ้นจากมาตรการประกันราคาข้าวโพด เป็นต้น

ดังที่กล่าวมาข้างต้น มนุษย์ในสังคมไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบทางการเมืองได้ เพราะการตัดสินใจทางการเมืองส่งผลกระทบต่อที่แผ่กว้าง ครอบคลุมทุกคนในสังคม และครอบคลุมทุกเรื่องที่เป็นวิถีชีวิตประจำวันของมนุษย์กิจกรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากการตกลงกันไม่ได้ สังคมจึงแสวงหาอำนาจ

ประเภทหนึ่งที่สามารถแก้ไขความขัดแย้งให้เป็นในทางที่ต้องการ อำนาจนี้คืออำนาจทางการเมือง การเมืองเป็นสิทธิอำนาจ (Authority) ในการตัดสินใจหาสูงสุดของสังคม นโยบายหรือแนวทาง แก้ปัญหาที่ผ่านการตัดสินใจแล้ว จะต้องได้รับการปฏิบัติ มีกฎหมายและกลไกของรัฐตรวจสอบดูแล ให้มีการปฏิบัติตาม อำนาจทางการเมืองจึงเป็นอำนาจซึ่งขาดความขัดแย้งทางการเมืองทั้งปวง อำนาจทางการเมืองเป็นอำนาจหน้าที่ของสถาบันทางการเมือง เช่น รัฐบาล และรัฐสภา เป็นต้น สถาบันทางการเมือง จึงเป็นเวทีทางการเมือง เพื่อการแก้ปัญหาของสังคมกิจกรรมทางการเมือง ได้พยายามใช้สถาบันทางการเมืองเป็นเครื่องมือเพื่อก่อให้เกิดผลบางประการในสถานการณ์ของการขัดแย้ง

ออสติน แรนนีย์ (Austin Ranney, 1971, P.3) ได้นำเสนอว่า การเมืองและการปกครองนับว่าเป็นกิจกรรม และสถาบันหนึ่งที่เก่าแก่ที่สุดของมนุษย์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การเมืองมีการเกี่ยวข้องกับมนุษย์ แต่โบราณ ทั้งนี้ เพราะการเมืองเกิดขึ้นจากความจำเป็น ของชีวิตสังคมของมนุษย์ ดังที่ อริสโตเติล ได้กล่าวว่า มนุษย์โดยธรรมชาติเป็นสัตว์การเมือง และด้วยเหตุนี้จึงต้องอาศัยร่วมกันเป็นชุมชน เพราะเมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นชุมชน พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลแต่ละคน อาจเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพ หรือผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิประโยชน์ของบุคคลอื่นๆ จึงมีความจำต้องอาศัยเครื่องมือทางสังคมที่จะกำหนด หรือควบคุมกิจการต่างๆ ที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน ในยุคดั้งเดิม ครอบครัวจึงเป็นสำคัญที่จะช่วยประคับประคองให้เกิดความสงบ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม ต่อมาเมื่อสังคมมนุษย์มีพัฒนาการและมีความหลากหลายซับซ้อนอันมากยิ่งขึ้น ครอบครัวยุคแรกและจารีตประเพณีของชุมชน (สังคม) ไม่อาจดำรงต่อการเปลี่ยนแปลง และไม่อาจทนต่อการกระทำที่ขาดความสงบ เพราะ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้แก่ชุมชน (สังคม) ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ องค์การทางการเมือง หรือสถาบันที่เรียกว่า “รัฐ” จึงก่อรูปขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการจัดระเบียบของสังคมแทน ครอบครัวยุคแรก การเมืองจึงเป็นเรื่องของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคม (Social Animal) มีภาษาพูดใช้เป็นสื่อกลาง ในการอยู่ร่วมกันในสังคม และโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง (Political Animal) ด้วย กล่าวคือ มนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องการให้มีการปกครอง เมื่อมนุษย์ในสังคม ยังต้องมีการปกครอง มีผลให้มนุษย์ในสังคมถูกแบ่งออกเป็นผู้ปกครองฝ่ายหนึ่ง และผู้อยู่ใต้ปกครองฝ่ายหนึ่ง การเมืองจึงเกิดขึ้นท่ามกลาง ชุมชนการเมืองที่ประกอบด้วย กลุ่มหลากหลาย ซึ่งมีผลประโยชน์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมที่แตกต่างกันเพราะอยู่ร่วมภายใต้อาณาเขต การปกครองเดียวกัน โดยมีกิจกรรมทางการเมือง เป็นเครื่องมือ ในการธำรงรักษา ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชนการเมืองนั้น

3. ธรรมชาติทางการเมือง

เอกวิทย์ มณีธร (2552, หน้า 112 – 113) ได้กล่าวไว้ว่า ในบางครั้งการเมืองอาจถูกมองว่า นอกจากจะมีความสำคัญต่อมนุษย์แล้ว ก็ยังมีภาพพจน์ในทางลบอยู่ไม่น้อย ถูกมองว่าเป็นความโศกเศร้าที่จำเป็นของมนุษย์ โดยที่เราไม่อาจหลีกเลี่ยงทางการเมืองได้ เพราะว่าการเมืองมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง หรือรัฐอย่างแยกไม่ออก การเมืองจึงถูกมองว่า เกี่ยวข้องกับอำนาจ การใช้อำนาจ ผลประโยชน์ การต่อสู้แข่งขัน เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและผลประโยชน์นั่นเอง

การมองธรรมชาติการเมืองเป็นความพยายามกำหนดลักษณะเฉพาะของการเมืองเพื่อตอบคำถามเบื้องต้นในทางรัฐศาสตร์ เช่น ลักษณะของการเมืองมีความแตกต่าง จากลักษณะของสิ่งอื่นในสังคมมนุษย์อย่างไร อะไรเป็นลักษณะของระบบการเมืองที่แตกต่างจากระบบการเมือง เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า ระบบการเมืองเป็นแบบแผนของระบบสัมพันธ์อย่างหนึ่งของมนุษย์ ประเด็นที่น่าคิดคือ แบบแผนความสัมพันธ์ทางการเมือง มีลักษณะพิเศษอย่างไร

นักวิชาการได้พยายามหาคำตอบ เรื่องนี้มาเป็นเวลานาน ในหนังสือเล่มที่ 1 ของหนังสือ “Politics” อริสโตเติล ข้อโต้แย้งที่กล่าวว่า “อำนาจทุกอย่างเหมือนกันหมด” พร้อมกับจำแนกอำนาจทางการเมือง ออกจากอำนาจอื่น เช่น อำนาจของนายเหนือทาส อำนาจของสามีเหนือภรรยา หรืออำนาจของพ่อแม่เหนือลูกๆ อย่างไรก็ดี อริสโตเติล กล่าวว่าคือสิ่งหนึ่งของการเมือง นั่นคือ การมีอยู่ของอำนาจ และในที่สุด อริสโตเติล ก็นิยามนครรัฐหรือสมาคมทางการเมือง ว่ามีอำนาจสูงสุดและครอบคลุมทั้งหมด นครรัฐคือสมาคมทางการเมือง เป็นผู้สร้างองค์กรของรัฐเพื่อการปกครองซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจเหนือประชาชน อริสโตเติล ที่กำหนดว่า “อำนาจอยู่ที่ใคร” เป็นเกณฑ์อันหนึ่งเพื่อจำแนกประเภทของรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ อริสโตเติล เรื่อยมา นักวิชาการจึงมองกันว่า แบบแผนความสัมพันธ์ทางการเมืองเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ การปกครอง อำนาจ แม้แต่นักวิชาการที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการศึกษาสังคมศาสตร์สมัยใหม่ คือ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ซึ่งมีชีวิตอยู่ระหว่าง ค.ศ. 1864 – 1920 ก็ยึดหลักว่าควรเรียกสมาคมใดๆ ว่า “การเมือง” หากว่าสามารถบังคับใช้ระเบียบได้อย่างต่อเนื่อง ภายในอาณาบริเวณนั้น โดยการใช้อำนาจบังคับ หรือ ขู่ว่าจะใช้วิธีดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงาน แสดงให้เห็นว่า เวเบอร์ ถือว่าอำนาจหน้าที่ หรือกฎเกณฑ์เป็นลักษณะสำคัญของการเมือง เพราะรัฐศาสตร์สมัยใหม่ผู้นี้หนึ่งคือ ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell) นิยามว่ารัฐศาสตร์เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์สาขาหนึ่งเพราะเลือกศึกษาถึงการกำหนด และการแบ่งปันอำนาจ และการกระทำต่างๆ ในทางการเมืองเป็นการกระทำในแง่มุมของอำนาจจากที่กล่าวมา จึงเห็นได้ว่า นักวิชาการเห็นตรงกันเป็นส่วนใหญ่ว่าการเมืองเกี่ยวข้องกับอำนาจ ด้วยเหตุนี้ การเมืองจึงเป็นแบบแผนความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีลักษณะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีลักษณะพิเศษอันหนึ่ง คือ เกี่ยวข้องกับการควบคุม การใช้อิทธิพล อำนาจหรือหน้าที่

ในทางปฏิบัติ การเมืองจึงเป็นวิธีการดำเนินการหรือสั่งการ โดยเฉพาะการจัดสรรทรัพยากรซึ่งมีจำกัด หลักและวิธีการทางการเมือง ก็คือ การที่คนหรือกลุ่มได้อำนาจการควบคุม หรือรักษาอำนาจการควบคุมสถานการณ์เอาไว้เหนือคนอื่น การเมืองจึงเป็นกิจกรรมที่อยู่เหนือกิจกรรมอื่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางวัตถุและสังคมและแสดงออกต่างกันไปในแต่ละแห่ง แต่ละเวลา การเมืองจึงเกี่ยวข้องอย่างมากกับความรู้ในสาขาอื่น เช่น เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ในแง่ของความสัมพันธ์ทางวัตถุเกี่ยวข้องกับสังคมวิทยาในแง่ความสัมพันธ์มิติทางพื้นที่เกี่ยวข้องกับการประวัติศาสตร์ในแง่เวลา

4. อำนาจทางการเมือง

(เอกวิทย์ มณีธร, 2552 หน้า 113 – 116) อำนาจทางการเมือง (Political Power) เป็นอำนาจหน้าที่ที่มีความชอบธรรมในการตัดสินใจ คดลงใจในปัญหาของสังคม และการกำหนดนโยบายสาธารณะ ผลของการตัดสินใจคดลงใจโดยอำนาจทางการเมือง จะต้องถูกบังคับใช้ให้มีการปฏิบัติตาม อำนาจทางการเมืองมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

4.1 สิทธิและหน้าที่ (Rights-obligations) เป็นองค์ประกอบสำคัญของอำนาจทางการเมือง การใช้สิทธิก็คือ การยอมให้มีเสรีภาพที่จะปฏิบัติการภายในขอบเขตแห่งสิทธินั้น หน้าที่ก็คือ การกำหนดให้บุคคลใดหรือกลุ่มใด สามารถใช้สิทธิที่ตนมีอยู่อย่างเสรี รวมทั้งการป้องกัน คุ้มครองรักษาสิทธิของตนด้วย ฉะนั้น สิทธิและหน้าที่จึงเป็นสิ่งที่ป็นเหตุและเป็นผลซึ่งกันและกัน เมื่อใดที่สิทธิเกิดขึ้น หน้าที่ก็จะเกิดขึ้นด้วยตามสิทธินั้น

4.2 ความชอบธรรม (Legitimacy) ความชอบธรรมเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งส่วนหนึ่งในเรื่องของอำนาจ เพราะอำนาจของสังคมนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลยอมรับก็ต่อเมื่อเป็นสิ่งที่ชอบธรรม ถูกต้อง ความชอบธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลโดยทั่วไป เห็นพ้องต้องกันว่าเป็นสิ่งที่ชอบที่ควร มีเหตุผล และเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและสังคมโดยทั่วไป ซึ่งอาจถือว่าเป็นรากฐานของการใช้อำนาจ เพื่อให้อำนาจนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องสามารถใช้ในรัฐได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่

4.3 การบังคับและการยินยอม (Coercion and Consent) อำนาจนั้นมีความสามารถที่จะบังคับในเมื่อมีการละเมิดอำนาจ โดยทั่วไปมักจะเห็นกันว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ ถ้าสิทธิและหน้าที่นั้นเป็นสิ่งที่ไม่อาจจะบังคับใช้ได้ อำนาจมีความหมายรวมไปถึงว่าสิทธิใดๆ ที่เป็นผลเนื่องมาจากอำนาจนั้น จะต้องได้รับการรับรอง มิฉะนั้นแล้วสิทธินั้นก็จะเป็นปราศจากความหมาย อำนาจจะต้องมีการบังคับหรือการลงโทษ

4.4 อำนาจและการปฏิวัติ (Authority and Revolution) ในสังคมเผด็จการ บุคคลทั่วไปมักมีความคิดเห็นกันว่า รัฐมีอำนาจ เพราะควบคุมกำลังในการบังคับที่สำคัญในสังคม ถ้าเราถือว่าการใช้กำลังบังคับเป็นสิ่งจำเป็นในการรักษาความเป็นระเบียบ และการใช้กำลังบังคับเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติการทางการเมือง แต่อาจไม่เป็นจริงเสมอไป เมื่อประชาชนทั้งหลายร่วมใจกันปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องดำเนินการบังคับนั้น การบังคับนั้นก็จะไร้ผล ความพยายามที่จะบังคับ อาจทำให้เกิดการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการดิ้นรนต่อสู้ที่จะเข้าควบคุมองค์การทางการเมือง

4.5 สิทธิที่จะยุบเลิก (The Power to Dissolve) สมาชิกของทุกสังคมมีอำนาจที่จะยุบเลิกสังคม โดยวิธีการไม่ยอมเชื่อฟังปฏิบัติตามอำนาจแห่งสังคมนั้น สังคมประกอบด้วยประชาชนซึ่งอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เหล่านั้นมาจากอำนาจภายในสังคม เมื่อใดที่สมาชิกไม่ยอมรับกฎเกณฑ์กำลังบังคับ กฎเกณฑ์นั้นก็ใช้ไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นใช้กำลังบังคับมากน้อยสักเพียงใด เมื่อใดที่สมาชิกแห่งสังคมปฏิเสธ ไม่ยอมปฏิบัติตามอำนาจแห่งสังคมนั้น สังคมก็ต้องสลายตัวไป

4.6 อำนาจและความคิดเห็น (Authority and Opinion) มติมหาชนนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในทุกองค์การทางการเมือง หากรัฐบาลใดพยายามที่จะสร้างสิทธิหรือหน้าที่ที่ขัดต่อหลักความเชื่อขั้นมูลฐานของประชาชน รัฐนั้นก็ต้องเผชิญหน้ากับพลังทางสังคมที่มีต่ออำนาจที่พยายามต่อต้านสิ่งที่รัฐบาลสร้างขึ้น

อำนาจทางการเมืองมีลักษณะพิเศษตรงที่ไม่จำกัดและไม่สามารถรับในเชิงปริมาณได้ เนื่องจากอำนาจทางการเมืองเกี่ยวข้องกับประชาชนและขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะให้คนอื่นทำตามคำสั่ง อำนาจทางการเมืองไม่ใช่ชัยชนะที่ไหล่ออกมาจากตะเกียงวิเศษ จึงไม่อาจบอกได้ว่ามีการยึดอำนาจเกิดขึ้นแล้ว การอ้างว่ามีการยึดอำนาจตามที่ทำกันนั้น บางทีก็เป็นการกระทำของคนกลุ่มน้อย อยู่ได้ไม่นาน ประชาชนก็เกลียดและไม่ร่วมมือ อำนาจจึงเป็นเพียงสิ่งที่อาจได้มา แต่ไม่อาจยึดได้ การศึกษาอำนาจในทางรัฐศาสตร์ไม่ได้ศึกษาอำนาจดิบๆ แต่ต้องการศึกษาเพื่อหาทางสร้างความชอบธรรมและความถูกต้องให้กับอำนาจด้วย

สำหรับแหล่งที่มาของอำนาจทางการเมืองนั้น ถือว่าเป็นแหล่งความชอบธรรมที่เป็นต้นกำเนิดของอำนาจทางการเมือง ซึ่งมีที่มาจากหลายทาง ดังนี้

4.7 อำนาจทางการเมืองที่เกิดจากหลักความศักดิ์สิทธิ์ อำนาจทางการเมืองประเภทนี้ ได้มาจากการอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความเชื่อตามหลักศาสนา เช่น ลัทธิเทวสิทธิ์ (Divine Right Theory) และ ลัทธิเทวราช (Divinity Theory) อำนาจทางการเมืองนี้ ได้แก่ อำนาจของพระมหากษัตริย์แบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ในปัจจุบันการยอมรับความชอบธรรมของอำนาจอ้างกล่าวมีน้อยลงด้วยเหตุผลหลายประการ

4.8 อำนาจทางการเมืองที่เกิดจากหลักปัจเจกชนนิยม อำนาจทางการเมืองประเภทนี้ ได้มาจากการรับมอบอำนาจและความยินยอมมาจากปวงชน ซึ่งเป็นอำนาจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การใช้อำนาจทางการเมืองจึงมักคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชน รัฐบาล และรัฐสภา ในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยมักอ้างถึงประชาชนและเจตนารมณ์ของปวงชนสนับสนุนนโยบายและการกระทำของคนเสมอ

4.9 อำนาจทางการเมืองที่เกิดจากหลักสหนิยม อำนาจทางการเมืองประเภทนี้ ถือว่ารากฐานของอำนาจทางการเมืองเกิดจากรัฐและสังคม หลักสหนิยม นิยมใช้ในประเทศเผด็จการแบบต่างๆ เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ และพรรคนาซี เป็นต้น หลักสหนิยมถือว่าอำนาจทางการเมืองนั้นเกิดมาจากรัฐและสังคม มิได้เกิดจากประชาชน การใช้อำนาจทางการเมืองจึงคำนึงถึงผลประโยชน์ความยิ่งใหญ่ของรัฐ และผลประโยชน์ของส่วนรวม เสรีภาพและผลประโยชน์ของเอกชนไม่ได้รับความสำคัญมากนัก

4.10 อำนาจทางการเมืองที่เกิดจากจารีตประเพณี อำนาจทางการเมืองในบางสังคมเกิดจากแบบแผน การปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับและสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน เช่น การยึดถือความอาวุโสสูงสุดเป็นเกณฑ์ในการรับมอบอำนาจทางการเมือง และการสืบเชื้อสายมาจากผู้ปกครองเดิม เป็นต้น

4.11 อำนาจทางการเมืองที่เกิดจากกฎหมาย อำนาจทางการเมืองในปัจจุบันมักอ้างถึงการมอบหมายจากกฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญและกฎหมายปกครอง เป็นต้น รัฐบาลมักใช้อำนาจทางการเมืองโดยอ้างกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพื่อย้ำความชอบธรรมและการปฏิบัติตาม

4.12 อำนาจทางการเมืองที่เกิดจากผู้นำเปี่ยมบารมี อำนาจทางการเมืองนี้เกิดจากบุคคลพิเศษ ผู้นำบารมี เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพพิเศษแตกต่างจากสามัญชน ผู้ใกล้ชิดจะเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและยอมปฏิบัติตาม อำนาจทางการเมืองที่เกิดจากบารมีเป็นอำนาจทางการเมืองเฉพาะตัว และไม่คงทนถาวร มีการเสื่อมได้

เนื่องจากอำนาจทางการเมืองเป็นอำนาจในการควบคุมและตัดสินใจในปัญหาของสังคม ถ้ารัฐบาลมีอำนาจทางการเมืองมากเกินไปก็จะกลายเป็นการคุกคามสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง ในทางตรงกันข้าม ถ้ารัฐบาลมีอำนาจทางการเมืองน้อยเกินไป รัฐบาลก็ไม่มีอำนาจทำอะไรได้เป็นชิ้นเป็นอัน โดยทั่วไปจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์บางประการ เพื่อวางขอบเขตการใช้อำนาจทางการเมืองไว้ ได้แก่ จารีตประเพณี กฎหมายรัฐธรรมนูญ มติมหาชน และนโยบายของรัฐบาลเอง เป็นต้น

2. แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

แมคคอสกี้ (McClosky, 1968, P. 252) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าเป็นกิจกรรมที่ได้กระทำโดยความสมัครใจ ซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง คือ การเลือกตั้ง การกำหนดนโยบายสาธารณะ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การมีส่วนร่วมเข้าร่วมประชุม

การบริจาคเงิน และการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยลักษณะของความกระตือรือร้นของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจพิจารณาได้จาก การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อย่างเป็นทางการ การลงคะแนนเสียงตามบัญชี การเขียนและกล่าวสุนทรพจน์ การณรงค์หาเสียง การแข่งขันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายรวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจหรือกิจกรรมที่ต้องกระทำตามที่กฎหมายบังคับ เช่น การเสียภาษีอากร การทหาร และหน้าที่ทางตุลาการ

มิลเบรทและโกล (Milbrath and Goel, 1977, P.2) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่าเป็นกิจกรรมทั้งหลายของประชาชนที่ต้องการให้มีอิทธิพล บทบาทที่ทำให้เกิดแรงผลักดันเพื่อผลทางการเมืองตามต้องการ รวมถึงกิจกรรมที่เป็นที่ยอมรับตามพิธีการด้วย สำหรับผู้ที่ยอมรับรัฐบาลต้องแสดงออกโดยการประพฤติกรรมตามคำสั่งหรือข้อเรียกร้องของรัฐบาล แต่ในทางตรงกันข้ามผู้ไม่เห็นด้วยก็พยายามสร้างอิทธิพลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขปัญหาใหม่ ดังนั้น การมีส่วนร่วม

ทางการเมืองจึงมีทั้งกิจกรรมที่เป็นการต่อต้าน เช่น การเดินขบวนประท้วงจลาจล และมีทั้งกิจกรรมที่เป็น การสนับสนุน เช่น การให้ความร่วมมือกับทางการในการเสียดาย และการเข้ารับการเกณฑ์ทหาร เป็นต้น

ฮันติงตัน และเนลสัน (Huntington and Nelson, 1982, P.5) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า จะต้องเป็นกิจกรรมของประชาชนธรรมดาทั่วไปที่ไม่ใช่นักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเพราะเป็นอาชีพ จึงไม่นับเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง การที่จะตัดสินใจว่าการกระทำใดๆ เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือเป็นบทบาททางการเมือง อาจพิจารณาได้จากลักษณะทางการเมืองที่บุคคลนั้นได้กระทำอยู่ เช่น การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แต่ไม่ได้ทำงานด้านการเมืองเป็นหลัก ซึ่งสมาชิกมีหน้าที่เพียงการไปร่วมหาเสียงให้กับผู้สมัครบ้างเป็นครั้งคราว หรือมีกิจกรรมที่ช่วยพรรคการเมืองบ้างบางครั้ง จึงเรียกได้ว่า เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ถ้าเป็นการลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือได้ทำกิจกรรมทางการเมืองเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จะเรียกว่าบทบาททางการเมือง

ฮันติงตันและโดมิเกซ (Huntington and Dominquez, 1975, P.4) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการที่จะให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐ โดยที่การกระทำนั้นจะเป็นการกระทำที่ถูกกฎหมายหรือไม่ถูกกฎหมายก็ตาม เป็นการใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลังก็ตาม เป็นการกระทำที่สำเร็จหรือล้มเหลว โดยความสนใจหรือไม่สนใจ รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การร่วมรณรงค์หาเสียง หรือการรวมตัวกันเพื่อสร้างแรงกดดัน หรือโน้มน้าวความคิดเห็นของรัฐบาล ได้แก่ การชุมนุมประท้วง การดำเนินกิจกรรมโดยใช้ความรุนแรง ซึ่งจะเน้นการกระทำของประชาชน หรือเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปลุกระดมมวลชนหรือประชาชน (Mobilized Participant)

ไนและเวอร์บา (Nie and Verba, 1975, P.1) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นกิจกรรมของประชาชนที่ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการมีอิทธิพลต่อการเลือกของเจ้าหน้าที่รัฐบาล หรือการกระทำที่กำลังดำเนินการอยู่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล

ไวเนอร์ (Weiner, 1972, P.161-164) ได้ทำการสำรวจและรวบรวมความหมายที่นักรัฐศาสตร์หลายท่านได้ให้ความหมายไว้ โดยได้แบ่งเป็น 10 ความหมาย ดังนี้

1. เป็นการกระทำที่สนับสนุน หรือเรียกร้องคอคณะผู้ปกครองประเทศ เพื่อให้ดำเนินการสนองความต้องการของคน
2. ความพยายามที่จะสร้างผลกระทบหรือใช้อิทธิพลต่อการดำเนินการของรัฐบาล หรือการเลือกผู้นำในรัฐบาล
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือได้รับการรับรองว่าถูกต้อง
4. การจัดให้มีตัวแทนเพื่อเข้าไปใช้อำนาจแทนตนเอง

5. การที่บุคคลปล่อยวางหรือแยกตนเองออกจากการเมือง เนื่องจากเห็นว่า การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองก็จะไม่ทำให้เกิดผลอะไรขึ้น ซึ่งแตกต่างจากความเฉื่อยชาหรือเมินเฉยทางการเมืองที่เป็น การขาดความสนใจทางการเมืองโดยสิ้นเชิง และไม่กระทำการใดๆ ทางการเมืองเลย

6. ความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมือง หรือเป็นผู้ที่ชอบกิจกรรมทางการเมือง

7. การกระทำที่มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่มีความเป็นสถาบัน หรือการกระทำที่มีการจัดตั้ง หรืออาจเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด อยู่นอกเหนือการควบคุม เช่น การก่อเหตุจลาจล เป็นต้น

8. การกระทำที่มุ่งต่อการเลือกผู้นำทางการเมือง หรือการกระทำที่มุ่งจะมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ หรือความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของทางราชการ

9. เป็นการกระทำที่เป็นกิจกรรมอันมีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติ

10. การกระทำที่มีลักษณะเป็นการกระทำทางการเมือง

จากความหมายทั้ง 10 ประการดังกล่าวข้างต้น ไวนอร์ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า การกระทำโดยสมัครใจใดๆ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ก็ตาม จะมีการจัดองค์การหรือไม่ จะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง และจะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ แต่เป้าหมายของการกระทำจะมีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้นโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและผู้นำระดับชาติ

เกษม อุทยานิน (2516, หน้า 120-121) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางตรงของประชาชนในปัจจุบันนี้ไว้ ดังนี้

1. การแสดงประชามติ (Referendum) มีการให้ประชาชนเข้าร่วมในการพิจารณาและการตัดสินใจที่จะรับหรือไม่รับกฎหมาย ซึ่งจะออกผลบังคับให้แก่อน ที่ผ่านการพิจารณาของสภาเป็นขั้นต้นมาแล้ว ประชามตินี้อาจจะมีทั้งแบบบังคับให้ประชาชนต้องแสดงประชามติ และไม่บังคับให้ต้องแสดงประชามติก็ได้ ขึ้นอยู่กับความจำเป็นว่ามากน้อยเพียงใด

2. การริเริ่มให้เสนอกฎหมาย (Initiative) เกิดขึ้นในสวิตเซอร์แลนด์เป็นเวลานานแล้ว ได้แก่ การชุมนุมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเหมือนกับวิธีการแบบประชุมชาวเมือง (Town Meeting) ในสหรัฐอเมริกา แต่เป็นการเสนอกฎหมาย รูปการจะเป็นการทำคำร้องและลงมติในบัตรเลือกตั้ง โดยมีจุดประสงค์ของการริเริ่มให้เสนอกฎหมายนี้ เพื่อให้ประชาชนได้ผ่านกฎหมายบางอย่างโดยไม่ต้องฟังความคิดเห็นของสภา

3. การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (Recall) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีอำนาจในการปลดอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลได้ เมื่อเห็นว่าผู้นั้นไม่ดำเนินการตามความต้องการของประชาชนหรือปฏิบัติคนไม่สมควร แต่จะต้องเป็นตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้ง

4.การร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ (Plebiscite) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในปัญหาที่สำคัญ เมื่อรัฐบาลไม่สามารถตัดสินใจปัญหาใดๆ ได้

ประจิตร มหาทิง (2529, หน้า 233) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมในลักษณะต่างๆ ที่พลเมืองกระทำขึ้น จะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม จะโดยอาสาสมัครหรือไม่ก็ตาม จะถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม อาจจะโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้มีอิทธิพลหรือเสริมสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายและการปฏิบัติการกิจของรัฐบาลหรือฝ่ายบริหารทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และในบางกรณีอาจรวมถึงระดับนานาชาติอีกด้วย

สุจิต บุญบงการ (2537, หน้า 36-38) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมที่บุคคลมีจุดประสงค์เพื่อมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลโดยแยกลักษณะที่น่าสนใจไว้หลายประการ คือ

ประการที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความหมายในเรื่องกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ ไม่ใช่เป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึก หรือความเชื่อทางการเมือง แต่ยอมรับว่า ทัศนคติทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ไม่ใช่เป็นกิจกรรม

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองใช้กับบุคคลธรรมดา ส่วนนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองนั้น เราถือว่าเป็นบทบาททางการเมือง (Political role)

ประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นเรื่องของการแสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ เช่น ถ้านักศึกษาชุมนุมประท้วงในมหาวิทยาลัยเพื่อไล่อธิการบดีออกจากตำแหน่ง จะไม่ใช่เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองจนกว่านักศึกษาจะทำการประท้วงนี้กดดันรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมืองให้ช่วยบังคับให้อธิการบดีลาออก ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงควรเป็นเรื่องของความพยายามที่จะมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล สนับสนุนรัฐบาล เปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาล ปกป้องหรือเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำ และสถาบันทางการเมืองต่างๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นได้ทั้งถูกต้องกฎหมายและผิดกฎหมาย สันติหรือรุนแรง ความประสงค์ที่จะผลักดันรัฐบาลนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่สร้างหรือริเริ่มขึ้นจากตัวผู้มีส่วนร่วมเอง แต่อาจจะมาจากผู้อื่นรวมทั้งผู้นำทางการเมืองได้ด้วย

ประการสุดท้าย การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์กดดันรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีผลเล็กน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วม ซึ่งมักมีอำนาจทางการเมืองไม่มากนัก และไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลาและทุกๆ เรื่อง

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2546, หน้า 227) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่าเป็นการปฏิบัติการทางการเมืองด้วยความสนใจที่ไม่ว่าจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ มีการจัดองค์กรหรือไม่ก็ตาม จะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องและใช้วิธีการที่ถูกต้องโดยได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม การกระทำนี้มุ่งประสงค์ที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารงาน

นโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น โดยเน้นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องกระทำด้วยความสมัครใจ

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2548, หน้า 371) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นทั้ง เป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง คือ เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็น ประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นตัวชี้วัดระดับความเป็นประชาธิปไตย และมีเป้าหมายเพื่อ การกำหนดตัวผู้ปกครอง การผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาล การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและการชุมนุม เคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่เกิดจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี เห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วม ทางการเมือง ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นไปเพื่อการควบคุม กำกับ และตรวจสอบให้ผู้ปกครอง ทำการปกครองเพื่อสนองความต้องการของประชาชน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองด้วยความสมัครใจ ทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย โดยมีเป้าหมายและกระบวนการทางการเมืองโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาลในระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น

2.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น จะแตกต่างกันไปหลากหลายรูปแบบ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยที่มีการศึกษาไว้ ดังนี้

อัลมอนด์ และเพาเวล (Almond and Powell, 1966, P.145-146) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างอิสระ หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ด้วยความพึงพอใจส่วนตัว และเป็นไปด้วยความสมัครใจ หรือได้ใช้วิจารณญาณของตนเอง มองเห็นการมีส่วนร่วมและมองเห็นว่าตนเองสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้อย่างแท้จริง

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกปลุกกระดม หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยไม่ได้เกิดจากความต้องการของตนเอง แต่เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากการปลุกกระดมให้เข้าร่วมในการกระทำกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบในการบังคับ การชักจูง หรือใช้อิทธิพลทางวัตถุ เช่น เงิน หรือสิ่งของ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามวัตถุประสงค์ของผู้ปลุกกระดม

ไนท์และเวอร์บา (Nie and Verva, 1975, P.9-12) ได้เสนอกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมพบเห็นได้ทั่วไปในระบอบประชาธิปไตย และมีอิทธิพลต่อผู้นำมาก เนื่องจากการแสดงออกถึงความนิยม และการให้การสนับสนุนของประชาชน หรือเป็นแรงกดดันเพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนต่อไป

2. การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญไม่แตกต่างไปจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนสามารถสร้างแรงอิทธิพลต่อผู้นำได้ โดยการกำหนดคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน นอกจากนี้วิธีการนี้ยังเป็นวิธีการที่สามารถสื่อสารหรือบ่งบอกเกี่ยวกับความชื่นชอบของประชาชนได้มากกว่า เพราะประชาชนที่ร่วมรณรงค์หาเสียงจะสามารถมีความสัมพันธ์ติดต่อกับผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใกล้ชิดมากขึ้น กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประกอบด้วย การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การทำงานเพื่อพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินช่วยเหลือพรรค และการเป็นสมาชิกสโมสรทางการเมือง

3. การติดต่อขึ้นต้นของประชาชน และการเป็นสมาชิกสโมสรทางการเมืองหรือหน่วยงาน โดยตนเอง และเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระยะเวลา เป้าหมาย และเนื้อหาสาระในการมีส่วนร่วมของบุคคลได้เอง จึงสามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้มาก แต่ในด้านอิทธิพลที่มีต่อรัฐนั้นจะมีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากการกระทำของกลุ่มคนจำนวนไม่มาก กิจกรรมดังกล่าวมักไม่มีความขัดแย้งโดยตรงกับบุคคลอื่นๆ โดยอาศัยความคิดริเริ่มค่อนข้างมาก กิจกรรมในรูปแบบนี้ประกอบด้วย การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะ หรือปัญหาส่วนรวมเพื่อร้องเรียนให้มีการแก้ไขปรับปรุงจากรัฐบาล

4. การเข้าร่วมในกิจกรรมบางอย่างของหน่วยงาน หรือกลุ่มทางการเมืองและสังคม เป็นกิจกรรมที่บุคคลร่วมกัน ซึ่งอาจจะกระทำร่วมกันในกิจกรรมภายในขององค์การที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการก็ได้ การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในเวลาใดและจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มใดก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้จะมีอิทธิพลต่อรัฐบาลมาก เนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีการขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้

โดยสรุปแนวความคิดการมีส่วนร่วมของ ไนท์และเวอร์บา ได้จำแนกกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง การติดต่อขึ้นต้นของประชาชน และการเข้าร่วมในกิจกรรมบางอย่างของหน่วยงานหรือกลุ่มทางการเมืองและสังคม โดยกิจกรรมต่างๆ จะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกัน

มิลเบรท (Milbrath, 1971, P.12-16) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 6 รูปแบบ คือ

1. การเลือกตั้งการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นรูปแบบหนึ่งในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แยกจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง

จากผลการวิจัยพบว่า การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อระบบมากกว่าที่จะเป็นการกระทำตามความต้องการของคนที่มีต่อระบบการเมือง เป็นผู้ที่สำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเอง ซึ่งการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ต้องอาศัยการสื่อข่าวสารและแรงจูงใจมาก เหมือนกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ

2. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและเจ้าหน้าที่พรรคหาเสียง หมายถึง การเข้าร่วมในพรรคการเมืองช่วงระหว่างการเลือกตั้ง โดยขอบเขตของกิจกรรม คือ การมีบทบาทในการณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือพรรคหรือผู้สมัคร การร่วมชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง การพยายามชักชวนให้ประชาชนลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนชอบ การลงสมัครรับเลือกตั้ง และการร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวนี้ เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ยังมีน้อยมาก เนื่องจากการเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวต้องอาศัยความตื่นตัวและความสนใจของตนเองอย่างแท้จริง

3. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ได้แก่ การรวมกลุ่มกันขึ้นของคนในชุมชนมาเพื่อแก้ปัญหาสังคม การทำงานร่วมกับกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับสังคม การเป็นสมาชิกขององค์กรที่มีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ และติดต่อกับทางหน่วยงานราชการในเรื่องปัญหาสังคม “ผู้มีบทบาทในชุมชน” มีลักษณะคล้ายกับ “เจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่พรรคหาเสียง” ในหลายๆ ด้าน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและมีระดับความผูกพันกับชุมชนสูงเช่นเดียวกัน จะแตกต่างกัน คือ “ผู้มีบทบาทในชุมชน” จะมีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและการณรงค์หาเสียงน้อยกว่าผู้มีบทบาทในพรรคการเมือง

4. การติดต่อกับทางราชการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้จะเป็นเรื่องเฉพาะ เช่น การติดต่อกับทางราชการในเรื่องภาษีโรงเรือนและที่ดิน การทำถนน การตรวจสอบความมั่นคง เป็นต้น การมีส่วนร่วมแบบนี้จะมีผลโดยตรงต่อบุคคลผู้มีส่วนร่วมเท่านั้น การเข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวนี้ เกือบจะไม่ใช้การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามความหมายที่แท้จริง เพราะเป็นการมีส่วนร่วมเพื่อส่วนได้ส่วนเสียของตน เรียกการมีส่วนร่วมแบบนี้ว่า การมีส่วนร่วมอย่างแคบ

5. การเป็นผู้ประท้วง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบการเป็นผู้ประท้วงคือ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหนทาง หรือการมีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดจลาจล เพื่อสร้างเงื่อนไขบังคับให้รัฐแก้ไขปัญหาบางอย่างซึ่งเกี่ยวกับการเมืองให้ถูกต้อง การเอาใจใส่กับการชุมนุมประท้วง การเข้าร่วมกับกลุ่มประท้วงรัฐบาล และการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม เป็นการประท้วงอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะชนกับรัฐบาลที่กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือผิดศีลธรรม

6. การเป็นผู้สื่อสาร รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะนี้ มีขอบเขตของกิจกรรม คือ การเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง การส่งจดหมายสนับสนุนเมื่อผู้นำทำดี การเข้าร่วมสัมมนา ปัญหาการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองกับเพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่ การให้ความสนใจกับทางราชการ และเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ กิจกรรมแต่ละอย่างเกิดขึ้นเพื่อต้องการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกันภายในชุมชน ผู้ที่เข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบของ “ผู้สื่อสาร” นี้ มักเป็นพวกมีระดับการศึกษาสูง และมีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก มีความสนใจการเมืองมากด้วย “ผู้สื่อสารทางการเมือง” จะทำหน้าที่ในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่า “เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง” แต่จะไม่แสดงออกด้วยกิจกรรมที่รุนแรง เช่น “การประท้วง”

ฮันติงตันและเนลสัน (Huntington and Nelson, 1982, P. 12-13) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. กิจกรรมการเลือกตั้ง (Electoral Activity) หมายถึง กิจกรรมการออกเสียงในการเลือกตั้ง และการร่วมณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง
2. การวิ่งเต้น (Lobby) หมายถึง การติดต่อเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมือง เพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเป็นหลัก
3. กิจกรรมองค์กร (Organization Activity) เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรใดองค์กรหนึ่ง โดยมีจุดหมายที่จะเข้าไปมีส่วนในเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์บางอย่างหรืออาจจะเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมก็ได้
4. การติดต่อเฉพาะเรื่อง (Contracting) หมายถึง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการส่วนตัว โดยมุ่งหวังเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวเฉพาะครอบครัวหรือหมู่คณะของตน
5. การใช้ความรุนแรง (Violence) หมายถึง กิจกรรมที่พยายามสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายของรัฐด้วยวิธีการที่รุนแรง โดยการทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดหมายที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบทางการเมือง เช่น การก่อรัฐประหาร การลอบสังหารผู้นำ หรือการมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองของรัฐ เช่น การปฏิวัติ

สรุป รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากความหมายและลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะต้องเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของประชาชน และเกี่ยวข้องกับการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งประชาชนมีอิสระในการตัดสินใจ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหน่วยงานทางการเมืองในระดับต่างๆ

2.3 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การจัดลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่ละประเภทนั้น ขึ้นอยู่กับการพิจารณาความเหมาะสมของนักวิชาการแต่ละคนที่จะให้ความสำคัญของกิจกรรมและจัดทำลำดับสูงต่ำหรือมากน้อยเพียงใด ดังนี้

ลัทซ์และอัลทอยปซ์ (Rush and Althoff, 1971, P.75-80) ได้จัดระดับการเข้าร่วมทางการเมืองจากระดับสูงสุดไปสู่ต่ำสุดไว้ ดังนี้

1. การเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการบริหาร
2. การพยายามเสาะหาตำแหน่งทางการเมืองและการบริหาร
3. การเป็นสมาชิกขององค์การทางการเมือง เช่น พรรคการเมือง กลุ่มประโยชน์ และกลุ่มผลักดัน
4. การเป็นสมาชิกที่ไม่กระตือรือร้นขององค์การทางการเมือง
5. การเป็นสมาชิกที่กระตือรือร้นขององค์การที่มีลักษณะกึ่งองค์การทางการเมือง เช่น กลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในบางประการ
6. การเป็นสมาชิกที่ไม่กระตือรือร้นขององค์การที่คล้ายคลึงกับองค์การทางการเมือง
7. การเข้าร่วมประชุมในที่สาธารณะและการร่วมเดินขบวน
8. การพูดคุยหรือสนทนากันในเรื่องรวมที่เกี่ยวข้องกับทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการ
9. การให้ความสนใจในเรื่องราวทางการเมือง โดยอาศัยสื่อสารมวลชนต่างๆ การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

มิลเบรท (Milbrath, 1970, P.17-18) จัดระดับการเข้าร่วมทางการเมืองจากระดับสูงสุดไปสู่ต่ำสุดไว้ ดังนี้

1. การได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งของรัฐบาลและของพรรคการเมือง
2. การลงสมัครเป็นผู้เข้ารับการเลือกตั้ง
3. การวิ่งเต้นเพื่อหาเงินสนับสนุนพรรคการเมืองหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง
4. การเข้าประชุมกับบุคคลชั้นหัวหน้าของพรรคการเมือง หรือคณะกรรมการบริหารพรรค และการประชุมในการวางแผนการต่างๆ ของพรรค
5. การเป็นสมาชิกที่กระตือรือร้นของพรรคการเมือง
6. การเสียสละเวลาเพื่อช่วยในการรณรงค์หาเสียง
7. การเข้าร่วมชุมนุมหรือการประชุมในทางการเมือง
8. การบริจาคเงินทองเพื่อช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

9. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือผู้นำทางการเมือง

10. การติดกระดุมหรือแผ่นป้ายของพรรคการเมือง หรือแสดงถึงผู้สมัครคนใดคนหนึ่งบนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย หรือบนรถยนต์

11. การพยายามพูดจาที่เป็นการชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในทางใดทางหนึ่ง

12. การพูดคุยหรือสนทนากันในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

13. การไปใช้สิทธิออกเสียงในการเลือกตั้ง

14. การรับทราบถึงกระแสนทางการเมือง เช่น การรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน

แพทแมน (Pateman, 1970, P. 24-42) ได้กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมืองและองค์การต่างๆ ในระดับท้องถิ่น จะมีโอกาสสำหรับการเรียนรู้ในเรื่องประชาธิปไตย โดยสรุปว่าประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมถูกสร้างขึ้นจากการที่บุคคลมีความเกี่ยวข้องกับองค์การและหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่รอบตัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การดำเนินการให้มีการเลือกตั้งแทนในระดับประเทศยังไม่ได้เป็นสิ่งแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง แต่การที่บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสูง ซึ่งเกิดจากการได้รับการขัดเกลาทางสังคมในด้านการเมือง จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีทัศนคติและจิตสำนึกทางการเมืองสูงขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่า โดยกล่าวว่า ประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมเป็นสิ่งจำเป็นในสังคม ซึ่งถือว่าระบบการเมืองเป็นประชาธิปไตย และบุคคลจะเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองโดยการมีส่วนร่วมในทุกๆ ที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งบุคคลใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงานและการดำเนินชีวิต ซึ่งมีโอกาสในการเรียนรู้ถึงการทำงานร่วมกันในสังคม

รูทซ์และวิลสัน (Roth and Wilson, 1980, P.150-151) ได้จัดแบ่งการเข้าร่วมทางการเมืองจากระดับสูงสุดไปสู่ต่ำสุดไว้ คือ ระดับสูงสุดคือพวกเบียงเบน เช่น การก่อการร้าย การเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ การสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การเป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง การเป็นหัวหน้ากลุ่มผลประโยชน์ การช่วยรณรงค์หาเสียงให้แก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ การเข้าร่วมในโครงการต่างๆ ของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง การเป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์ การชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้ไปลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การพูดคุยหรือสนทนากันในเรื่องราวทางการเมือง การให้ความสนใจต่อความเป็นไปทางการเมือง และผู้ที่ไม่ได้ให้ความสนใจทางการเมืองเลยเป็นระดับต่ำที่สุด

แจน โนวิทซ์ (Janowitz, 1980, P.2) ได้พิจารณาในแง่ความตระหนักในฐานะของพลเมือง ซึ่งได้ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบของความผูกพันตามหน้าที่และสิทธิของบุคคลหรือเรียกได้ว่าการเป็นพลเมือง ความเป็นพลเมืองอาจหมายถึง ความคุ้มครองจากประเทศชาติที่มีต่อพลเมืองผู้เป็นสมาชิกของประเทศ หรือโอกาสที่ประเทศชาติเปิดให้พลเมืองของประเทศเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

รัช (Rush, 1992, P. 112) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 11 รูปแบบ และได้จัดลำดับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามลำดับความสำคัญและความเข้มข้นจากมากไปหาน้อย 11 ระดับ ดังนี้

- ระดับที่ 11 การมีตำแหน่งทางการเมืองหรือการบริหาร
- ระดับที่ 10 การแสวงหาตำแหน่งทางการเมืองหรือการบริหาร
- ระดับที่ 9 การเป็นสมาชิกที่กระตือรือร้นขององค์การทางการเมือง
- ระดับที่ 8 การเป็นสมาชิกที่กระตือรือร้นขององค์การทางการเมือง
- ระดับที่ 7 การมีส่วนร่วมในการชุมนุมเรียกร้องต่างๆ
- ระดับที่ 6 การเป็นสมาชิกที่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในองค์การทางการเมือง
- ระดับที่ 5 การเป็นสมาชิกที่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในองค์การทางการเมือง
- ระดับที่ 4 การมีส่วนร่วมในการถกเถียงทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการ
- ระดับที่ 3 การให้ความสนใจทางการเมืองบ้าง
- ระดับที่ 2 การออกเสียงเลือกตั้ง
- ระดับที่ 1 การไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองเลย

ณรงค์ สินสวัสดิ์ (2527, หน้า 110) ได้จัดแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากระดับสูงไปหาระดับต่ำ 6 ระดับ ดังนี้

1. ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกเทศมนตรี ผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น
2. การช่วยโฆษณาหาเสียง เช่น การช่วยแจกใบปลิว การวางแผนเลือกตั้ง
3. การเข้าร่วมโดยทางอ้อม เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ คู่มือที่เกี่ยวกับปัญหาการเมือง
4. การถกปัญหาทางการเมือง การติดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง
5. การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
6. การไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การไม่รู้ความเป็นไปทางการเมือง

จิตติยา วรรณสุด (2535, หน้า 128-130) ได้ทำการแบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทย ไว้ 3 ระดับ จากระดับต่ำไปหาระดับสูง ในแต่ละระดับยังจำแนกเป็นระดับย่อย ดังนี้

1. การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แบ่งเป็น ระดับต่ำสุด ได้แก่ การไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ระดับต่ำ ได้แก่ การไปเลือกตั้งเฉยๆ โดยไม่มีเหตุผล ระดับต่ำๆ ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยถูกชักจูง ระดับต่ำกลาง ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยคิดว่าเป็นหน้าที่ ระดับต่ำน้อยสุด ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยคิดว่าเสียงของตนคือพลังในการเปลี่ยนแปลงนโยบาย บุคคลเหล่านี้จึงมีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการเมืองมาก

ดุษฎีนิพนธ์ อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

2. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม แบ่งเป็น ระดับปานกลางต่ำ ได้แก่ การเข้าร่วมในระดับสมาชิกทั่วไป โดยมีสิทธิลงคะแนนเสียงเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในนโยบายกลุ่ม ระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการของกลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจแทนสมาชิกคนอื่นๆ ระดับปานกลางสูง ได้แก่ การได้รับการเลือกตั้งให้เป็นประธานหรือหัวหน้ากลุ่ม จึงมีอำนาจตัดสินใจและมีโอกาสในการสร้างบารมีให้คนยอมรับ

3. การเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้แทน แบ่งเป็นระดับสูงต่ำ ได้แก่ ระดับที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มให้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งในนามของกลุ่มหรือพรรคได้ ระดับสูงปานกลาง ได้แก่ ระดับที่ผู้สมัครได้รับการเลือกตั้ง ระดับท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล ระดับจังหวัด ได้แก่ สมาชิกสภาจังหวัด ระดับชาติ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระดับสูง ได้แก่ ระดับที่ผู้ได้รับการเลือกตั้งและได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ตำแหน่งกรรมการ เป็นต้น

สรุป การจำแนกระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถพิจารณาได้จากความเข้มข้นของการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองของประชาชน ถ้าการดำเนินการนั้นมีความเข้มข้นของการมีบทบาททางการเมืองมาก แสดงว่ามีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ในทางกลับกัน หากความเข้มข้นของการมีบทบาททางการเมืองน้อย แสดงว่ามีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ

2.4 การวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมีการวัดที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์แต่ละท่านจะมีวิธีการให้นิยามในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

วูดเวิร์คและโรเปอร์ (Woodward and Roper, 1950) ได้สร้างแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 7 ข้อ มีการถ่วงน้ำหนักเพื่อให้พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-12 คะแนน ข้อคำถามต้องการจัดประเภทของบุคคลและปริมาณของกิจกรรมทางการเมืองที่เข้าไปมีส่วนร่วมโดยเน้นหนักในด้านการสร้างอิทธิพลต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลและฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มอิทธิพลที่มีศักยภาพสูง การติดต่อสื่อสารกับฝ่ายนิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมืองและการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเรื่องการเมือง เป็นต้น

แคมป์เบลและคณะ (Campell and others, 1954) ได้สร้างแบบวัดสำหรับวัดกิจกรรมการเลือกตั้งในระดับชาติ ในแบบวัดจะมีการจัดระดับกิจกรรมทางการเมืองออกเป็น 3 ระดับ คือ สูง (ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและทำกิจกรรมทางการเมืองด้วย) ปานกลาง (ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างเดียว แต่ไม่ทำกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ) และต่ำ (ไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง แต่จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมอื่นๆ บ้าง) ข้อความในแบบวัดนี้จะมีเพียง 5 คำตอบ ใช้เวลาในการตอบไม่เกิน 3 ถึง 5 นาที ซึ่งจะเหมาะสมกับการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากๆ

378.1989

๐ 214 ๖

335623

ชลัช จงสืบพันธ์ (2527) ได้สร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยใช้แบบวัดการร่วมกิจกรรมทางการเมือง 6 ด้าน คือ

1) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียง 3) การมีบทบาทในชุมชน 4) การติดต่อกับทางราชการ 5) การประท้วง และ 6) การสื่อสารทางการเมือง มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 25 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่าแบบ 4 ระดับ คือ ไม่เคยเลย นานๆ ครั้ง บ่อยครั้ง และเป็นประจำ ใช้วัดความถี่ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในประเภทต่างๆ ของนักศึกษา โดยเครื่องมือที่ใช้วัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น .85

ไชยพร ดันจจิตานนท์ (2536) ได้สร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยใช้แบบวัดการร่วมกิจกรรมทางการเมือง

6 ประเภท คือ 1) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียง 3) การมีบทบาทในชุมชน 4) การติดต่อกับทางราชการ 5) การประท้วง และ 6) การสื่อสารทางการเมือง แบบวัดนี้มีข้อคำถามจำนวน 21 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ประกอบด้วย ไม่เคยเลย นานๆ ครั้ง บ่อยครั้ง และเป็นประจำ เพื่อวัดลักษณะความถี่ของการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองประเภทต่างๆ ของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง โดยเครื่องมือที่ใช้วัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น .90

สมาน พูแสง (2540) ได้สร้างแบบสอบถามในการวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบน จำนวน 365 คน ซึ่งเป็นแบบวัดการร่วมกิจกรรมทางการเมือง

5 ประเภท คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การประท้วง และการสื่อสารทางการเมือง มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่าแบบลิเคิร์ตมี 4 ระดับ ประกอบด้วย ไม่เคยเลย มาก ปานกลาง และน้อย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .44

ภาณุ ธรรมสุวรรณ และทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม (2543) ได้สร้างแบบสอบถามในการวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดพัทลุง จำนวน 450 คน ซึ่งเป็นแบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง 5 ประเภท คือ 1) การติดตามข่าวสารทางการเมือง 2) การมีส่วนร่วมสนับสนุนพรรคการเมือง 3) การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งระดับท้องถิ่น 4) การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งในระดับชาติ 5) การแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ประกอบด้วย ไม่เคยเลย มาก ปานกลาง และน้อย

จุฑามาศ ประบุรทอง (2547) ได้สร้างแบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาเปรียบเทียบกับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงกับมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC) โดยวัดกับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 150 คน นักศึกษามหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ จำนวน 150 คน โดยมีคำถามวัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง 5 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน การติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง การแสดงความคิดเห็น

ทางการเมือง และการชุมนุมทางการเมือง มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราวัด ประเมินค่าแบบลิเคิร์ต มี 5 ระดับ ประกอบด้วย มากอย่างยิ่ง มาก ปานกลาง น้อย และน้อยอย่างยิ่ง แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .85

กมลวรรณ การมปราชญ์ (2550) ได้สร้างแบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงาน รัฐวิสาหกิจ 3 องค์การ คือ การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 498 คน โดยมีคำถาม 10 ข้อ จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการสนับสนุน พรรคการเมือง ด้านการประท้วง และด้านการสื่อสารทางการเมือง โดยการวัด 6 ระดับ คือ ไม่เคยเลย น้อยครั้ง ก่อนข้างน้อย ก่อนข้างบ่อยครั้ง บ่อยครั้ง และเป็นประจำ โดยความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .801

เอกวิทย์ มณิธร (2553) ได้สร้างแบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยในพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก โดยศึกษากับนิสิตนักศึกษาจำนวน 397 คน โดยมี คำถามจำนวน 30 ข้อ ในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้การวัด 3 ระดับ คือ เป็นประจำ นานๆ ครั้ง และไม่เคย โดยความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .75

ธีระ กุลสวัสดิ์ (2553) ได้สร้างแบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาใน มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออก โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 971 คน โดยมีคำถาม 10 ข้อ 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน การติดตาม สถานการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และการชุมนุมทางการเมือง โดยการวัด 5 ระดับ คือ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง ก่อนข้างบ่อย น้อยครั้ง และไม่เคยเลย โดยค่าอำนาจจำแนกราย ข้ออยู่ระหว่าง .206 - .639 และค่าความเที่ยงทั้งฉบับมีค่า .820

สรุป การวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถทำได้หลายวิธี สำหรับการวิจัย ครั้งนี้จะนำแบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ ธีระ กุลสวัสดิ์ ได้ทำการศึกษาไว้ในงานวิจัยดังกล่าวซึ่งเป็นเครื่องมือวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสมในการใช้วัดกับนักศึกษา

3. แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง

3.1 ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของบุคคล

สิทธิพันธ์ พุทธหนู (2521) ความรู้เป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมอย่างหนึ่งซึ่งเน้นในด้านการ จำ โดยความรู้นั้นจะเป็นการรวบรวมสาระข้อมูลต่างๆ นำเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นไปสู่ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ นักวิชาการได้แยกประเภทของความรู้ออกเป็นประเภทต่างๆ หลายประเภท เช่น

ความรู้เฉพาะสิ่ง ความรู้ในเรื่องระเบียบการ/หลักการ และความรู้ในเรื่องที่เป็นสากลทั่วๆ ไปเป็นต้น แต่ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในด้านใดก็ตาม สามารถสรุปได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. กระบวนการเรียนรู้โดยตรง
2. กระบวนการเรียนรู้โดยอ้อม

สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งหลักสูตรการศึกษาแต่เดิมนั้นมักจะเน้นเฉพาะกระบวนการเรียนรู้โดยตรงอย่างมาก คือ การท่องจำให้รู้มากๆ คือ มุ่งเน้นในด้านการเรียนแบบท่องจำและจดจำมากกว่าการเข้าใจในเนื้อหาจริงๆ ทำให้ผู้เรียนขาดความริเริ่มด้วยตนเอง แต่เมื่อได้มีการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรและมีการพัฒนากระบวนการเรียน การสอนโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกทางความคิด สามารถที่จะซึมซับการถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ทักษะคิด ความเชื่อ ความคิดริเริ่มและสามารถประยุกต์ไปสู่สังคมรอบตัวได้ จึงเกิดกระบวนการเรียนรู้โดยทางอ้อมขึ้น

ระบบการศึกษาในสังคมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างสมาชิกในสังคมให้มีลักษณะเป็นอย่างไรก็ได้ เช่น อาจเป็นนักเรียนแบบจดจำ นักอนุรักษ์นิยม พวกหัวก้าวหน้า ปัญญาชนหรือลักษณะอื่นๆ ขึ้นอยู่กับปรัชญาทางการศึกษา และการจัดระบบการศึกษาของสังคมนั้นๆ ว่าเป็นเช่นไร

สำหรับอิทธิพลของการศึกษาแบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ

ระยะแรก ช่วงชีวิตในวัยเด็ก เป็นการศึกษาและเรียนรู้ทั่วๆ ไปในขั้นต้นเกี่ยวกับสังคมมนุษย์ที่ตนเองอาศัยอยู่โดยได้รับการสั่งสอนอบรมจากผู้อาวุโสกว่า

ระยะที่สอง คือ การศึกษาหาความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้านที่ตนเองมีความสามารถ หรือความถนัดอยู่แล้ว ซึ่งระยะนี้เองที่บุคคลจะเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองและมีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ในสังคมที่อาศัยอยู่มากขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้งเริ่มมีการรับรู้ในกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองมากขึ้น อันเนื่องมาจากระบบการเมืองที่เกี่ยวข้องกับระบบสังคมอย่างเหนียวแน่น ดังนั้นในระยะที่สองนี้จะเริ่มมีอิทธิพลต่อการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองให้กับบุคคลผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ แต่ไม่ได้หมายความว่าการศึกษาในระยะแรกนั้นจะไม่มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองเลยทีเดียว

ส่วนความเข้าใจทางการเมือง เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสำนึกทางปัญญา และทักษะของบุคคลในการแปลความหมาย การตีความ และการประเมินค่า ต่อสังคมใดสังคมหนึ่ง โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้ที่ได้รับรู้มาก่อนหน้านี้

จากเนื้อหาข้างต้นนั้น นักวิชาการแต่ละท่านอาจจะให้ความหมายแตกต่างกันไปบ้างในเรื่องความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง สำหรับเอกสารวิจัยฉบับนี้จะยกตัวอย่างนักวิชาการเฉพาะที่น่าสนใจพอสังเขป จำนวน 2 คน คือ

ในทัศนะของ รุสโซ (Russho อ้างถึงในสิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2521) ได้กล่าวว่า ความรู้เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิตที่ดี หากแต่จะต้องเป็นความรู้ที่ถูกต้องและมีความหมายรวมถึงการอบรมปลูกฝังความเป็นราษฎรที่ดี ในบ้านปลายการกระทำนี้จะให้ประโยชน์แก่บุคคลนั้น และเป็นประโยชน์ต่อสติปัญญา

ของบุคคลนั้น รวมทั้งการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้เข้าใจในความรู้ได้อย่างมากที่สุด ดังนั้น การศึกษาที่ถูกต้องนั้นจะต้องสอนให้บุคคลรักประเทศชาติ แต่ประชาชนไม่อาจรักประเทศชาติของคนได้ เว้นแต่ว่าตนเองจะมีความมั่นคงในสถานภาพของตนเองเสียก่อน และสำหรับสมาชิกทั้งหมดที่ต้องอยู่ร่วมในสังคมต้องมีความมั่นคงในสถานภาพของแต่ละบุคคลด้วยเช่นกัน ดังนั้น รัฐจะต้องรับผิดชอบในการศึกษาของประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจในระบบการเมือง และรู้ผิดชอบ/ชั่วดีต่อการกระทำใดๆ ที่จะเกิดผลกระทบต่อบุคคลอื่นในสังคม

ในทัศนะของอัลมอนด์และเพาเวลล์ (Almond & Powell อ้างถึงใน สิทธิพันธุ์ พุทธหนู, 2521) กล่าวว่า ความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ทางการเมืองนั้นๆ โดยไม่คำนึงถึงว่าความรู้ความเข้าใจหรือวัตถุประสงค์ทางการเมืองนั้นจะถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ตาม

กระบวนการอบรมกล่อมเกลาและกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง

กระบวนการอบรมกล่อมเกลาและกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองนี้เป็นกระบวนการทางสังคมที่สำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งที่สร้างลักษณะหรือรูปแบบของมนุษย์แต่ละบุคคลที่เราเรียกว่าทัศนภาพทางการเมืองนี้ นักสังคมวิทยาทางการเมืองได้ให้คำจำกัดไว้ว่าเป็นกระบวนการซึ่งปัจเจกบุคคลรู้ตัวตนเองอยู่ในระบบการเมืองและทำให้เกิดมุมมอง หรือปฏิกิริยาต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง อันเกิดจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของสังคมที่ซึ่งบุคคลนั้นๆ เป็นสมาชิกอยู่และยังเกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์ของบุคลิกภาพและประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลนั้นอีกด้วย

ความหมายของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาและกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง

ก่อนที่จะทำความเข้าใจว่ากระบวนการกล่อมเกลาและกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองนั้นว่ามีกระบวนการหรือขั้นตอนอย่างไร ควรที่จะทราบถึงความหมายเสียก่อนซึ่งโดยทั่วไปแล้วหมายถึงกระบวนการสร้างและการดำรงไว้ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในความคิดและพฤติกรรม หรือการแสดงออกทางการเมืองของบุคคลเป็นการดำเนินการที่มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจะดำเนินการสืบเนื่องไปในช่วงระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร

จากลักษณะที่เป็นกระบวนการดังกล่าว จึงมีผู้ให้ความหมาย/คำนิยามของการอบรมกล่อมเกลาและการเรียนรู้ทางการเมืองไว้หลายคน ซึ่งสามารถยกตัวอย่างมาแสดงไว้พอสังเขป ดังนี้

อีสตันและเดนิส (Easton & Dennis อ้างถึงใน สิทธิพันธุ์ พุทธหนู, 2521) ได้ให้ความหมายของการอบรมกล่อมเกลาและการเรียนรู้ทางการเมืองไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่ระบบการเมืองส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมืองต่างๆ และรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลโดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ตั้งแต่เกิดจนตายอย่างต่อเนื่องซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ทัศนคติ บรรทัดฐาน ค่านิยม จนก่อให้เกิดเป็นธรรมชาติทางการเมืองขึ้นในสังคมนั้นๆ

โคลแมน (Coalman อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน , 2521) ได้อธิบายว่ากระบวนการอบรม
กล่อมเกลและการเรียนรู้ทางการเมือง หมายถึง การมีความรู้ การมีความรู้สึ และการมีความสำนึกใน
ความสามารถในทางการเมืองของตน

คอว์สันและเคนเนธ (Dowaon & Kenneth อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2521) ได้เสนอว่า
กระบวนการอบรมกล่อมเกลและการเรียนรู้ทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่พลเมืองที่ซึ่งบรรลุนิติ
ภาวะทางการเมืองได้รับ และสามารถกระทำการแสดงออกทางความคิดเห็นการเมืองของตนเองได้

ความสำคัญของกระบวนการอบรมกล่อมเกลและการเรียนรู้ทางการเมือง

สาเหตุที่จะต้องดำเนินการตามกระบวนการอบรมกล่อมเกลและการเรียนรู้ทางการเมือง
เพราะว่ากระบวนการดังกล่าวจะมีความก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับของสาธารณชนได้หรือไม่ นั่น เป็นที่
ตระหนักหรือยอมรับกันดีว่าสิ่งที่เกิดขึ้นทางการเมืองนั้น แท้จริงแล้วถูกกำหนดโดยพฤติกรรมของบุคคล
ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นข้าราชการ นักการเมือง นักธุรกิจ พ่อค้า เจ้าของกิจการ หรือบุคคลอื่นๆ มากกว่า
ความเป็นองค์กร/สถาบันทางการเมือง หรือพรรคการเมือง และพฤติกรรมของบุคคลโดยเฉพาะพฤติกรรม
ทางการเมืองของบุคคลจะเป็นเช่นไร จะสนับสนุนหรือส่งเสริมกิจกรรมทางการเมืองนั้นๆ หรือไม่
เพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับกระบวนการอบรมกล่อมเกลและการเรียนรู้ทางการเมืองของสังคมนั้นๆ ซึ่งมี
ลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ (สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2521)

1. วิธีการดำเนินการตามกระบวนการอบรมกล่อมเกลและการเรียนรู้ทางการเมือง
2. ขั้นตอนดำเนินการตามกระบวนการอบรมกล่อมเกลและการเรียนรู้ทางการเมือง

วิธีการดำเนินการกระบวนการอบรมกล่อมเกลและการเรียนรู้ทางการเมือง

กระบวนการอบรมกล่อมเกล กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองให้แก่บุคคลนั้น ไม่ว่าจะเป็น
การเรียนรู้ในด้านใดก็ตาม กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นด้านองค์ความรู้ กระบวนการรับรู้ ความรู้สึก หรือด้าน
ประเมินค่า มักจะทำได้ 2 วิธี คือ วิธีการกล่อมเกลและการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรง และวิธีการ
กล่อมเกลและการเรียนรู้ทางการเมืองโดยอ้อม (สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2521)

1. วิธีการกล่อมเกลและการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรง แบ่งเป็น

1.1 การเลียนแบบ เป็นวิธีการเรียนรู้ทางสังคมที่มนุษย์รู้จักมาช้านานไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่
ในวัยใด หรือมีสติปัญญา/ความเฉลียวฉลาดมากหรือน้อยก็ตาม ล้วนต้องผ่านการเรียนรู้จากกระบวนการ
เลียนแบบทั้งสิ้น ในกรณีของการกล่อมเกลและการเรียนรู้ทางการเมืองก็เช่นเดียวกัน จากการศึกษาของ
อีสตันและเฮลล์ (Easton & Heals อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2521) พบว่า ความนิยมในพรรค
การเมืองที่เกิดขึ้นกับเด็กส่วนใหญ่ได้มาจากการเลียนแบบบิดา มารดา เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่
ใกล้ชิดและมีความสำคัญต่อชีวิตของพวกเขาและต่อมาเมื่อพวกเขาได้เข้าสู่สถาบันการศึกษา เรียนหนังสือ
มีเพื่อนฝูง และจบการศึกษาไปแล้ว ไปประกอบอาชีพการงานทัศนคติทางการเมืองที่เกิดขึ้นกับเขาในช่วง

นั้นๆ ส่วนหนึ่งก็จะมาจากการเลียนแบบพฤติกรรมกลุ่มที่ตนเข้าร่วมในฐานะสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคมนั่นเอง

1.2 การเรียนรู้จากความคาดหวัง วิธีการกล่อมเกลาและการเรียนรู้ทางการเมือง วิธีการนี้มีความคล้ายคลึงกับวิธีการเลียนแบบแต่เป็นระดับที่สูงกว่า เมอร์ตัน (Merton อ้างถึงใน สิทธิพันธุ์ พุทธหนู , 2521) นักสังคมวิทยาผู้ที่ศึกษาวิธีการเรียนรู้จากความคาดหวัง ได้กล่าวว่า การกล่อมเกลาและการเรียนรู้จากการคาดหวังของบุคคลนั้นเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหวังว่าตัวเองต้องการตำแหน่งหน้าที่การงานและ/หรือมีวิชาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องการนั้น เขาจะต้องเริ่มต้นเรียนรู้แบบแผนคุณค่าและพฤติกรรมของบทบาทหน้าที่ที่ตัวเองต้องการจะเข้าไปดำรงตำแหน่งนั้นล่วงหน้า ก่อนที่จะเข้าไปดำรงตำแหน่งนั้นจริงๆ

1.3 การกล่อมเกลาและการเรียนรู้ทางการเมือง เป็นวิธีการที่เกิดจากความตั้งใจที่จะถ่ายทอดทัศนคติ หรือความโน้มเอียงทางการเมืองให้เกิดขึ้นกับบุคคลซึ่งอาจจะดำเนินการ โดยสถาบันหรือองค์กรต่างๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน ตัวแทนของรัฐบาล กลุ่ม องค์กร หรือสถาบันอื่นๆ โดยทั่วไปแล้วสังคมส่วนใหญ่จะมีวิธีการกล่อมเกลาและให้การศึกษาเรียนรู้ทางการเมืองในรูปแบบการสอนการปลูกฝังทัศนคติ/พฤติกรรมทางการเมืองที่มีคุณค่าให้กับบุคคลโดยตรงทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับกันว่ากรอบการกล่อมเกลาและการให้ความรู้ทางการเมืองมีความสำคัญเป็นที่ประจักษ์อย่างกว้างขวางทั้งนี้ประชาชนพลเมืองโดยทั่วไปต้องการข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ทางการเมืองที่ตนจะต้องปฏิบัติในฐานะประชาชนพลเมืองของประเทศ นอกจากนี้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย การจำคุก การปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินก็เป็นเรื่องที่ประชาชนทั่วไปต้องรับรู้ เมื่อเป็นเช่นนี้ การจัดให้มีการอบรมกล่อมเกลาและการให้ความรู้ทางการเมืองกับประชาชนในเรื่องต่างๆ ดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ทางการเมืองดังกล่าวของตนได้อย่างถูกต้องสมกับเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติสืบต่อไป

1.4 การมีประสบการณ์ทางการเมืองเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการมีโอกาสหรือการเข้าไปมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรง บุคคลสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองจากการที่ได้มีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ทางการเมือง รวมทั้งโครงสร้างทางการเมืองต่างๆ และยังสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองจากการสังเกตการณ์ และการเข้าไปมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงได้ ค็อกเคอวิลล์ (Tokkervill อ้างถึงใน สิทธิพันธุ์ พุทธหนู, 2521) ได้กล่าวไว้ในงานเขียนของเขาใน 8 ที่เดินทางไปยังสหรัฐอเมริกาประมาณต้นศตวรรษที่ 19 ว่าได้เห็นภาพการต่อสู้ในเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตย เรื่องที่เกี่ยวกับความเสมอภาค ซึ่งเขาได้ตั้งข้อสังเกตว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้บุคคลที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวมีโอกาสที่จะเรียนรู้ทางการเมืองขึ้นมาได้ โดยเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางการเมือง จากงานเขียนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ทางการเมืองของบุคคลนั้นอาจเกิดขึ้นจากการที่บุคคลได้มีโอกาสและ/หรือการเข้าไปมีประสบการณ์ทาง

การเมืองโดยตรงได้ ซึ่งมักจะทำให้บุคคลผู้นั้นมีความรู้สึกเชื่อมั่นตนเองในทางการเมือง และรู้สึกว่าคุณเองมีอิทธิพลในการกระทำทางการเมืองได้

2. วิธีการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองโดยอ้อม แบ่งได้เป็น

2.1 การถ่ายทอดระหว่างบุคคล เป็นวิธีการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองที่มีความสลับซับซ้อนน้อยที่สุด เกิดจากการถ่ายทอดความรู้สึกและประสบการณ์ที่มาจากผู้ใหญ่มาสู่เด็ก

2.2 การฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีการที่มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองแบบถ่ายทอดระหว่างบุคคล โดยทั่วไปแล้วการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองในวิธีการนี้มักจะเกิดขึ้นในสถานการณ์หรือการกระทำที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงแต่สถานการณ์หรือการกระทำนั้นๆ ได้ช่วยให้บุคคลมีทักษะและรับทราบถึงคุณค่าของการเรียนรู้นั้นที่จะนำไปใช้ในสถานการณ์และ/หรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเมืองได้

2.3 การสร้างข้อสรุปทั่วไป เวิร์บา (Verba อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหนู, 2521)

ได้กล่าวถึงวิธีการกล่อมเกลารับรู้แบบนี้ว่าเป็นแบบแผนที่มีคุณค่า และความเชื่อพื้นฐานของคนในสังคมหนึ่งจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของการเมือง แต่มักจะมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองขึ้นมา

ขั้นตอนและกระบวนการอบรมกล่อมเกลารับรู้ทางการเมือง

ขั้นตอนของกระบวนการอบรมกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองนั้นมีนักวิชาการหลายคนได้ให้คำอธิบายไว้ ซึ่งพอจะนำตัวอย่างที่สำคัญมากกล่าวไว้ในที่นี้ได้ คือ

เดนนิส (Dennis อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหนู, 2521) ได้จำแนกกระบวนการอบรมและการเรียนรูทางการเมืองของบุคคลออกเป็น 2 ระยะด้วยกัน คือ

1. การอบรมกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองขั้นปฐมภูมิ เป็นระยะเริ่มแรกที่เด็กเริ่มรับรู้ได้ เด็กจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ บุคลิกภาพ และวัฒนธรรมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองภายในครอบครัวมาเป็นบุคลิกภาพของตน

2. การอบรมกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองขั้นทุติยภูมิเป็นระยะที่บุคคลเริ่มรับรู้ถึงสิ่งต่างๆ ของสังคมภายนอกครอบครัว ได้แก่ การเรียนรู้จากสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันการศึกษา เพื่อนฝูงและจากประสบการณ์ของตนเอง

พาย (Pay อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหนู, 2521) ได้อธิบายถึงขั้นตอนของกระบวนการอบรมกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองที่สำคัญไว้ 6 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นมูลฐาน เรียกว่า กระบวนการอบรมกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองในขั้นมูลฐานเป็นขั้นที่ซึ่งเด็กจะได้รับการฝึกฝนในเบื้องต้น เพราะวัยเด็กนั้นส่วนใหญ่แล้วจะใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวมีโอกาสติดต่อกับบุคคลภายนอกน้อย ดังนั้นแบบแผนของความคิด รวมทั้งการเรียนรูทางการเมืองของนักเรียนจะได้มากครอบครัว

2. สถาบันการศึกษา

2.1 โรงเรียนเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการอบรมกล่อมเกลากลายเป็นพลเมืองซึ่งจะเกิดขึ้นในชั้นเรียนโดยผ่าน

2.1.1 หลักสูตร เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการอบรมกล่อมเกลากลายเป็นพลเมืองและการเรียนรู้ทางการเมืองให้กับนักเรียน โดยเฉพาะหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาและหลักสูตรหน้าที่พลเมืองเพราะหลักสูตรดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมให้นักเรียนมีคุณสมบัติเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ จากการศึกษาและวิจัยของแทมเบอร์รีโน (Tamberino อ้างถึงใน สิทธิพันธุ์ พุทธนุ, 2521) พบว่าหลักสูตรทางวิชาสังคมศึกษาและหลักสูตรหน้าที่พลเมืองดังกล่าวนี้ โดยเฉพาะวิชาหน้าที่พลเมืองที่มุ่งอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นพลเมืองที่ดีของชาติมักจะไม่นับบรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควรนั้นน่าจะสืบมาจากที่ผ่านมา โรงเรียนส่วนใหญ่เน้นการสอนที่มุ่งให้เด็กเรียนรู้ในเรื่องของทฤษฎีมากเกินไป ไม่มีการฝึกปฏิบัติ ซึ่งในทัศนะของเขาเห็นว่าการสอนให้เด็กเป็นพลเมืองดีควรที่จะต้องมีการฝึกปฏิบัติควบคู่ไปด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเสนอว่าโรงเรียนควรที่จะให้เด็กออกไปสัมผัสกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ให้ไปเห็นภาพ หรือไปรับรู้สถานการณ์จริง และเมื่อเด็กจบจากโรงเรียนออกไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคม เด็กจะได้มีคุณภาพและทักษะความเป็นพลเมืองดีตามที่ชุมชนต้องการ

2.1.2 กิจกรรมที่เกี่ยวกับหลักสูตรในชั้นเรียน ลอว์สัน (Lawson อ้างถึงใน สิทธิพันธุ์ พุทธนุ, 2521) พบว่า วิธีการกล่อมเกลากลายเป็นพลเมืองของเด็กนอกจากจะผ่านการเรียนรู้โดยหลักสูตรทางการศึกษาแล้ว เด็กอาจจะสามารถเรียนรู้ทางการเมืองผ่านทางกิจกรรมที่เกี่ยวกับพิธีการ/หลักสูตรในชั้นเรียน เช่น การเคารพธงชาติ การร้องเพลงชาติ เป็นต้น ซึ่งลักษณะต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีส่วนในการปลูกฝังความรู้สึกรักชาติให้เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก

2.1.3 ครู เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการอบรมกล่อมเกลากลายเป็นพลเมืองและการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็ก เพราะในความหมายสำหรับเด็กแล้วในประการแรกนั้น ครู คือ สัญลักษณ์ของอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเด็กส่วนใหญ่ ทำให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับอิทธิพลทางการเมืองในรูปแบบของตัวบุคคลที่ใช้อำนาจครั้งแรก แต่ในขั้นต้นเด็กจะยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ทางการเมือง อำนาจทางการเมืองอย่างสมบูรณ์เท่าใดนัก ประการที่สอง ครูในฐานะผู้สอน มักมีวิธีการถ่ายทอดที่ดี นอกจากจะทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่ถูกต้องแล้ว ยังช่วยทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นอีกด้วย ประการที่สาม ความรู้ ความสามารถของครูผู้สอน ถ้าครูมีความสามารถในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการพยายามปรับปรุงตนเองให้ทันต่อสถานการณ์ ตลอดจนมีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ดังนั้นครูผู้สอนที่มีคุณลักษณะดังกล่าวนี้จะมีอิทธิพลต่อการอบรมกล่อมเกลากลายเป็นพลเมืองและการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กเป็นอย่างมาก

2.2 สถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยจัดเป็นสถาบันหรือตัวแทนในการอบรมกล่อมเกลากลายเป็นพลเมืองที่สำคัญของนักเรียน นิสิต นักศึกษา โดยทั่วไปมักเป็นแหล่งที่มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงลักษณะที่นิ่งเฉยทางการเมือง การไม่แสดงออกทางการเมืองและความไม่สนใจที่จะมี

ส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลให้มีความสนใจอยากเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะมหาวิทยาลัยนั้นมีได้มีบทบาทแค่เพียงสถาบันส่งเสริมวิชาชีพแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มหาวิทยาลัยนั้นต้องเป็นแหล่งสร้างเสริมสติปัญญา ความนึกคิด ตลอดจนความเข้าใจในสภาพแวดล้อมทางการเมือง มีการกระตุ้นให้นักศึกษาสนใจเรื่องสิทธิ หน้าที่ มีความสนใจและเข้าใจ รวมทั้งสามารถศึกษาปัญหาต่าง ๆ ของสังคมอย่างผู้มีปัญญา นอกจากนั้นแล้วยังต้องการให้มีการนำความรู้ที่ได้รับการอบรมกล่อมเกลามาใช้ในปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

3. กลุ่มเพื่อน

กลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มปฐมภูมิ ประกอบไปด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคมที่ทัดเทียมกัน และมีการปรับตัวของสมาชิกในสังคมเพื่อคบหากันได้ง่าย โดยเฉพาะสังคมสมัยใหม่ เช่น ในสังคมเมืองใหญ่ๆ กลุ่มเพื่อนจะมีส่วนช่วยเหลือสถาบันครอบครัวในการอบรมกล่อมเกลและการเรียนรู้ทางสังคม และมักจะเข้ามาแทนที่พ่อแม่ในการเรียนรู้ทางสังคมและทางการเมืองของบุคคล กลุ่มเพื่อนมักจะมีอิทธิพลในเรื่องนี้อยู่ไม่น้อย นอกจากกลุ่มเพื่อนมักจะมีความเชื่อทางสังคมและทัศนคติการเมืองไปในทิศทางเดียวกัน

4. กลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพนี้มีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและทางการเมืองแก่บุคคลในกลุ่มอาชีพเดียวกัน ในกรณีของการเรียนรู้ทางสังคมเมื่อบุคคลมีการเตรียมพร้อมที่จะประกอบอาชีพใดนั้น มักจะต้องมีการศึกษาวัฒนธรรมขององค์กร/กลุ่มวิชาชีพของตนเองก่อน ซึ่งจะพบว่าในแต่ละกลุ่มอาชีพจะมีวิธีการแนะนำ/อบรมสมาชิกใหม่ของตนซึ่งมักจะไม่ใช่กับองค์กร/กลุ่มอาชีพอื่น เช่น กลุ่มอาชีพทหารจะมีระเบียบวิธีการแนะนำ อบรมที่แตกต่างไปจากกลุ่มที่มีอาชีพแพทย์ ซึ่งในกรณีดังกล่าวทำให้บุคคลที่มีความต้องการจะมีความเป็นทหารอาชีพจะต้องเรียนรู้ระเบียบวิธีการปฏิบัติที่จำเป็นของทหาร โดยที่กลุ่มจะช่วยถ่ายทอด แนะนำ อบรมให้สมาชิกใหม่ได้เรียนรู้ระเบียบวิธีการทางสังคมขององค์กรนั้นๆ รวมทั้งวิธีการเรียนรู้ทางการเมืองขององค์กร เช่นเดียวกันกับกลุ่มอาชีพเกษตรกร เช่น กลุ่มชาวนา ก็จะมีวิธีการแนะนำอบรมถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิกภายในกลุ่ม นอกจากจะช่วยให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ทางสังคมในเรื่องระเบียบวิธีการของกลุ่ม การอยู่ร่วมกันในสังคม การให้ความช่วยเหลือกันและกัน รวมไปถึงการอบรมกล่อมเกล่าทางการเมืองให้สมาชิกภายในกลุ่มได้เรียนรู้มีทัศนคติทางการเมืองไปในแนวทางเดียวกันอีกด้วย -

5. สื่อสารมวลชน

สื่อสารมวลชน หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์หรือช่องทางของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ นิตยสาร วารสารต่างๆ ซึ่งสื่อมวลชนดังกล่าวนี้จะทำหน้าที่เสนอข่าว เสนอบริการทางการศึกษาและความเคลื่อนไหวทางด้านการเมือง ลักษณะและเนื้อหาของการเสนอข่าวและเสนอความคิดเห็นใดๆ นั้น จะมีผลต่อความเชื่อ ทัศนคติ ความโน้มเอียงทางการเมืองของ

บุคคลเป็นเพราะข่าวที่เสนอโดยสื่อสารมวลชนทุกวันนี้ส่วนหนึ่งเป็นข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางการเมืองที่สื่อมวลชนได้ถ่ายทอดจากระบบสังคมมาสู่ประชาชนผู้รับสื่ออื่นๆ

6. สถาบันทางการเมือง

สถาบันทางการเมือง ได้แก่ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ นอกจากจะทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชนที่มีผลประโยชน์ร่วมกันแล้วยังมีส่วนในการทำหน้าที่ให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนอีกด้วย วิธีการที่สถาบันทางการเมืองเหล่านี้โดยเฉพาะพรรคการเมืองให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนนั้นมักจะทำการให้ข่าวทางสื่อมวลชน การประชุมปรึกษาหารือ การติดต่อเป็นการส่วนตัว รวมทั้งการดำเนินการของพรรคการเมือง ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะมีส่วนผลักดันประชาชนเกิดความสนใจในทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นได้

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า กระบวนการอบรมกล่อมเกล้าและการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการที่ก่อรูป ถ่ายทอด และ/หรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมืองให้แก่ประชาชน ดังนั้นกระบวนการทางการเมืองจะมีส่วนช่วยผดุงวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีไว้ และส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง พร้อมทั้งทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจากประสบการณ์ทางการเมืองที่มีความแตกต่างในแต่ละช่วงเวลา ลักษณะดังกล่าวนี้จะส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเดียวกันในหมู่ประชาชนที่จะนำไปสู่การบูรณาการทางการเมืองต่อไป

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

ญาณภัทร เจริญรัตน์ (2539) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจและทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสมาชิกสภาตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีสภาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยทำการศึกษากับประชาชนสมาชิกสภาตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 141 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสภาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อาทิตย์ บุญคง (2550) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อเทศบาลตำบลคอกคำใต้ โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานของเทศบาลตำบลคอกคำใต้อยู่ในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองในการบริหารงานเทศบาลตำบลคอกคำใต้ได้ในระดับปานกลาง

วีระชัย เสงษ์ภักุล (2551) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจและปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ทำการศึกษากับประชาชนจำนวน 365

คน ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการไปร่วมรับฟังการปราศรัยหรือฟังนโยบายของนักการเมืองอยู่ในระดับมาก ส่วนคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เอกวิทย์ มณีธร (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก โดยศึกษากับนิสิตนักศึกษาจำนวน 397 คน ผลการศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย ผลการศึกษายังพบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการศึกษาในบางงานวิจัยยังพบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีผลต่อทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย

4. แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความโน้มเอียงทางการเมือง

4.1 แนวคิดความโน้มเอียงทางการเมือง

แนวคิดความโน้มเอียงทางการเมือง มีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดของ เอิร์บ (Erbe, 1964, P.14-19) ได้ศึกษาผลการวิจัยของนักวิชาการ ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลการศึกษพบว่า

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล
2. บุคคลที่เข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับองค์การ มีแนวโน้มในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลอื่นที่ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์การ หรือกล่าวอีกลักษณะ คือ บุคคลที่เข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับองค์การมาก จะมีแนวโน้มการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์การน้อย ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า บุคคลดังกล่าวมักจะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูง จึงทำให้บุคคลได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับการที่ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูง จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ เพราะผู้ที่มีสถานภาพสูงนั้นจะมีแนวโน้มที่จะเป็นสมาชิกขององค์การ และภายในองค์การนั้นบุคคลก็มีโอกาสที่จะได้รับบรรยากาศที่ค่อนข้างจะเหมาะสมทางการเมือง จึงทำให้บุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น

อัลมอนด์และเวอร์บา (Almond and Verba, 1965, P.13-15) ได้จำแนกประเภทของเจตคติและความโน้มเอียงทางการเมืองออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ความโน้มเอียงเชิงปัญญา (Cognitive Orientations) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับวัตถุทางการเมืองและความเชื่อทางการเมือง ซึ่งความเชื่อดังกล่าวไม่ได้เป็นเรื่องถูกหรือผิด แต่จะเกี่ยวกับปริมาณของความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ ในโลกการเมืองว่ามีปริมาณมากน้อยเพียงใด

2. ความโน้มเอียงเชิงความรู้สึก (Affective Orientations) ได้แก่ ความรู้สึกต่างๆ ของบุคคลที่มีต่อวัตถุทางการเมืองหรือองค์การทางการเมืองทั้งหลาย เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับความรู้สึกผูกพัน ตลอดจนการยอมรับหรือไม่ยอมรับในวัตถุประสงค์หรือองค์การทางการเมืองเหล่านั้น

3. ความโน้มเอียงเชิงประเมินค่า (Evaluation orientations) ได้แก่ ความคิดเห็นในเชิงประเมินค่าต่อวัตถุทางการเมืองซึ่งมักจะเป็นการนำเอาค่านิยมมาเป็นเครื่องวัด หรือใช้ประเมินสิ่งต่างๆ ในโลกการเมือง

โรเจอร์และคณะ (Rogers and Other, 1975, P.305-318) ได้ศึกษาแนวคิดความโน้มเอียงทางการเมือง และสรุปองค์ประกอบของแนวคิดนี้ไว้ 3 ประการ คือ

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล (Socio-Economic Status)
2. ความเกี่ยวข้องกับองค์การของบุคคล (Organization Involvement)
3. ความรู้สึกในด้านความสามารถทางการเมืองของบุคคล (Political efficacy feelings)

ทั้งนี้ แนวความคิดความโน้มเอียงทางการเมืองจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเขาได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าวจากประชาชนในภาคชนบทและเมืองที่อาศัยอยู่ในมลรัฐไอโอวา ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองในการศึกษานี้ประกอบด้วย สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล ความเกี่ยวข้องกับองค์การของบุคคล และความรู้สึกในด้านความสามารถทางการเมืองของบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ความโน้มเอียงทางการเมือง มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความโน้มเอียงทางการเมือง

ปีเตอร์สัน (Peterson, 1990) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้אוּלוּסในสหรัฐอเมริกา จำนวน 456 คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ผลการศึกษาพบว่า ความโน้มเอียงทางการเมืองมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้אוּלוּס

กมลวรรณ การมปราชญ์ (2550) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว สถาบันการศึกษา ที่ทำงาน และสื่อมวลชน ที่ส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมือง ความผูกพันต่อพรรคการเมือง และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานรัฐวิสาหกิจ ทำการศึกษากับพนักงานรัฐวิสาหกิจสาขาพลังงาน จำนวน 498 คน ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดทางการเมืองจากสาขาวิชาที่เรียนในระดับปริญญาตรี ที่ทำงาน และสื่อมวลชน สามารถร่วมกันอธิบายความโน้มเอียงทาง

การเมืองได้ร้อยละ 41 สำหรับการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับปริญญาตรี และสื่อมวลชน สามารถร่วมกันอธิบายความผูกพันต่อพรรคการเมืองได้ร้อยละ 23 และพบว่า การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว สาขาวิชาที่เรียน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับปริญญาตรี ที่ทำงาน สื่อมวลชน ความโน้มเอียงทางการเมือง และความผูกพันต่อพรรคการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานรัฐวิสาหกิจได้ร้อยละ 36 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า (1) การถ่ายทอดทางการเมืองจากสาขาวิชาที่เรียนในระดับปริญญาตรี ที่ทำงาน และสื่อมวลชน ส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง (2) การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว กิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับปริญญาตรี และสื่อมวลชน ส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านความผูกพันต่อพรรคการเมือง (3) ความโน้มเอียงทางการเมืองและความผูกพันต่อพรรคการเมือง ส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ธณกร สายสัญญาณ (2542) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความโน้มเอียงทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง กับพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ จำนวน 352 คน ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความโน้มเอียงทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จริยญา เจริญสุกใส (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง วัฒนธรรมการเมืองกับการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ปี 2538 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนที่มีอายุ 18-19 ปี จำนวน 380 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสำนึกทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของเยาวชนกลุ่มดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ไชยพร ดันจิจิตานนท์ (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบสุขาภิบาล ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 314 คน โดยทำการศึกษาตัวแปรสองกลุ่ม คือ ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของประชาชน และลักษณะทางจิตวิสัยหรือความโน้มเอียงทางการเมืองซึ่งประกอบด้วย ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ผลการศึกษาพบว่า (1) ลักษณะทางจิตวิสัยหรือความโน้มเอียงทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) ตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยหรือความโน้มเอียงทางการเมืองไม่สามารถทำนายหรืออธิบายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลอย่างแท้จริง

ธีระ กุลสวัสดิ์ (2553) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย 5 แห่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า 1) การถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว การถ่ายทอดทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา และการถ่ายทอดทางการเมืองจากสื่อมวลชน ส่งผลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านความไว้วางใจทางการเมือง และ 2) ความไว้วางใจทางการเมืองส่งผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

สรุปได้ว่า ความไว้วางใจทางการเมืองหรือทัศนคติทางการเมือง มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งอาจจะได้รับอิทธิพลจากความรู้ความเข้าใจทางการเมือง จากการศึกษาของนักวิชาการในอดีต

5. แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม

บลูม (Bloom, 1975, p. 65-197) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม เจตคติ และการปฏิบัติว่าเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ อาจจะเป็นสิ่งที่สังเกตได้หรือไม่ได้ และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

I. พฤติกรรมด้านความรู้ (cognitive domain) พฤติกรรมด้านนี้มีขั้นของความสามารถทางด้านความรู้ การให้ความคิด และพัฒนาการทางด้านสติปัญญา จำแนกตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก ได้ดังนี้

- 1.1 ความรู้ ความจำ (knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นเกี่ยวกับความจำได้หรือระลึกได้
- 1.2 ความเข้าใจ (comprehension) เป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่องมาจากความรู้ คือ จะต้องมีความรู้มาก่อนจึงจะเข้าใจได้ ความเข้าใจนี้จะแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความและคาดคะเน
- 1.3 การนำไปใช้ (application) เป็นการนำเอาวิธีการ ทฤษฎี กฎเกณฑ์และแนวคิดต่าง ๆ ไปใช้
- 1.4 การวิเคราะห์ (analysis) เป็นขั้นที่บุคคลมีความสามารถและมีทักษะในการจำแนกเรื่องราวที่สมบูรณ์ใดๆ ออกเป็นส่วนย่อย และมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดระหว่างส่วนประกอบที่รวมเป็นปัญหา หรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
- 1.5 การสังเคราะห์ (synthesis) เป็นความสามารถของบุคคลในการรวบรวมส่วนย่อยต่างๆ เข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างใหม่ มีความชัดเจน และมีคุณภาพสูงขึ้น
- 1.6 การประเมินผล (evaluation) เป็นความสามารถของบุคคลในการวินิจฉัยติราคาของสิ่งต่างๆ โดยมีกฎเกณฑ์ที่ใช้ช่วยประเมินค่านี้ อาจเป็นเกณฑ์ที่บุคคลสร้างขึ้นมาหรือมีอยู่แล้วก็ตาม

2. พฤติกรรมด้านทัศนคติ (affective domain) พฤติกรรมด้านนี้ หมายถึง ความสนใจ ความรู้สึก ท่าที ความชอบในการให้คุณค่า หรือปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่เป็นพฤติกรรมที่ยากแก่การอธิบาย เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของคน การเกิดพฤติกรรมด้านเจตคติแบ่งขั้นตอน ดังนี้

2.1 การรับหรือการให้ความสนใจ (receiving of attending) เป็นขั้นที่บุคคลถูกกระตุ้นให้ทราบว่าเหตุการณ์หรือสิ่งเร้าบางอย่างเกิดขึ้น และบุคคลนั้นมีความยินดีหรือมีภาวะจิตใจพร้อมที่จะรับหรือให้ความพอใจต่อสิ่งเร้านั้น ในการยอมรับนี้ประกอบด้วยความตระหนัก ความยินดีที่ควรจะได้รับและการเลือกรับ

2.2 การตอบสนอง (responding) เป็นขั้นตอนที่บุคคลถูกจูงใจให้เกิดความรู้สึกรู้สึกผูกมัดต่อสิ่งเร้า เป็นเหตุให้บุคคลพยายามทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง พฤติกรรมขั้นนี้ประกอบด้วยการยินยอม ความเต็มใจและพอใจที่จะตอบสนอง

2.3 การให้ค่านิยม (valuing) เป็นขั้นที่บุคคลมีปฏิกิริยาซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นยอมรับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับตนเอง และได้นำไปพัฒนาเป็นของตนเองอย่างแท้จริง พฤติกรรมขั้นนี้ส่วนมากใช้คำว่า “ค่านิยม” ซึ่งการเกิดค่านิยมนี้ประกอบด้วย การยอมรับ ความชอบและผูกมัดค่านิยมเข้ากับตนเอง

2.4 การจัดกลุ่มค่า (organization) เป็นขั้นที่บุคคลจัดระบบของค่านิยมต่างๆ ให้เข้ากลุ่มโดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเหล่านั้น ในการจัดกลุ่มนี้ประกอบด้วย การสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับค่านิยมและจัดระบบของค่านิยม

2.5 การแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ (characterization by a value complex) พฤติกรรมขั้นนี้ถือว่า บุคคลมีค่านิยมหลายชนิดและจัดอันดับของค่านิยมเหล่านั้นจากดีที่สุดไปถึงน้อยที่สุด และพฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นตัวคอยควบคุมพฤติกรรมของบุคคล พฤติกรรมในขั้นนี้ประกอบด้วย การวางแนวทางของการปฏิบัติและการแสดงลักษณะที่จะปฏิบัติตามแนวทางที่เขากำหนด (Kratwohl, 1964, p. 33-35)

3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (psychomotor domain) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกของร่างกาย ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติที่อาจแสดงออกในสถานการณ์หนึ่งๆ หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่คาดคะเนว่า อาจจะปฏิบัติในโอกาสต่อไป พฤติกรรมด้านนี้เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้าย ซึ่งต้องอาศัยด้านพุทธิปัญญา หรือเป็นพฤติกรรมที่สามารถประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน (Bloom, 1975, p. 7-8)

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ สามารถสรุปรูปแบบของความสัมพันธ์เป็น 4 ลักษณะ (Schwartz, 1975) คือ

1. $K \longleftrightarrow A \longleftrightarrow P$

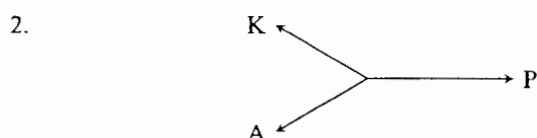
K = Knowledge

A = Attitude

P = Practices

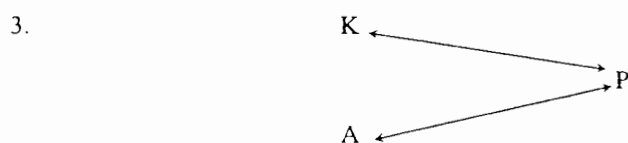
แผนภาพที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์ที่ 1

ทัศนคติเป็นตัวการที่ทำให้เกิดความรู้และการปฏิบัติ ดังนั้น ความรู้สัมพันธ์กับทัศนคติ และทัศนคติมีผลต่อการปฏิบัติ

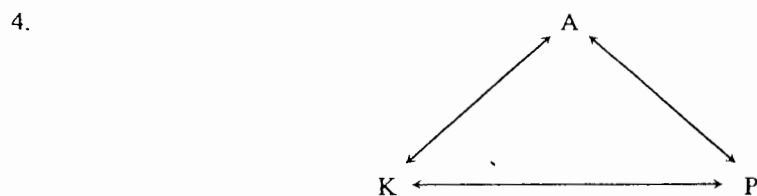
แผนภาพที่ 2 รูปแบบความสัมพันธ์ที่ 2

ความรู้และทัศนคติมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา

แผนภาพที่ 3 รูปแบบความสัมพันธ์ที่ 3

ความรู้และทัศนคติต่างก็ทำให้เกิดการปฏิบัติได้ โดยที่ความรู้และทัศนคติไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กัน

แผนภาพที่ 4 รูปแบบความสัมพันธ์ที่ 4

ความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม สำหรับทางอ้อมนั้นมีทัศนคติเป็นตัวกลางทำให้เกิดการปฏิบัติตามมาได้

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างตัวแบบในการวิจัยศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ โดยความสัมพันธ์ในรูปแบบที่ 4 คือ ความรู้มีผลต่อทัศนคติ ซึ่งก็คือความโน้มเอียงทางการเมือง และความรู้และความโน้มเอียงทางการเมืองยังส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรม ก็คือการมีส่วนร่วมทางการเมือง

6. สรุปการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตัวแปรที่จะใช้ในการศึกษาครั้งนี้และนำมาสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่จะใช้ในการศึกษาดังตารางที่ 1

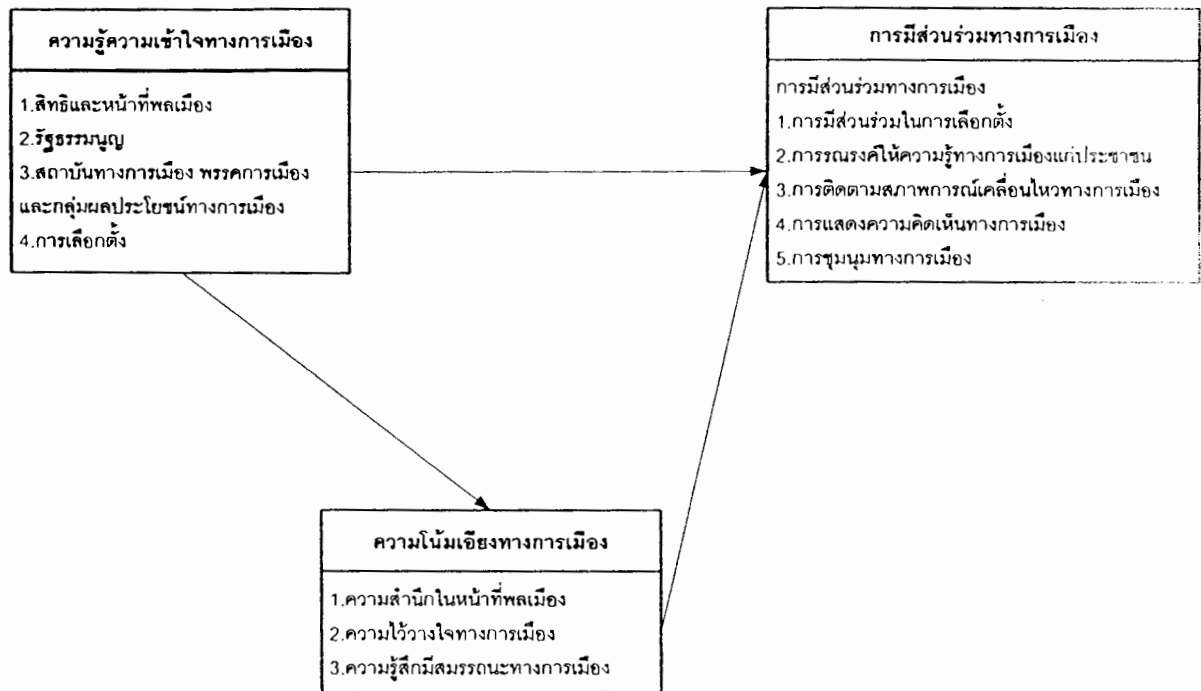
ตารางที่ 1 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	อ้างอิง
ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีอิทธิพลต่อความโน้มเอียงทางการเมือง	Bloom (1975), บุญภักดิ์ เจริญรัตน์ (2539)
ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	Bloom (1975), อาทิตย์ บุญคง (2550), เอกวิทย์ มณีธร (2553)
ความโน้มเอียงทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	Bloom (1975), Rogers and Other (1975), Peterson(1990), ไชยพร คณชาจิตานนท์(2536), จริญญา เจริญสุกใส(2539), รณกร สายสิญจน์(2542), ชีระ กุลสวัสดิ์ (2553)

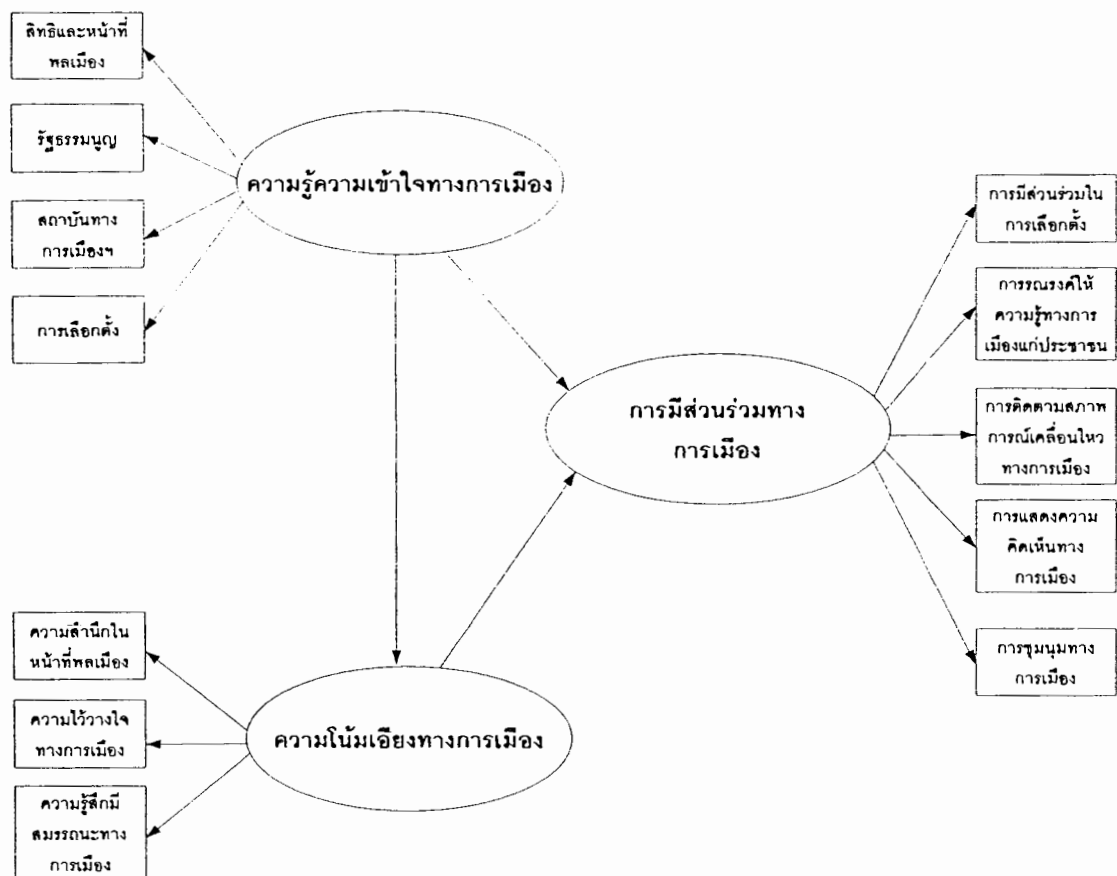
7. กรอบแนวความคิดและสมมติฐาน

7.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

กรอบแนวความคิดผู้วิจัย ได้ประยุกต์แนวความคิด ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความ
 โน้มเอียงทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

แผนภาพที่ 5 กรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย

แผนภาพที่ 6 แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง ที่มีต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

ตัวแปรแฝงภายนอก ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ประกอบด้วย

- สิทธิและหน้าที่พลเมือง
- รัฐธรรมนูญ
- สถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง
- การเลือกตั้ง

ตัวแปรแฝงภายในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย

- การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง
- การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน

- การติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง
- การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง
- การชุมนุมทางการเมือง

ตัวแปรคั่นกลาง ความโน้มเอียงทางการเมือง ประกอบด้วย

- ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง
- ความไว้วางใจทางการเมือง
- ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง

7.2 สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐาน แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สร้างขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

1. ความโน้มเอียงทางการเมืองได้รับอิทธิพลทางตรงจากความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้รับอิทธิพลทางตรงจากความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และ ความโน้มเอียงทางการเมืองและได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความรู้ความเข้าใจทางการเมืองผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

การวิจัยเรื่อง แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศไทยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่ออธิบายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักการทฤษฎี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ~~จำนวน~~ จำนวน 9 แห่งในภาคตะวันออก คือ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 29,294 คน มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี จำนวน 1,932 คน มหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว จำนวน 722 คน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตศรีราชา จำนวน 9,553 คน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตจันทบุรี จำนวน 1,999 คน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตบางพระ จำนวน 2,597 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จำนวน 3,084 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 3,612 คน และมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี จำนวน 4,117 คน รวม 56,910 คน (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, วันที่ค้นข้อมูล 15 กุมภาพันธ์ 2554, เข้าถึงข้อมูลได้จาก <http://www.Info.Mua.go.th/information/information/index.php>)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) จากจำนวนมหาวิทยาลัย 9 แห่ง

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามานะ (Yamane, T. 1967)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{(1+Ne^2)}$$

เมื่อ n คือ จำนวนตัวอย่าง หรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนหน่วยทั้งหมด/ขนาดของประชากรซึ่งเท่ากับ 16,285 คน

e คือ ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (sampling error) ในที่นี้จะกำหนดเท่ากับ ± 0.05 ภายใต้ความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย	จำนวนนักศึกษา	จำนวนตัวอย่าง
1.มหาวิทยาลัยบูรพา	29,294	395
2.มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี	1,932	331
3.มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว	722	257
4.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา	9,553	384
5.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี	1,999	333
6.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ	2,597	347
7.มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	3,084	354
8.มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	3,612	360
9.มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี	4,117	365
รวม	56,910	3,126

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดจากทฤษฎีเอกสารต่างๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเครื่องมือวัดที่นักวิชาการได้สร้างขึ้นไว้แล้วมาปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สาขาวิชาชั้นปีที่กำลังศึกษา และมหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษา

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ประกอบไปด้วย สิทธิและหน้าที่พลเมือง รัฐธรรมนูญ สถาบันทางการเมืองฯ และการเลือกตั้ง จำนวน 20 ข้อ ความโน้มเอียงทางการเมือง ประกอบไปด้วย ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง จำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน การติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และการชุมนุมทางการเมืองจำนวน 10 ข้อ

2.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.2.1 ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยนำเครื่องมือวัดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสำรวจ โดยพิจารณาด้านเนื้อหา ความหมาย และการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างเหมาะสม

2.2.2 ทำการหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทำการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายข้อ ด้วยวิธีการของครอนบาคโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา .824 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่น่าไปใช้ได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามไปสัมภาษณ์นักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่ง

2. ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามมาแปลข้อมูลที่ได้เป็นรหัสพร้อมบันทึกข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลได้กระทำในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน 2554 ถึงวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2554

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การประมวลผลข้อมูลใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามหลักจากดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ได้รับคำตอบที่สมบูรณ์ครบตามจำนวนที่ระบุไว้

1.2 บันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูลและเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ

1.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

1.4 ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่าง ตามสภาพทั่วไปด้วยสถิติความถี่และค่าร้อยละ

2.2 วิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในแต่ละเรื่อง เรื่องละ 5 คำถาม โดยทำการแปลงคำตอบ โดยมีคำตอบให้เลือก 3 ตัวเลือก คือ ถูก ผิด และไม่ทราบคำตอบ โดยเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนคำตอบแต่ละข้อ ดังนี้

ตอบถูกให้ 1 คะแนน

ตอบผิดให้ 0 คะแนน

ตอบไม่ทราบคำตอบให้ 0 คะแนน

จากการให้คะแนนดังกล่าวข้างต้น จากคะแนนในแต่ละเรื่อง 0-5 คะแนน ผู้วิจัยแบ่งเกณฑ์ในการวัดครั้งนี้ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.01 – 5.00	มากที่สุด
3.01 – 4.00	มาก
2.01 – 3.00	ปานกลาง
1.01 – 2.00	น้อย
0.00 – 1.00	น้อยมาก

2.2 วิเคราะห์ระดับความโน้มเอียงทางการเมือง โดยทำการแปลงคำตอบให้อยู่ในรูปของช่วงมาตรา (Interval Scale) ดังนี้

คำตอบ	ค่าคะแนน (Interval Scale)
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
เห็นด้วย	4
เฉยๆ	3
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

2.3 วิเคราะห์ระดับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยทำการแปลงคำตอบให้อยู่ในรูปของช่วงมาตรา (Interval Scale) ดังนี้

คำตอบ	ค่าคะแนน (Interval Scale)
ทุกครั้ง	5
ค่อนข้างบ่อย	4
บางครั้ง	3

นานๆ ครั้ง2

ไม่เคยเลย1

ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการคำนวณ นำมาจัดระดับความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ใช้เกณฑ์ในการจัดระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยมาก

3.2 การทดสอบสมมติฐาน

วิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานการวิจัย ใช้การวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้าง ด้วยโปรแกรม LISREL 8.80 (Student Version)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่ออธิบายแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยโดยทำการศึกษาอิทธิพลของความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ที่ส่งผลทางตรงต่อความโน้มเอียงทางการเมือง และส่งผลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกการนำเสนอออกเป็น 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของแบบจำลองแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของแบบจำลอง แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจำแนกตามสถาบันการศึกษา

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
S	หมายถึง	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	หมายถึง	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
Sk	หมายถึง	ค่าความเบ้
Ku	หมายถึง	ค่าความโด่ง
χ^2	หมายถึง	ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนประเภทค่าสถิติไค-สแควร์
R ²	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การทำนาย

R	หมายถึง	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
df	หมายถึง	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
p	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
RMR	หมายถึง	ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ
GFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)
AGFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of Fit Index)
CFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ
RMSEA	หมายถึง	ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์
SRMR	หมายถึง	ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ
TE	หมายถึง	อิทธิพลโดยรวม
DE	หมายถึง	อิทธิพลทางตรง
IE	หมายถึง	อิทธิพลทางอ้อม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ (n=3,126)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	1,261	40.3
หญิง	1,865	59.7
รวม	3,126	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 3,126คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ59.7และรองลงมาเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 40.3

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ(n=3,126)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18-19 ปี	756	24.2
20ปี	812	26.0
21ปี	806	25.7
22- 24 ปี	752	24.1
รวม	3,126	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามมีช่วงอายุมากที่สุดอยู่ในช่วง 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.0 รองลงมาคือ อายุ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.7 อายุ 18-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.2 และอายุ 22-24 ปีคิดเป็นร้อยละ 24.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามมหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษาอยู่(n=3,126)

มหาวิทยาลัย	จำนวน	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยบูรพา	395	12.6
มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี	331	10.6
มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว	257	8.2
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา	384	12.3
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี	333	10.7
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ	347	11.1
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	354	11.3
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	360	11.5
มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี	365	11.7
รวม	3,126	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยบูรพา คิดเป็นร้อยละ 12.6 รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตศรีราชา และมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี คิดเป็นร้อยละ 12.3 และ 11.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสาขาวิชา(n=3,126)

สาขาวิชา	จำนวน	ร้อยละ
สาขาทางด้านวิทยาศาสตร์ (วิศวกรรมศาสตร์, วิทยาศาสตร์, วิทยาศาสตร์สุขภาพ, เทคโนโลยี, อื่นๆ)	1,074	34.4
สาขาทางด้านสังคมศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, นิติศาสตร์, บริหารธุรกิจ, เศรษฐศาสตร์, บัญชี, อื่นๆ)	2,052	65.6
รวม	3,126	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามศึกษาอยู่ในสาขาทางด้านสังคมศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.65 รองลงมาคือสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 34.4

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามชั้นปี (n=3,126)

ชั้นปีที่	จำนวน	ร้อยละ
ปี 1	792	25.3
ปี 2	778	24.9
ปี 3	779	24.9
ปี 4	777	24.9
รวม	3,126	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.3 รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 24.9

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง (n=3,126)

ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	$\bar{X}$	S	แปลความหมาย	ลำดับที่
1. สิทธิและหน้าที่พลเมือง	4.32	0.53	มากที่สุด	1
2. รัฐธรรมนูญ	4.02	0.42	มากที่สุด	4
3. สถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง	4.08	0.43	มากที่สุด	3
4. การเลือกตั้ง	4.11	0.41	มากที่สุด	2

จากตารางที่ 8 ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกเรื่อง โดยเรื่องของสิทธิและหน้าที่พลเมืองมีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.32 รองลงมาคือ ความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้ง และความรู้ความเข้าใจในสถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และ 4.08 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ความเข้าใจทางการเมืองจำแนกตามมหาวิทยาลัย
(n=3,126)

มหาวิทยาลัย	สิทธิและหน้าที่พลเมือง		รัฐธรรมนูญ		สถาบันทางการเมือง พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง		การเลือกตั้ง	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
มหาวิทยาลัยบูรพา	4.59	0.49	4.42	0.49	4.40	0.49	4.45	0.50
มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี	4.42	0.49	4.05	0.21	4.11	0.32	4.12	0.32
มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว	4.12	0.33	4.05	0.21	4.06	0.24	4.05	0.22
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา	4.33	0.47	4.10	0.30	4.14	0.35	4.15	0.36
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี	4.38	0.51	4.04	0.25	4.09	0.31	4.11	0.31
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ	4.31	0.46	4.05	0.22	4.08	0.28	4.09	0.29
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	4.09	0.61	3.62	0.55	3.81	0.60	3.89	0.50
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	4.24	0.68	3.79	0.53	3.93	0.53	4.01	0.47
มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี	4.29	0.46	4.04	0.19	4.09	0.28	4.08	0.27

จากตารางที่ 9 จำแนกความรู้ความเข้าใจทางการเมืองตามมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกมีระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอยู่ในระดับมากที่สุดและมีเพียงบางมหาวิทยาลัยเท่านั้นที่มีนักศึกษาที่มีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากในเรื่องของรัฐธรรมนูญ สถาบันทางการเมือง พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง และการเลือกตั้ง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศไทย

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความโน้มเอียงทางการเมือง
(n=3,126)

ประเด็น	ความนิยมเชิงทางการเมือง					$\bar{X}$	S	แปลความหมาย ระดับ ความนิยมเชิง ทางการเมือง	ลำดับที่
	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง				
	จำนวน (ร้อยละ)								
ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง						3.94	.73	มาก	-
1.ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการตนเองจำเป็นต้องไปเลือกตั้ง	1,274 (40.8)	1,107 (35.4)	548 (17.5)	109 (3.5)	88 (2.8)	4.07	.98	มาก	1
2.ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการบริหารงานของรัฐบาลควรเปิดรับการวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นจากสาธารณะชน	1,158 (37.0)	1,177 (37.7)	649 (20.8)	90 (2.9)	52 (1.7)	4.05	.91	มาก	2
3.ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีสื่อใดก็ตามที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากบุคคลหรือองค์กรใดๆ ข้าพเจ้าจะไปเสนอเรื่องราวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันที	574 (18.4)	1,301 (41.6)	1,027 (32.9)	185 (5.9)	39 (1.2)	3.69	.87	มาก	4
4.ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการที่ข้าพเจ้าควรจะได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะมีการดำเนินการ โครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อข้าพเจ้าและครอบครัว	1,076 (34.4)	1,125 (36.0)	687 (22.0)	189 (6.0)	49 (1.6)	3.95	.97	มาก	3
ความไว้วางใจทางการเมือง						3.19	.83	ปานกลาง	-
1.ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการที่รัฐมนตรีส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่สมควรจะได้รับควมไว้วางใจในการบริหารราชการแผ่นดิน	547 (17.5)	1,161 (37.1)	937 (30.0)	402 (12.9)	79 (2.5)	3.54	1.00	มาก	1

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ประเด็น	ความโน้มเอียงทางการเมือง					$\bar{X}$	S	แปลความหมายระดับความโน้มเอียงทางการเมือง	ลำดับที่
	ทุกครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย				
	จำนวน (ร้อยละ)								
2.ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการบริหารงานและคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งงาน	295 (9.4)	1,000 (32.0)	1,234 (39.5)	497 (15.9)	100 (3.2)	3.28	.95	ปานกลาง	2
3.ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเมืองปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว	348 (11.1)	742 (23.7)	1,196 (38.3)	613 (19.6)	227 (7.3)	3.11	1.07	ปานกลาง	3
4.ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเมืองส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต	215 (6.9)	630 (20.2)	1,116 (35.7)	762 (24.4)	403 (12.9)	2.83	1.10	ปานกลาง	4
ความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมือง						3.47	.66	ปานกลาง	-
1.ข้าพเจ้ารู้สึกว่าหากประเทศไทยได้ผู้นำที่มีความสามารถ ข้าพเจ้ายอมรับอำนาจในการบริหารประเทศให้กับบุคคลนั้น	583 (18.7)	1,292 (41.3)	889 (28.9)	311 (9.9)	51 (1.6)	3.65	.94	มาก	1
2.ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเดินขบวนประท้วง การตั้งม็อบต่างๆ ส่วนส่งผลต่อการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจของรัฐบาล	439 (14.0)	1,394 (44.6)	953 (30.5)	244 (8)	96 (3.1)	3.58	.92	มาก	2
3.ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเมืองในปัจจุบัน ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่	294 (9.4)	803 (25.7)	1,352 (43.3)	493 (15.8)	184 (5.9)	3.16	.99	ปานกลาง	3

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมของความสำนึกในหน้าที่พลเมืองพบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า รู้สึกว่าตนเองจำเป็นต้องไปเลือกตั้ง อยู่ในลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.07 จัดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ประเด็นความรู้สึกว่าการบริหารงานของรัฐบาลควรเปิดรับการวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นจากสาธารณะชน และความรู้สึกว่าข้าพเจ้าควรจะได้รับข้อมูล

คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะมีการดำเนินการ โครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อข้าพเจ้าและครอบครัวมีค่าเฉลี่ย 4.05 และ 3.95 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ภาพรวมของความไว้วางใจทางการเมือง พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ประเด็นความรู้สึกว่าคณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่สมควรจะได้รับความไว้วางใจในการบริหารราชการแผ่นดินอยู่ในลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 3.54 จัดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือรู้สึกว่าการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลชุดนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งงานและรู้สึกว่าการเมืองปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว มีค่าเฉลี่ย 3.28 และ 3.11 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ภาพรวมของความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ประเด็นรู้สึกว่าการเมืองไทยได้ผู้นำที่มีความสามารถ ควรที่จะมอบอำนาจในการบริหารประเทศให้กับบุคคลนั้นอยู่ในลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 3.65 จัดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ รู้สึกว่าการเดินขบวนประท้วง การตั้งม็อบต่างๆ ล้วนส่งผลต่อการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจของรัฐบาลและรู้สึกว่าการเมืองในปัจจุบัน ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ที่มีค่าเฉลี่ย 3.58 และ 3.16 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความไว้วางใจทางการเมืองจำแนกตามมหาวิทยาลัย (n=3,126)

มหาวิทยาลัย	ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง		ความไว้วางใจทางการเมือง		ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
มหาวิทยาลัยบูรพา	3.99	0.73	3.22	0.83	3.45	0.64
มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี	4.01	0.76	3.16	0.87	3.42	0.64
มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว	3.81	0.60	3.18	0.72	3.53	0.65
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา	3.95	0.80	3.33	0.86	3.51	0.73
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี	3.96	0.77	3.18	0.85	3.43	0.65
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ	3.99	0.70	3.23	0.84	3.56	0.62
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	4.01	0.62	3.18	0.78	3.47	0.65
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	3.98	0.81	3.20	0.87	3.45	0.68
มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี	3.79	0.78	3.07	0.83	3.44	0.67

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ความโน้มเอียงทางการเมืองจำแนกตามมหาวิทยาลัย พบว่า ความต่ำในหน้าที่พลเมืองมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในทุกมหาวิทยาลัย รองลงมาคือ ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมือง โดยมีการเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยเหมือนกันทุกมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

(n=3,126)

ประเด็น	การมีส่วนร่วมทางการเมือง					$\bar{X}$	S	แปล ความหมาย ระดับ การมีส่วนร่วม ทางการเมือง	ลำดับที่
	ทุกครั้ง	ค่อนข้าง บ่อย	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย				
	จำนวน (ร้อยละ)								
การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง						3.51	.91	มาก	-
1.เมื่อมีการเลือกตั้งและข้าพเจ้ามีสิทธิในการเลือกตั้ง ข้าพเจ้าไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	1,353 (43.3)	790 (25.3)	700 (22.4)	154 (4.9)	129 (4.1)	3.98	1.10	มาก	1
2.ข้าพเจ้าสนใจฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนนั้น	355 (11.4)	623 (19.9)	1,273 (40.7)	551 (17.6)	324 (10.4)	3.04	1.11	ปานกลาง	2
การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน						2.84	1.08	ปานกลาง	-
1.ข้าพเจ้าร่วมกิจกรรมกับทางมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการรณรงค์เผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน	239 (7.6)	587 (18.8)	1,225 (39.2)	550 (17.6)	525 (16.8)	2.82	1.14	ปานกลาง	2
2.ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือกับทุกหน่วยงานในกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน	261 (8.3)	604 (19.3)	1,186 (37.9)	618 (19.8)	457 (14.6)	2.87	1.13	ปานกลาง	1

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ประเด็น	การมีส่วนร่วมทางการเมือง					$\bar{X}$	S	แปล ความหมาย ระดับ การมีส่วนร่วม ทางการเมือง	ลำดับที่
	ทุกครั้ง	ค่อนข้าง บ่อย	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย				
	จำนวนร้อยละ								
การติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง						3.17	.92	ปานกลาง	-
1.ข้าพเจ้าติดตามข่าวเกี่ยวกับ การเมืองทางสื่อมวลชน	375 (12.0)	1,025 (32.8)	1,012 (32.4)	595 (19.0)	119 (3.8)	3.30	1.02	ปานกลาง	1
2.ข้าพเจ้าติดตามความเคลื่อนไหว ทางการเมืองจากคนรู้จัก	224 (7.2)	768 (24.6)	1,240 (39.7)	721 (23.1)	173 (5.5)	3.04	.99	ปานกลาง	2
การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง						2.67	.94	ปานกลาง	-
1.ข้าพเจ้าร่วมวิพากษ์วิจารณ์ ประเด็นทางการเมืองกับกลุ่ม เพื่อน	185 (5.9)	656 (21.0)	1,344 (43.0)	645 (20.6)	296 (9.5)	2.93	1.01	ปานกลาง	1
2.ข้าพเจ้าร่วมแสดงความคิดเห็น ทางการเมืองในสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วารสาร วิทยุ หรือสื่ออื่นๆ	144 (4.6)	415 (13.3)	885 (28.3)	869 (27.8)	813 (26.0)	2.42	1.14	น้อย	2
การชุมนุมทางการเมือง						1.83	1.10	น้อย	-
1.ข้าพเจ้าเข้าร่วมประท้วงหรือ เสนอข้อเรียกร้องต่างๆ ต่อรัฐบาล หรือผู้บริหารทางการเมือง	99 (3.2)	262 (8.4)	512 (16.4)	447 (14.3)	1,806 (57.8)	1.84	1.15	น้อย	1
2.ข้าพเจ้าร่วมชุมนุมทางการเมือง ในโอกาสต่างๆ หรือในวันที่มี การรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญๆ ทางการเมืองในอดีต	96 (3.1)	226 (7.2)	502 (16.1)	509 (16.3)	1,793 (57.4)	1.82	1.12	น้อย	2

จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมของการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง พบว่า
อยู่ในระดับมาก โดยประเด็นเมื่อมีการเลือกตั้งและมีสิทธิในการเลือกตั้ง จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ใน
ลำดับที่ 1 รองลงมาคือ การสนใจฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อใช้เป็นข้อมูล
ประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนนั้น

ผลการวิเคราะห์ภาพรวมของการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน พบว่า อยู่ใน
ระดับปานกลาง โดยประเด็นการให้ความร่วมมือกับทุกหน่วยงานในกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมือง
แก่ประชาชน อยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมาคือ การร่วมกิจกรรมกับทางมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการรณรงค์
เผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน

ผลการวิเคราะห์ภาพรวมของการติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นการติดตามข่าวเกี่ยวกับการเมืองทางสื่อมวลชนอยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมาคือการติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากคนรู้จัก

ผลการวิเคราะห์ภาพรวมของการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นการร่วมวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นทางการเมืองกับกลุ่มเพื่อน อยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมาคือการร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วารสาร รายการวิทยุ หรือสื่ออื่นๆ

ผลการวิเคราะห์ภาพรวมของการชุมนุมทางการเมือง พบว่า อยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นการเข้าร่วมประท้วงหรือเสนอข้อเรียกร้องต่างๆ ต่อรัฐบาลหรือผู้บริหารทางการเมือง อยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมาคือการร่วมชุมนุมทางการเมืองในโอกาสต่างๆ หรือในวันที่มีการรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองในอดีต

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจำแนกตามมหาวิทยาลัย (n=3,126)

มหาวิทยาลัย	การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง		การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน		การติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง		การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง		การชุมนุมทางการเมือง	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
มหาวิทยาลัยบูรพา	3.56	0.88	2.93	1.04	3.21	0.90	2.70	0.90	1.86	1.10
มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี	3.57	0.92	2.84	1.06	3.16	0.93	2.61	0.90	1.65	0.96
มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว	3.33	0.82	2.88	1.04	3.12	0.86	2.79	0.93	2.20	1.16
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา	3.66	0.89	3.07	1.09	3.32	0.93	2.85	1.03	2.17	1.32
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี	3.57	0.92	2.90	1.05	3.18	0.92	2.65	0.91	1.81	1.07
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ	3.46	0.91	2.72	1.10	3.18	0.95	2.65	0.91	1.67	1.00
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	3.45	0.92	2.62	1.16	3.19	0.93	2.66	1.03	1.71	1.07
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	3.65	0.95	2.89	1.08	3.21	0.95	2.67	0.96	1.74	1.06
มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี	3.35	0.98	2.78	1.06	2.97	0.89	2.54	0.92	1.77	0.97

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยพบว่า ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันของค่าเฉลี่ย โดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละมหาวิทยาลัย รองลงมาคือ การติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง และการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของแบบจำลอง แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศไทย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของแบบจำลองการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในภาคตะวันออก เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 และ 2 ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลอง ดังนี้

ตารางที่ 14 ค่าสถิติและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Std. Error) ของความเบ้ และความโด่งของตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศไทย

ตัวแปร	ความเบ้ (Sk)		ความโด่ง (Ku)	
	ค่าสถิติ	Std. Error	ค่าสถิติ	Std. Error
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง				
1.สิทธิและหน้าที่พลเมือง	.111	.044	-.716	.088
2.รัฐธรรมนูญ	.124	.044	2.536	.088
3.สถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง	.453	.044	1.980	.088
4.การเลือกตั้ง	.812	.044	2.146	.088
ความโน้มเอียงทางการเมือง				
1.ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง	-.955	.044	1.548	.088
2.ความไว้วางใจทางการเมือง	-.181	.044	-.320	.088
3.ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง	-.228	.044	.646	.088
การมีส่วนร่วมทางการเมือง				
1.การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง	-.621	.044	.234	.088
2.การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน	-.011	.044	-.522	.088
3.การติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง	-.078	.044	-.374	.088
4.การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	.229	.044	-.365	.088
5.การชุมนุมทางการเมือง	.116	.044	.264	.088

ผลของค่าสถิติยังพบว่า มีตัวแปรบางตัวที่มีค่าความเบ้และความโด่ง เกินกว่าเกณฑ์ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยไม่ได้ทำการแปลงคะแนนของตัวแปรดังกล่าว ด้วยเหตุผล คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีขนาดใหญ่เพียงพอที่การประมาณค่าพารามิเตอร์ของประชากรจะมีความคงเส้นคงวา แม้ว่าการแจกแจงจะไม่เป็นโค้งปกติ (Bolen, 1989, P.284)

ตารางที่ 15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ตัวแปร	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
(1) สิทธิและหน้าที่พลเมือง	1.000											
(2) รัฐธรรมนูญ	0.339**	1.000										
(3) สถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง	0.246**	0.399**	1.000									
(4) การเลือกตั้ง	0.207**	0.433**	0.521**	1.000								
(5) ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง	0.146**	0.009	0.155**	0.134**	1.000							
(6) ความไว้วางใจทางการเมือง	-0.055**	0.098**	0.130*	0.161**	0.335**	1.000						
(7) ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง	-0.017	0.103**	0.096*	0.118**	0.386**	0.546**	1.000					
(8) การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง	0.268**	0.147**	0.129*	0.153**	0.409**	0.296**	0.242**	1.000				
(9) การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน	0.156**	0.301**	0.270*	0.230**	0.117**	0.288**	0.275**	0.419**	1.000			
(10) การติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง	0.141**	0.159**	0.206*	0.164**	0.351**	0.336**	0.244**	0.447**	0.422**	1.000		
(11) การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	0.030	0.199**	0.200**	0.170**	0.245**	0.293**	0.274**	0.346**	0.467**	0.493**	1.000	
(12) การชุมนุมทางการเมือง	-0.036*	0.239**	0.136**	0.139**	-0.023	0.282**	0.209**	0.198**	0.480**	0.322**	0.568**	1.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้โมเดลเชิงสาเหตุการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 12 ตัวแปร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 56 คู่ และที่ระดับ .05 จำนวน 4 คู่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ส่วนใหญ่มีทิศทางบวก มีค่าพิสัยตั้งแต่ -.039 ถึง .568

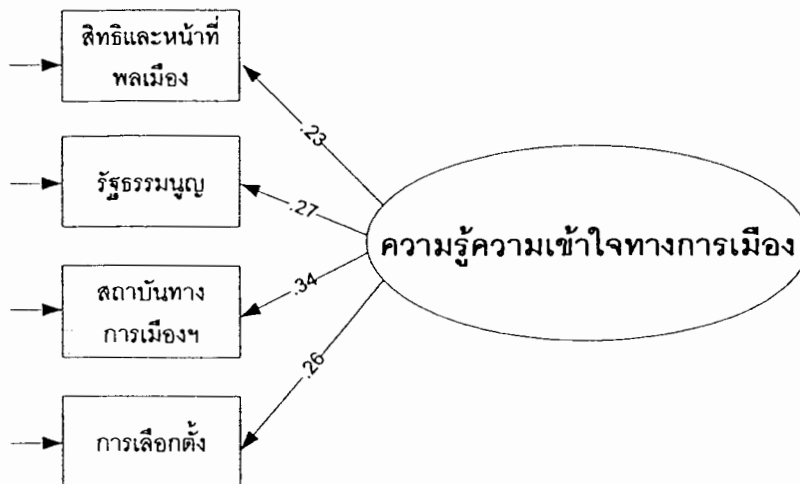
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรต้นแต่ละตัว พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .207 ถึง .521 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าสูงสุด .521 คือ ความรู้ทางการเมืองในสถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง และความรู้ทางการเมืองในการเลือกตั้ง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงความโน้มเอียงทางการเมืองที่เป็นตัวแปรต้นกลางแต่ละตัว พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .335 ถึง .546 ค่าสัมประสิทธิ์สูงสุด .546 คือ ความไว้วางใจทางการเมืองและความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มตัวแปรแฝงที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ในช่วง -.023 ถึง .409 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าสูงสุดระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงความโน้มเอียงทางการเมืองกับตัวแปรแฝงการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง มีค่า .409

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งหมด 12 ตัวแปร ผู้วิจัยแยกวิเคราะห์เป็น 3 โมเดล คือ โมเดลความรู้ความเข้าใจทางการเมือง โมเดลความโน้มเอียงทางการเมือง และโมเดลการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลการวิเคราะห์ทั้งห้าโมเดลมีดังนี้

$$\chi^2 = .00, df = 1, p = 1.000 \text{ RMSEA} = .000$$

แผนภาพที่ 7 โมเดลผลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

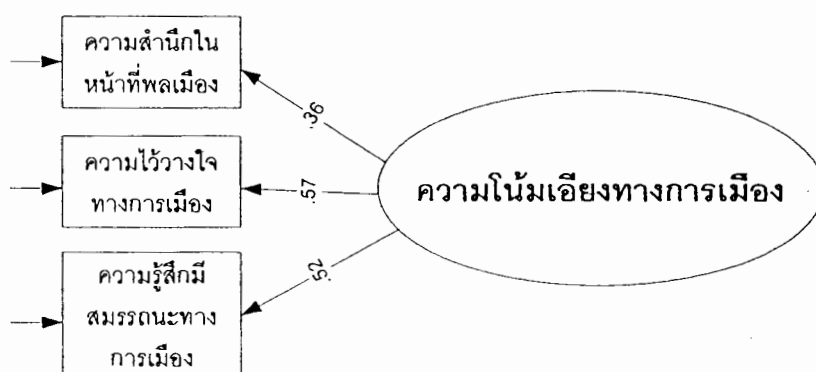
ตารางที่ 16 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว

ตัวแปร	น้ำหนักหึ่งค์ประกอบ	t	R ²
สิทธิและหน้าที่พลเมือง	.23**	18.24	.30
รัฐธรรมนูญ	.27**	20.32	.42
สถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง	.34**	23.44	.62
การเลือกตั้ง	.26**	22.18	.44

**มีระดับนัยสำคัญที่ .01

จากแผนภาพที่ 7 และตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบความรู้ความเข้าใจทางการเมือง เมื่อพิจารณาจากความน่าจะเป็น ($p=1.00$) และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .000 แสดงว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล

เชิงประจักษ์โดยสมบูรณ์ เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมืองทั้ง 4 ตัวแปร พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทั้งหมดมีค่าเป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ .23 - .34 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดคือ ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในเรื่องสถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง มีน้ำหนักองค์ประกอบ .34 และตัวแปรนี้ร้อยละ 62 มีความแปรผันร่วมกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง รองลงมาคือ ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในเรื่องรัฐธรรมนูญ มีน้ำหนักองค์ประกอบ .27 และตัวแปรนี้ร้อยละ 42 มีความแปรผันร่วมกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในเรื่องการเลือกตั้ง มีน้ำหนักองค์ประกอบ .26 และตัวแปรนี้ร้อยละ 44 มีความแปรผันร่วมกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในเรื่องสิทธิและหน้าที่พลเมือง มีน้ำหนักองค์ประกอบ .23 และตัวแปรนี้ร้อยละ 30 มีความแปรผันร่วมกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้ต่างเป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

$$\chi^2 = 0.00, df = 1, p = 1.000 \text{ RMSEA} = 0.000$$

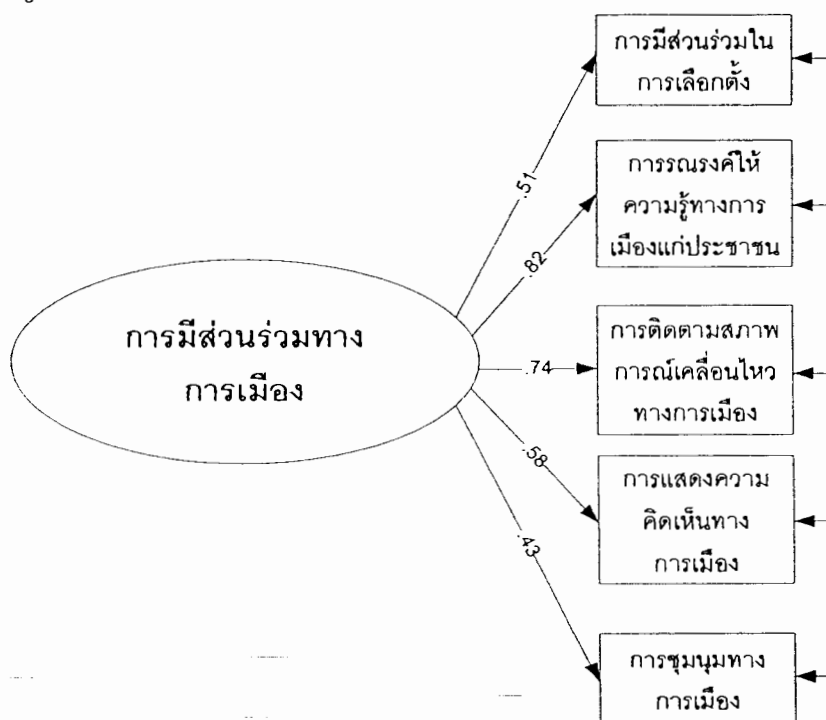
แผนภาพที่ 8 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความโน้มเอียงทางการเมือง

ตารางที่ 17 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความโน้มเอียงทางการเมือง

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ	t	R ²
ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง	0.36**	24.38	0.24
ความไว้วางใจทางการเมือง	0.57**	31.53	0.48
ความรู้สึกรับผิดชอบทางการเมือง	0.52**	34.52	0.63

**มีระดับนัยสำคัญที่ .01

จากแผนภาพที่ 8 และตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบร่วมความโน้มเอียงทางการเมือง พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี เมื่อพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ ($\chi^2=0.00$) ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเข้าใกล้หนึ่ง ($p=1.000$) นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยสมบูรณ์ เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรที่บ่งชี้ความโน้มเอียงทางการเมืองทั้ง 3 ตัวแปร พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทั้งหมดมีค่าเป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ .36–.57 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดคือ ความไว้วางใจทางการเมือง มีน้ำหนักองค์ประกอบ .57 และตัวแปรนี้ร้อยละ 48 มีความแปรผันร่วมกับความโน้มเอียงทางการเมือง รองลงมาคือ ตัวแปรความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมืองมีน้ำหนักองค์ประกอบ .52 และตัวแปรนี้ร้อยละ 63 มีความแปรผันร่วมกับความโน้มเอียงทางการเมือง และตัวแปรความสำนึกในหน้าที่พลเมือง มีน้ำหนักองค์ประกอบ .36 และตัวแปรนี้ร้อยละ 24 มีความแปรผันร่วมกับความโน้มเอียงทางการเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้ต่างเป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบความโน้มเอียงทางการเมือง

$$\chi^2 = 4.172, df = 2, p = .124, RMSEA = 0.019$$

แผนภาพที่ 9 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตารางที่ 18 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

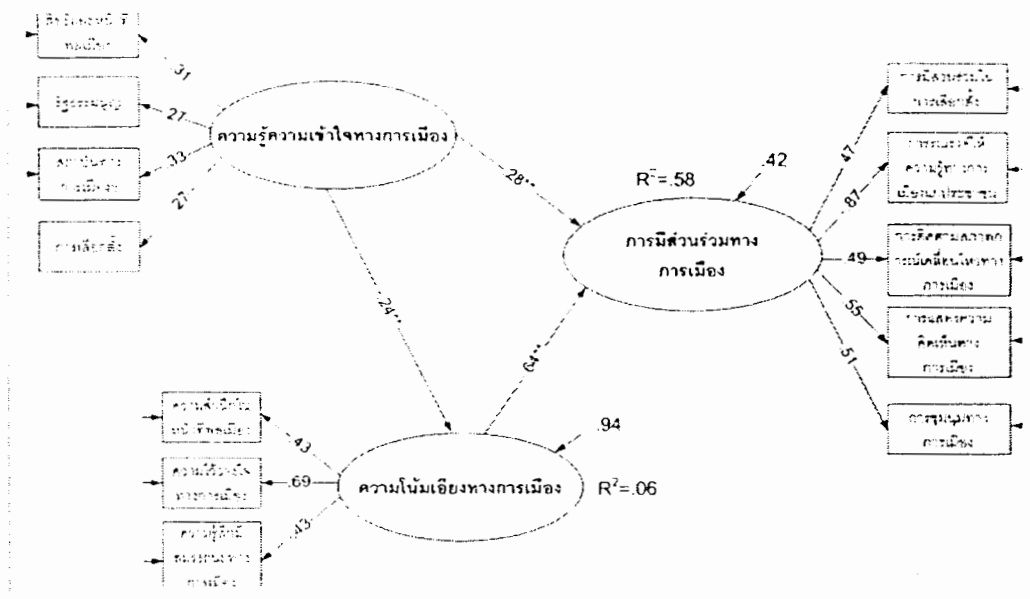
ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ	t	R ²
การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง	0.51**	28.80	0.31
การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน	0.82**	33.57	0.58
การติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง	0.74**	35.56	0.64
การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	0.58**	31.38	0.38
การชุมนุมทางการเมือง	0.43**	18.92	0.15

**มีระดับนัยสำคัญที่ .01

จากแผนภาพที่ 9 และตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบร่วมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี เมื่อพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ ($\chi^2 = 41.72$) ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็น ($p = .124$) นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรที่บ่งชี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาทั้ง 5 ตัวแปร พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทั้งหมดมีค่าเป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ .43–.82และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดคือ การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน มีน้ำหนักองค์ประกอบ .82 และตัวแปรนี้ร้อยละ 58 มีความแปรผันร่วมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ตัวแปรการติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมืองน้ำหนักองค์ประกอบ .74 ตัวแปรนี้ร้อยละ 64 มีความแปรผันร่วมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ตัวแปรการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีน้ำหนักองค์ประกอบ .58 และตัวแปรนี้ร้อยละ 38 มีความแปรผันร่วมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ตัวแปรการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งมีน้ำหนักองค์ประกอบ .51 และตัวแปรนี้ร้อยละ 31 มีความแปรผันร่วมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาและตัวแปรการชุมนุมทางการเมือง น้ำหนักองค์ประกอบ .43 และตัวแปรนี้ร้อยละ 15 มีความแปรผันร่วมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้ต่างเป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

จากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity)ของตัวแปรแฝงด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลการวัดของตัวแปรแฝงทั้ง 3 โมเดล มีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีความกลมกลืน (Fit indices)ในเกณฑ์ดีทุกโมเดล นั่นคือ ค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกโมเดล โดยมีค่าความน่าจะเป็นอยู่ระหว่าง .124-1.000 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์

$$\chi^2 = 22.71, df = 14, p = .065, CFI = .999, GFI = .999, AGFI = .993, RMSEA = .014, SRMR = .009$$

* มีระดับนัยสำคัญที่ .05, ** มีระดับนัยสำคัญที่ .01

แผนภาพที่ 10 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

ตารางที่ 19 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ
Chi-Square / df	<3	22.71/14=1.62
P value of Chi-Square	>.05	.065
Goodness of Fit Index (GFI)	≥.90	.999
Adjust Goodness of Fit Index (AGFI)	≥.90	.993
Comparative Fit Index (CFI)	≥.90	.999
Root mean Square Error of Approximation (RMSEA)	≤.06	.014
Standard Root mean Square Residual (SRMR)	≤.08	.009

จากแผนภาพที่ 10 และตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการ

ทดสอบค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 22.71 ที่องศาอิสระเท่ากับ 14 ค่า $\chi^2/df = 1.62$ ซึ่งใช้เกณฑ์น้อยกว่า 3 ในการอธิบายว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของมูเลอร์ (Mueller, 1996) ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .065 คำนวณวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .999 คำนวณวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .993 คำนวณวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .999 คำนวณค่า GFI, AGFI และ CFI มีค่าเกิน .9 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .009 ซึ่งต่ำกว่า .08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .014 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .06 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี (Hu & Bentler, 1999; เสรี ชัดแจ้ง และสุชาดา กรเพชรปณี, 2546) ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่า โมเดลมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณตัวแปรตามคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่า .58 แสดงว่าตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้ร้อยละ 58

ตารางที่ 20 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยตนเอง

ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล					
	ความโน้มเอียงทางการเมือง			การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	.24**	-	.24**	.44**	.16**	.28**
ความโน้มเอียงทางการเมือง	-	-	-	.64**	-	.64**

หมายเหตุ: DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect); IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect); TE=อิทธิพลรวม (Total Effect)

* มีระดับนัยสำคัญ .05, ** มีระดับนัยสำคัญ .01

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ความโน้มเอียงทางการเมืองได้รับอิทธิพลทางตรงจากความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

จากตารางที่ 20 การแปลความหมายของพารามิเตอร์ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมือง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .24 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1

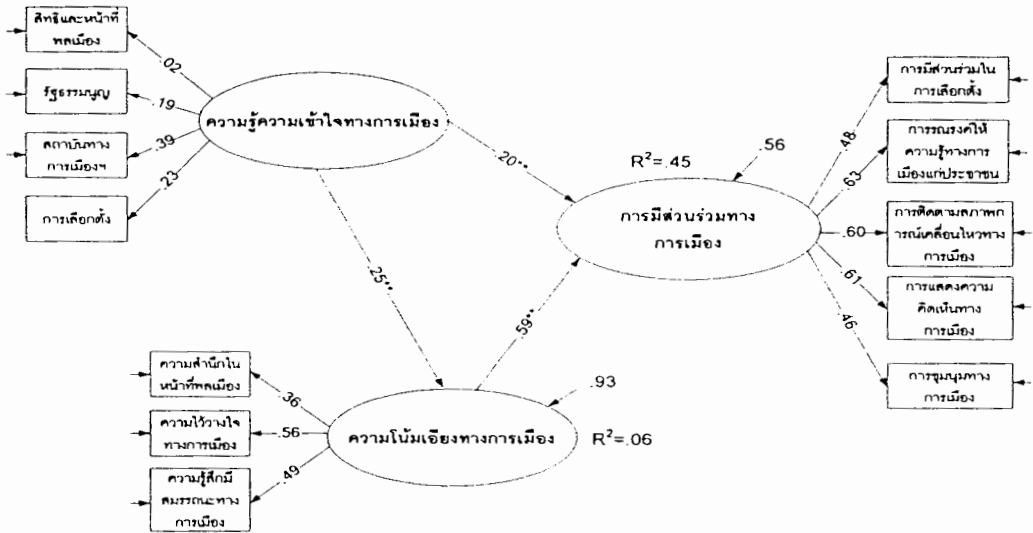
สมมติฐานที่ 2 การมีส่วนร่วมการเมืองได้รับอิทธิพลทางตรงจากความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและความโน้มเอียงทางการเมืองและได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความรู้ความเข้าใจทางการเมืองผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง

จากตารางที่ 20 การแปลความหมายของพารามิเตอร์ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .28 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .16 ที่ระดับนัยสำคัญ .01

ความโน้มเอียงทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลเท่ากับ .64 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของแบบจำลองแบบจำลอง
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของนักศึกษา จำแนกตามสถาบันการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทาง
การเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา

$\chi^2 = 51.99, df = 37, p = .052, CFI = .987, GFI = .978, AGFI = .955, RMSEA = .032, SRMR = .034$

* มีระดับนัยสำคัญที่ .05, **มีระดับนัยสำคัญที่ .01

แผนภาพที่ 11 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความ
โน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา
ตารางที่ 21 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียง
ทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ
Chi-Square / df	<3	51.99/37=1.41
P value of Chi-Square	>.05	.052
Goodness of Fit Index (GFI)	≥.90	.978
Adjust Goodness of Fit Index (AGFI)	≥.90	.955
Comparative Fit Index (CFI)	≥.90	.987
Root mean Square Error of Approximation (RMSEA)	≤.06	.032
Standard Root mean Square Residual (SRMR)	≤.08	.034

จากแผนภาพที่ 11 และตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยบูรพาพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 51.99 ที่องศาอิสระเท่ากับ 37 ค่า $\chi^2/df=1.41$ ซึ่งใช้เกณฑ์น้อยกว่า 3 ในการอธิบายว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของมูเลอร์ (Mueller, 1996) ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .052 คำนวณวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .978 คำนวณวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .955 คำนวณวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .987 คำนวณค่า GFI, AGFI และ CFI มีค่าเกิน .9 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .034 ซึ่งต่ำกว่า .08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .032 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .06 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี (Hu & Bentler, 1999; เสรี ชัดแจ้ง และสุชาดา กรเพชรปานิ, 2546) ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่า โมเดลมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณตัวแปรตามคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่า .45 แสดงว่าตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้ร้อยละ 45

ตารางที่ 22 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยกันเองของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา

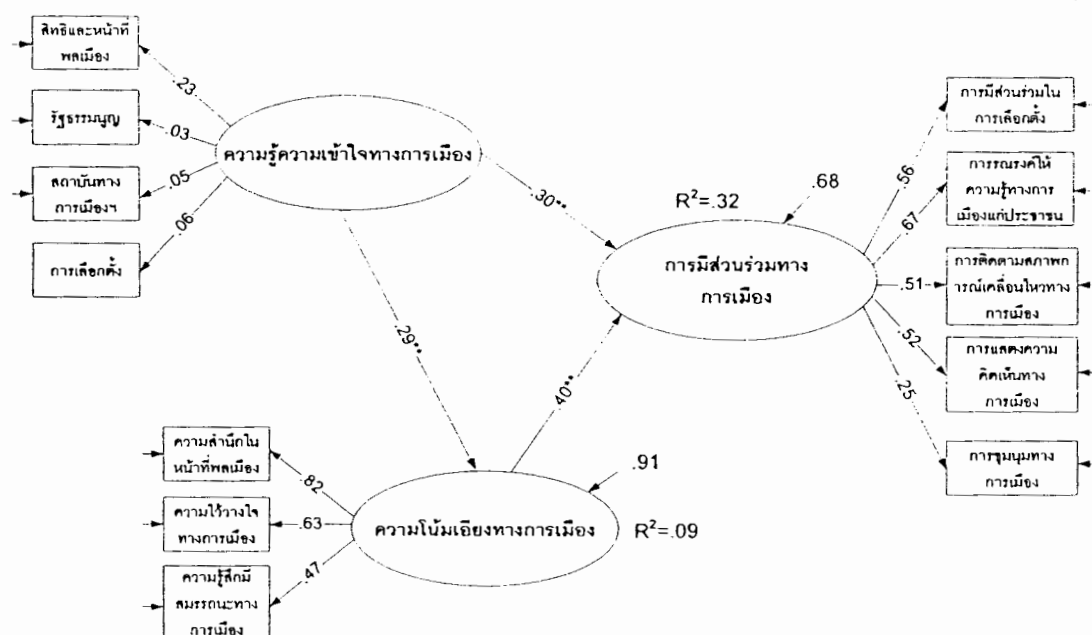
ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล					
	ความโน้มเอียงทางการเมือง			การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	.25**	-	.25**	.35**	.15**	.20**
ความโน้มเอียงทางการเมือง	-	-	-	.59**	-	.59**

หมายเหตุ: DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect); IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect); TE=อิทธิพลรวม (Total Effect)

* มีระดับนัยสำคัญ .05, ** มีระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 22 การแปลความหมายของพารามิเตอร์ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมือง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .25 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .20 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .15 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และความโน้มเอียงทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลเท่ากับ .59 ที่ระดับนัยสำคัญ .01

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี

$$\chi^2 = 36.17, df = 27, p = .112, CFI = .992, GFI = .982, AGFI = .948, RMSEA = .032, SRMR = .033$$

* มีระดับนัยสำคัญที่ .05, ** มีระดับนัยสำคัญที่ .01

แผนภาพที่ 12 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี

ตารางที่ 23 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ
Chi-Square / df	<3	36.17/27=1.33
P value of Chi-Square	>.05	.112
Goodness of Fit Index (GFI)	≥.90	.982
Adjust Goodness of Fit Index (AGFI)	≥.90	.948
Comparative Fit Index (CFI)	≥.90	.992
Root mean Square Error of Approximation (RMSEA)	≤.06	.032
Standard Root mean Square Residual (SRMR)	≤.08	.033

จากแผนภาพที่ 12 และตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบ

ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 36.17 ที่องศาอิสระเท่ากับ 27 ค่า $\chi^2/df = 1.33$ ซึ่งใช้เกณฑ์น้อยกว่า 3 ในการอธิบายว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของมูเลอร์ (Mueller, 1996) ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .112 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .982 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .948 ดัชนีวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .992 ดัชนีค่า GFI, AGFI และ CFI มีค่าเกิน .9 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .033 ซึ่งต่ำกว่า .08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .032 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .06 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี (Hu & Bentler, 1999; เสรี ชัดแจ้ง และสุชาดา กรเพชรปณี, 2546)ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่า โมเดลมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณตัวแปรตามคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่า .32 แสดงว่าตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้ร้อยละ 32

ตารางที่ 24 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยกันเองของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี

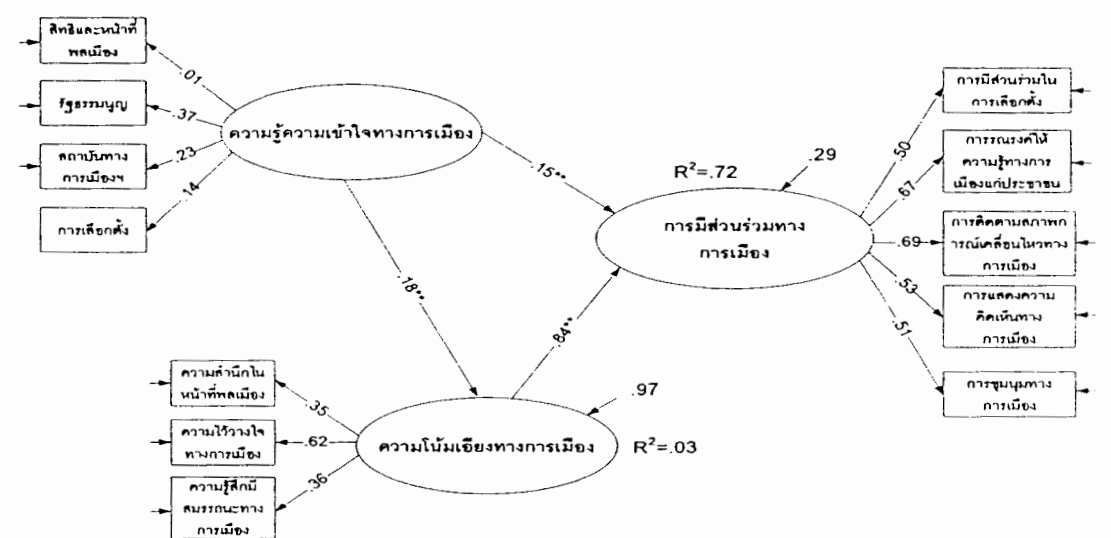
ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล					
	ความโน้มเอียงทางการเมือง			การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	.29**	-	.29**	.42**	.12**	.30**
ความโน้มเอียงทางการเมือง	-	-	-	.40**	-	.40**

หมายเหตุ: DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect); IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect); TE=อิทธิพลรวม (Total Effect)
* มีระดับนัยสำคัญ .05, ** มีระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 24 การแปลความหมายของพารามิเตอร์ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมือง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .29 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทาง

การเมือง โดยมีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .30 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .12 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และความโน้มเอียงทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลเท่ากับ .40ที่ระดับนัยสำคัญ .01

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว

$\chi^2=31.66, df=25, p=.168, CFI=.995, GFI=.980, AGFI=.937, RMSEA=.014, SRMR=.033$
* มีระดับนัยสำคัญที่ .05, **มีระดับนัยสำคัญที่ .01

แผนภาพที่ 13 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว

ตารางที่ 25 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ
Chi-Square / df	<3	31.66/25=1.27
P value of Chi-Square	>.05	.168
Goodness of Fit Index (GFI)	≥.90	.980
Adjust Goodness of Fit Index (AGFI)	≥.90	.937
Comparative Fit Index (CFI)	≥.90	.995
Root mean Square Error of Approximation (RMSEA)	≤.06	.032
Standard Root mean Square Residual (SRMR)	≤.08	.033

จากแผนภาพที่ 13 และตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 31.66 ที่องศาอิสระเท่ากับ 25 ค่า $\chi^2/df = 1.27$ ซึ่งใช้เกณฑ์น้อยกว่า 3 ในการอธิบายว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของมูเลอร์ (Mueller, 1996) ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .168 คำนวณวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .980 คำนวณวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .937 คำนวณวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .995 คำนวณค่า GFI, AGFI และ CFI มีค่าเกิน .9 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .033 ซึ่งต่ำกว่า .08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .032 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .06 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี (Hu & Bentler, 1999; เสรี ชัดแจ้ง และสุชาติกร เพชรปานิ, 2546) ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่า โมเดลมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณตัวแปรตามคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่า .72 แสดงว่าตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้ร้อยละ 72

ตารางที่ 26 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยตนเองของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว

ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล					
	ความโน้มเอียงทางการเมือง			การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	.18**	-	.18**	.33**	.18**	.15**
ความโน้มเอียงทางการเมือง	-	-	-	.84**	-	.84**

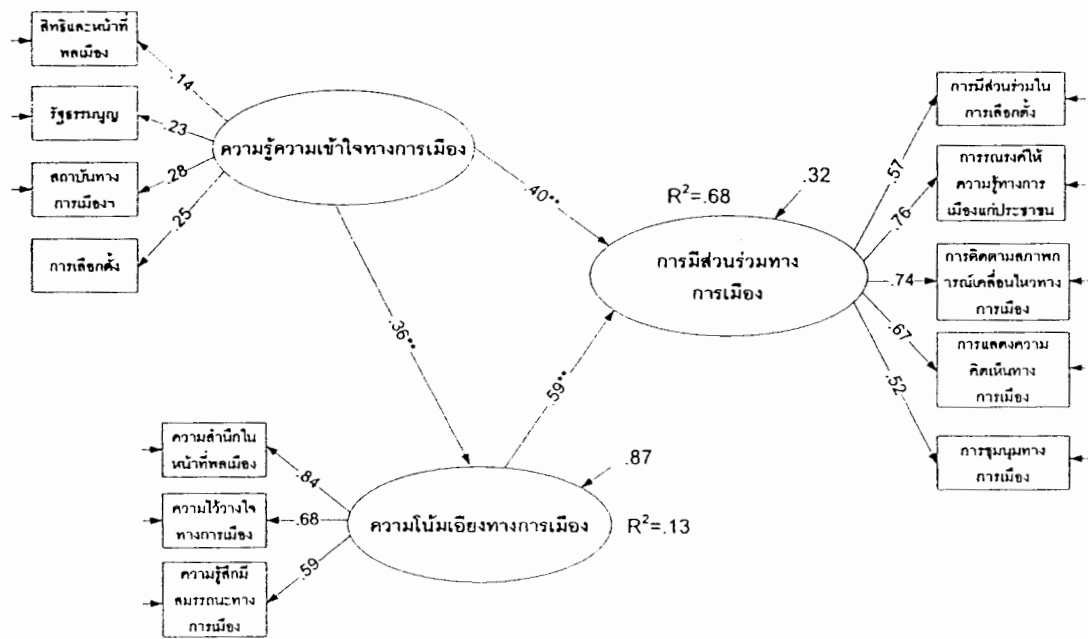
หมายเหตุ: DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect); IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect); TE=อิทธิพลรวม (Total Effect)

* มีระดับนัยสำคัญ .05, ** มีระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 26 การแปลความหมายของพารามิเตอร์ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมือง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .18 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมือง โดยมีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .15 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .18 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และความโน้มเอียงทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลเท่ากับ .84 ที่ระดับนัยสำคัญ .01

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

$\chi^2=24.53, df=20, p=.219, CFI=.999, GFI=.989, AGFI=.959, RMSEA=.024, SRMR=.027$

* มีระดับนัยสำคัญที่ .05, **มีระดับนัยสำคัญที่ .01

แผนภาพที่ 14 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

ตารางที่ 27 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ
Chi-Square / df	<3	24.53/20=1.22
P value of Chi-Square	>.05	.219
Goodness of Fit Index (GFI)	≥.90	.989
Adjust Goodness of Fit Index (AGFI)	≥.90	.959
Comparative Fit Index (CFI)	≥.90	.999
Root mean Square Error of Approximation (RMSEA)	≤.06	.024
Standard Root mean Square Residual (SRMR)	≤.08	.027

จากแผนภาพที่ 14 และตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 24.53 ที่องศาอิสระเท่ากับ 20 ค่า $\chi^2/df = 1.22$ ซึ่งใช้เกณฑ์น้อยกว่า 3 ในการอธิบายว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของมูเลอร์ (Mueller, 1996) ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .219 คำนวณวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .989 คำนวณวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .959 คำนวณวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .999 คำนวณค่า GFI, AGFI และ CFI มีค่าเกิน .9 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .027 ซึ่งต่ำกว่า .08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .024 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .06 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี (Hu & Bentler, 1999; เสรี ชัดแจ้ง และสุชาติ กรเพชรปณี, 2546) ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่า โมเดลมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตัวแปรตามคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่า .68 แสดงว่าตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้ร้อยละ 68

ตารางที่ 28 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยกันเองของแบบจำลองฯ ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล					
	ความโน้มเอียงทางการเมือง			การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	.36**	-	.36**	.61**	.21**	.40**
ความโน้มเอียงทางการเมือง	-	-	-	.68**	-	.68**

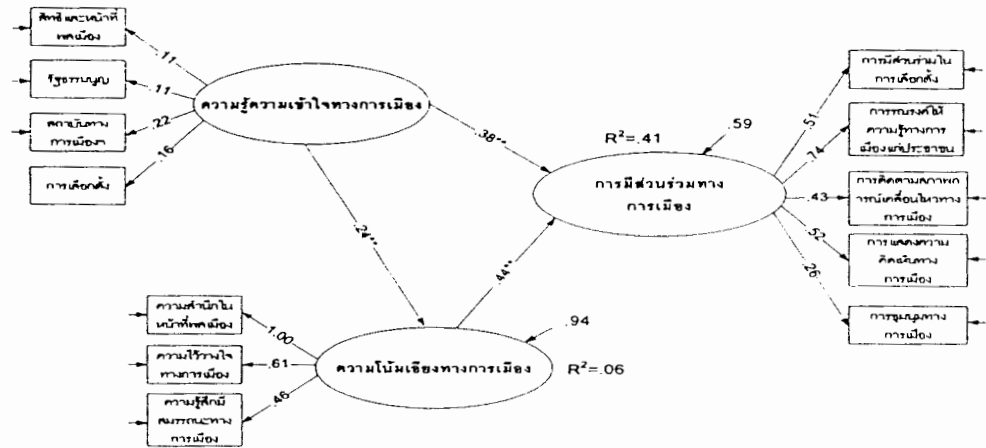
หมายเหตุ: DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect); IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect); TE=อิทธิพลรวม (Total Effect)

* มีระดับนัยสำคัญ .05, ** มีระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 28 การแปลความหมายของพารามิเตอร์ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา จากผลกรวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมือง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .36

ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .40 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .21 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และความโน้มเอียงทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลเท่ากับ .68ที่ระดับนัยสำคัญ .01

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

$\chi^2=28.73$, $df=18$, $p=.052$, $CFI=.990$, $GFI=.986$, $AGFI=.938$, $RMSEA=.042$, $SRMR=.030$

* มีระดับนัยสำคัญที่ .05, **มีระดับนัยสำคัญที่ .01

แผนภาพที่ 15 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

ตารางที่ 29 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ
Chi-Square / df	<3	28.73/18=1.59
P value of Chi-Square	>.05	.052
Goodness of Fit Index (GFI)	≥.90	.986
Adjust Goodness of Fit Index (AGFI)	≥.90	.938
Comparative Fit Index (CFI)	≥.90	.990
Root mean Square Error of Approximation (RMSEA)	≤.06	.042
Standard Root mean Square Residual (SRMR)	≤.08	.030

จากแผนภาพที่ 15 และตารางที่ 29 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตจันทบุรี พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 28.73 ที่องศาอิสระเท่ากับ 18 ค่า $\chi^2/df=1.59$ ซึ่งใช้เกณฑ์น้อยกว่า 3 ในการอธิบายว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของมูเลอร์ (Mueller, 1996) ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .052 คำนวณวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .986 คำนวณวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .938 คำนวณวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .990 คำนวณค่า GFI, AGFI และ CFI มีค่าเกิน .9 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .030 ซึ่งต่ำกว่า .08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .042 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .06 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี (Hu & Bentler, 1999; เสรี ชัดแจ้ง และสุชาดา กรเพชรปณี, 2546) ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่า โมเดลมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณตัวแปรตามคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่า .41 แสดงว่าตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้ร้อยละ 41

ตารางที่ 30 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยกันเองของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล					
	ความโน้มเอียงทางการเมือง			การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	.24**	-	.24**	.48**	.10**	.38**
ความโน้มเอียงทางการเมือง	-	-	-	.44**	-	.44**

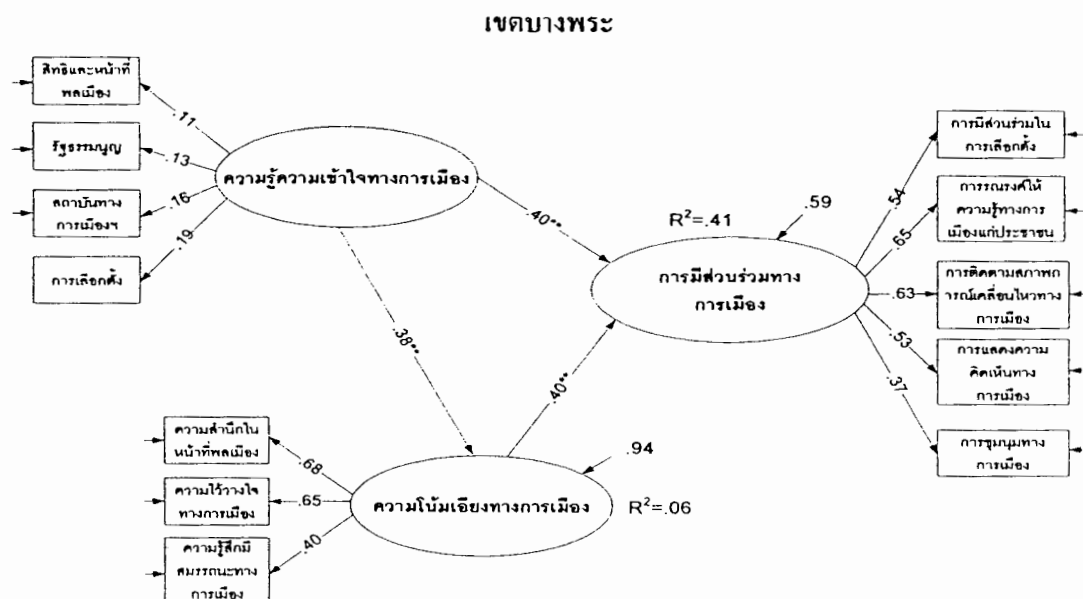
หมายเหตุ: DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect); IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect); TE=อิทธิพลรวม (Total Effect)

* มีระดับนัยสำคัญ .05, ** มีระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 30 การแปลความหมายของพารามิเตอร์ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตจันทบุรี จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมือง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .24 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .38 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อม

เท่ากับ .10 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และความโน้มเอียงทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลเท่ากับ .44 ที่ระดับนัยสำคัญ .01

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ

$$\chi^2 = 27.06, df = 19, p = .103, CFI = .995, GFI = .987, AGFI = .947, RMSEA = .035, SRMR = .030$$

* มีระดับนัยสำคัญที่ .05, ** มีระดับนัยสำคัญที่ .01

แผนภาพที่ 16 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ

ตารางที่ 31 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ
Chi-Square / df	<3	27.06/19=1.42
P value of Chi-Square	>.05	.103
Goodness of Fit Index (GFI)	≥.90	.987
Adjust Goodness of Fit Index (AGFI)	≥.90	.947
Comparative Fit Index (CFI)	≥.90	.995
Root mean Square Error of Approximation (RMSEA)	≤.06	.035
Standard Root mean Square Residual (SRMR)	≤.08	.030

จากแผนภาพที่ 16 และตารางที่ 31 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตบางพระพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 27.06 ที่องศาอิสระเท่ากับ 19 ค่า $\chi^2/df=1.42$ ซึ่งใช้เกณฑ์น้อยกว่า 3 ในการอธิบายว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของมูเลอร์ (Mueller, 1996) ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .103 คำนวณวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .987 คำนวณวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .947 คำนวณวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .995 คำนวณค่า GFI, AGFI และ CFI มีค่าเกิน .9 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .030 ซึ่งต่ำกว่า .08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .035 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .06 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี (Hu & Bentler, 1999; เสรี ชัดแจ้ง และสุชาดา กรเพชรปณี, 2546) ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่า โมเดลมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณตัวแปรตามคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่า .45 แสดงว่าตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้ร้อยละ 45

ตารางที่ 32 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยกันเองของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ

ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล					
	ความโน้มเอียงทางการเมือง			การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	.38**	-	.38**	.55**	.15**	.40**
ความโน้มเอียงทางการเมือง	-	-	-	.40**	-	.40**

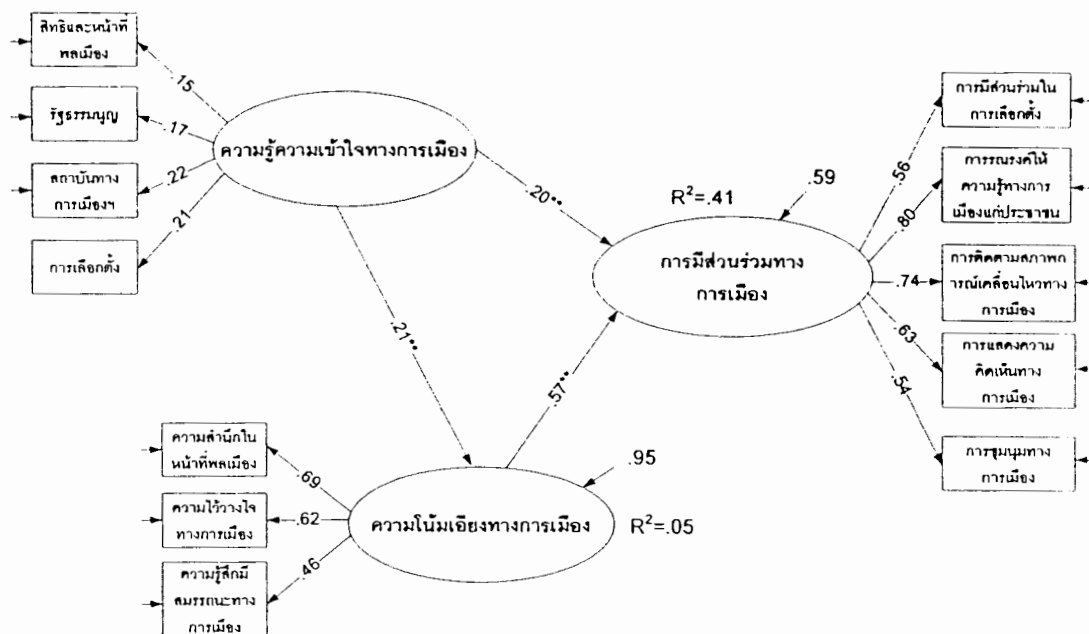
หมายเหตุ: DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect); IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect); TE=อิทธิพลรวม (Total Effect)

* มีระดับนัยสำคัญ .05, ** มีระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 32 การแปลความหมายของพารามิเตอร์ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมือง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .38 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .40 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อม

เท่ากับ .15 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และความโน้มเอียงทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลเท่ากับ .40 ที่ระดับนัยสำคัญ .01

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

$$\chi^2 = 29.46, df = 19, p = .059, CFI = .995, GFI = .986, AGFI = .944, RMSEA = .039, SRMR = .025$$

* มีระดับนัยสำคัญที่ .05, ** มีระดับนัยสำคัญที่ .01

แผนภาพที่ 17 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ตารางที่ 33 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ
Chi-Square / df	<3	29.46/19=1.55
P value of Chi-Square	>.05	.059
Goodness of Fit Index (GFI)	≥.90	.986
Adjust Goodness of Fit Index (AGFI)	≥.90	.944
Comparative Fit Index (CFI)	≥.90	.995
Root mean Square Error of Approximation (RMSEA)	≤.06	.039
Standard Root mean Square Residual (SRMR)	≤.08	.025

จากแผนภาพที่ 17 และตารางที่ 33 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏราช นครินทร์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 29.46 ที่องศาอิสระเท่ากับ 19 ค่า $\chi^2/df = 1.55$ ซึ่งใช้เกณฑ์น้อยกว่า 3 ในการอธิบายว่าโมเดล สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของมูเลอร์ (Mueller, 1996) ค่าความน่าจะเป็น เท่ากับ .059 คำนวณวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .986 คำนวณวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ แล้ว (AGFI) เท่ากับ .944 คำนวณวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .995 คำนวณค่า GFI, AGFI และ CFI มีค่าเกิน .9 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .025 ซึ่งต่ำกว่า .08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความ คลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .039 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .06 แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี (Hu & Bentler, 1999; เสรี ชัดแจ้ง และสุชาดา กรเพชรปานิ, 2546) ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่า โมเดลมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณตัวแปร ตามคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่า .41 แสดงว่าตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความ โนมเอียงทางการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นักศึกษาได้ร้อยละ 41

ตารางที่ 34 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัว แปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยตนเองของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ราชนครินทร์

ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล					
	ความโน้มเอียงทางการเมือง			การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	.21**	-	.21**	.32**	.12**	.20**
ความโน้มเอียงทางการเมือง	-	-	-	.57**	-	.57**

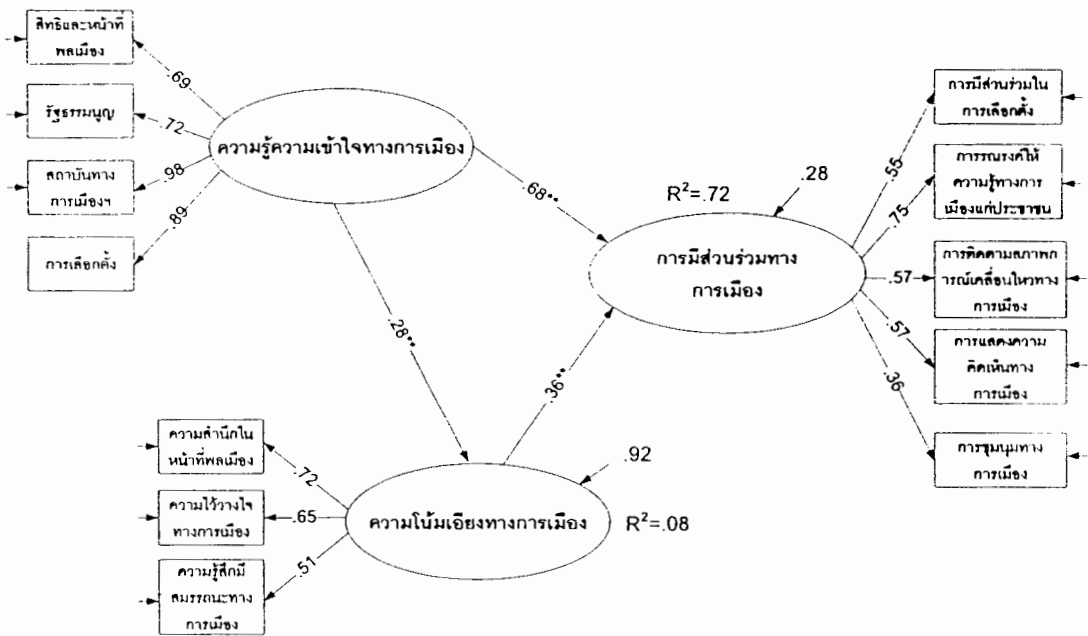
หมายเหตุ: DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect); IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect); TE=อิทธิพลรวม (Total Effect)

* มีระดับนัยสำคัญ .05, ** มีระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 34 การแปลความหมายของพารามิเตอร์ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทาง การเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ราชนครินทร์ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรง ต่อตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมือง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .21 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ความรู้ความ เข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลทางตรง เท่ากับ .20 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .12 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และความโน้ม

เชิงทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลเท่ากับ .57 ที่ระดับนัยสำคัญ .01

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

$\chi^2 = 37.21, df = 27, p = .091, CFI = .996, GFI = .983, AGFI = .951, RMSEA = .032, SRMR = .030$

* มีระดับนัยสำคัญที่ .05, **มีระดับนัยสำคัญที่ .01

แผนภาพที่ 18 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 35 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ
Chi-Square / df	<3	37.21/27=1.38
P value of Chi-Square	>.05	.091—
Goodness of Fit Index (GFI)	≥.90	.983
Adjust Goodness of Fit Index (AGFI)	≥.90	.951
Comparative Fit Index (CFI)	≥.90	.996
Root mean Square Error of Approximation (RMSEA)	≤.06	.032
Standard Root mean Square Residual (SRMR)	≤.08	.030

จากแผนภาพที่ 18 และตารางที่ 35 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 37.21 ที่องศาอิสระเท่ากับ 27 ค่า $\chi^2/df=1.38$ ซึ่งใช้เกณฑ์น้อยกว่า 3 ในการอธิบายว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของมูเลอร์ (Mueller, 1996) ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .091 คำนี้นิวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .983 คำนี้นิวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .951 คำนี้นิวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .996 คำนี้นิวัดค่า GFI, AGFI และ CFI มีค่าเกิน .9 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .030 ซึ่งต่ำกว่า .08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .032 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .06 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี (Hu & Bentler, 1999; เสรี ชัดแจ้ง และสุชาดา กรเพชรปณี, 2546) ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่า โมเดลมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตัวแปรตามคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่า .72 แสดงว่าตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้ ร้อยละ 72

ตารางที่ 36 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยกันเองของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล					
	ความโน้มเอียงทางการเมือง			การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	.28**	-	.28**	.78**	.10**	.68**
ความโน้มเอียงทางการเมือง	-	-	-	.36**	-	.36**

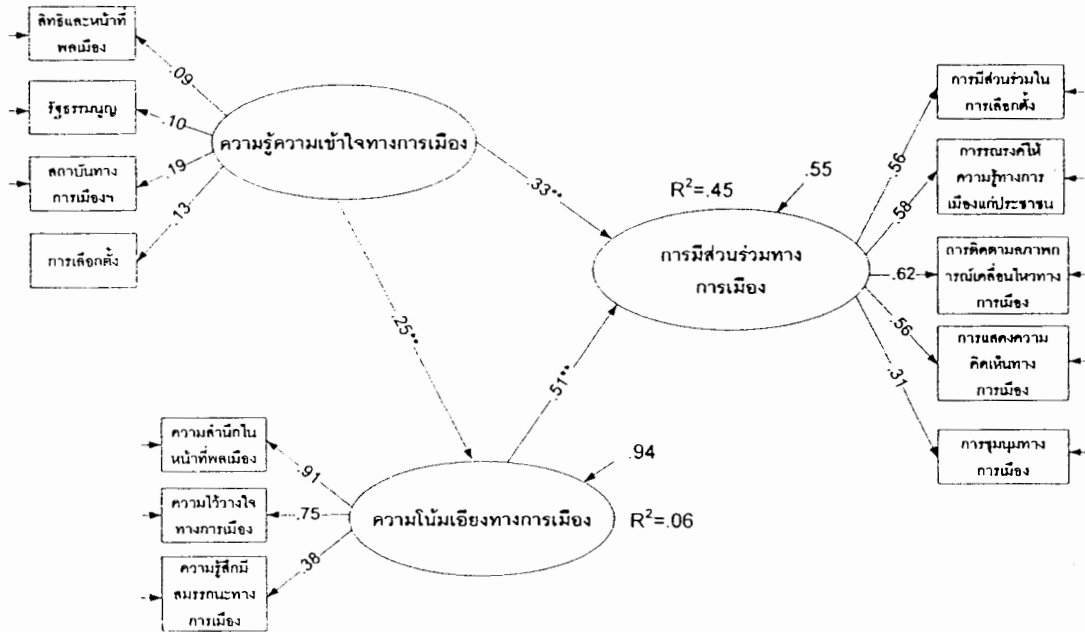
หมายเหตุ: DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect); IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect); TE=อิทธิพลรวม (Total Effect)

* มีระดับนัยสำคัญ .05, ** มีระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 36 การแปลความหมายของพารามิเตอร์ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมือง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .28 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .68 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .10 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และความโน้ม

เชิงทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลเท่ากับ .36 ที่ระดับนัยสำคัญ .01

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

$$\chi^2 = 26.56, df = 19, p = .115, CFI = .995, GFI = .988, AGFI = .951, RMSEA = .033, SRMR = .027$$

* มีระดับนัยสำคัญที่ .05, ** มีระดับนัยสำคัญที่ .01

แผนภาพที่ 19 โมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ตารางที่ 37 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ
Chi-Square / df	<3	26.56/19=1.39
P value of Chi-Square	>.05	.115
Goodness of Fit Index (GFI)	≥.90	.988
Adjust Goodness of Fit Index (AGFI)	≥.90	.951
Comparative Fit Index (CFI)	≥.90	.995
Root mean Square Error of Approximation (RMSEA)	≤.06	.033
Standard Root mean Square Residual (SRMR)	≤.08	.027

จากแผนภาพที่ 19 และตารางที่ 37 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขต ชลบุรี พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าไค-สแคว์มีค่า เท่ากับ 26.56 ที่องศาอิสระเท่ากับ 19 ค่า $\chi^2/df = 1.39$ ซึ่งใช้เกณฑ์น้อยกว่า 3 ในการอธิบายว่าโมเดล สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของมูเลอร์ (Mueller, 1996) ค่าความน่าจะเป็น เท่ากับ .115 คำนวณระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .988 คำนวณระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ แล้ว (AGFI) เท่ากับ .951 คำนวณความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .995 คำนวณค่า GFI, AGFI และ CFI มีค่าเกิน .9 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .027 ซึ่งต่ำกว่า .08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความ คลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .033 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .06 แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี (Hu & Bentler, 1999; เสรี ชัดแจ้ง และสุชาดา กรเพชรปณี, 2546) ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่า โมเดลมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตัวแปร ตามคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่า .45 แสดงว่าตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความ โนมเอียงทางการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นักศึกษาได้ร้อยละ 45

ตารางที่ 38 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัว แปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยกันเองของแบบจำลองฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรี ปทุมวิทยาเขตชลบุรี

ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล					
	ความโน้มเอียงทางการเมือง			การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	.25**	-	.25**	.46**	.13**	.33**
ความโน้มเอียงทางการเมือง	-	-	-	.51**	-	.51**

หมายเหตุ: DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect); IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect); TE=อิทธิพลรวม (Total Effect)

* มีระดับนัยสำคัญ .05, ** มีระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 38 การแปลความหมายของพารามิเตอร์ในแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทาง การเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพล ทางตรงต่อตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมือง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .25 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมี อิทธิพลทางตรงเท่ากับ .33 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .13 ที่ระดับนัยสำคัญ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีความมุ่งหมายในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ระดับความไว้วางใจทางการเมือง และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 3,126 คน จากมหาวิทยาลัย 9 แห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยสถิติแบบพรรณนาและทดสอบสมมติฐานด้วยโมเดลลิสเรล ซึ่งมีขั้นตอนหลักในการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยเริ่มจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสำรวจแนวคิดและตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา แล้วคัดเลือกตัวแปรและแนวคิดที่สำคัญ และนิยามเชิงปฏิบัติการที่สามารถวัดค่าได้ เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ และพัฒนาเป็นโมเดลซึ่งประกอบด้วยตัวแปรแฝงจำนวน 3 ตัวแปร ตัวแปรสังเกตได้ 12 ตัวแปร แล้วเสนอโมเดลสมบูรณที่สร้างขึ้นเป็นโมเดลสมมติฐานของการวิจัย

2. เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ด้วยโปรแกรมสถิติทางสังคมศาสตร์ และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยโปรแกรม LISREL 8.80 (Student Version)

สรุปผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของนักศึกษา

ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของนักศึกษายู่ในระดับมากที่สุดทุกเรื่อง โดยเรื่องของสิทธิและหน้าที่พลเมืองมีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้ง และความรู้ความเข้าใจในสถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของนักศึกษา

จากการศึกษาระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของนักศึกษา ในภาพรวม นักศึกษามีระดับความโน้มเอียงทางการเมืองในเรื่องความสำนึกในหน้าที่พลเมืองอยู่ในระดับมาก ส่วนความไว้วางใจทางการเมืองและความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง การติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และการชุมนุมทางการเมืองอยู่ระดับน้อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าไคสแควมีค่าเท่ากับ 22.71 ที่องศาอิสระเท่ากับ 14 ค่า $\chi^2/df=1.62$ ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .065 คำนวณวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .999 คำนวณวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .993 คำนวณวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .999 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .009 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .014 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง
2. ความโน้มเอียงทางการเมืองมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตัวแปรอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา คือ ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมือง โดยตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมืองส่งอิทธิพลทางตรงโดยส่งผลในทิศทางบวก มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .28 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมืองส่งอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวก มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .64 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 แสดงว่าตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมืองมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตัวแปรอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองโดยส่งผลในทิศทางบวกมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .16 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง แสดงว่านักศึกษาได้รับอิทธิพลจากความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและส่งผลให้เกิดความโน้มเอียงทางการเมือง และนำไปสู่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตัวแปรอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อตัวแปรความโน้มเอียงทางการเมือง คือ ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .24 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 แสดงว่า นักศึกษาที่มีความโน้มเอียงทางการเมืองน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

ตัวแปรความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความโน้มเอียงทางการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกได้ร้อยละ 58

สำหรับการวิเคราะห์ตัวแบบโดยจำแนกตามมหาวิทยาลัยต่างๆ พบว่า ผลการวิเคราะห์โมเดลสอดคล้องกับโมเดลในภาพรวม โดยผลการวิเคราะห์โมเดลทั้ง 9 มหาวิทยาลัย พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบ χ^2/df อยู่ระหว่าง 1.22-1.59 ค่าความน่าจะเป็นอยู่ระหว่าง .052 - .219 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าอยู่ระหว่าง .978 - .989 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) อยู่ระหว่าง .937 - .959 ดัชนีวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) อยู่ระหว่าง .987 - .999 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) อยู่ระหว่าง .025 - .034 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) อยู่ระหว่าง .024 - .042 ซึ่งดัชนีแต่ละตัวบ่งชี้ว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี

อภิปรายผลการศึกษา

1. ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผลการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ในเรื่องของสิทธิหน้าที่พลเมือง รัฐธรรมนูญ สถาบันทางการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง และการเลือกตั้ง นักศึกษามีระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกๆ เรื่อง ผลการศึกษานี้ช่วยสะท้อนถึงความสนใจและการเอาใจใส่ในเรื่องการเมืองของนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่างๆ

ทางการเมือง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติคนในสิทธิและหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ดีต่อไปในอนาคต

ความโน้มเอียงทางการเมืองในเรื่องความสำนึกในหน้าที่พลเมืองอยู่ในระดับมาก ความไว้วางใจทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษามีสำนึกในหน้าที่พลเมือง แต่อาจจะยังมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน เสถียรภาพทางการเมือง และปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐบาลปัจจุบัน รวมทั้งสภาพการจัดตั้งของรัฐบาลชุดปัจจุบันมีความคลุมเครือระหว่างภาพของความเป็นประชาธิปไตยและภาพของทหาร ทำให้ความไว้วางใจทางการเมือง และความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้นซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชีระ กุลสวัสดิ์ (2543)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง ส่วนเรื่องของการณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน การติดตามสภาพความเคลื่อนไหวทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และการชุมนุมทางการเมือง ยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ากิจกรรมการเลือกตั้ง อาจจะมีเหตุเนื่องมาจาก เสถียรภาพทางการเมืองในปัจจุบันยังไม่แน่นอน บรรยากาศทางการเมืองยังไม่เป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ การมีประกาศ พระราชกำหนด สถานการณ์ฉุกเฉิน ทำให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ถูกจำกัด และการแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ กระทำได้ยากขึ้นซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชีระ กุลสวัสดิ์ (2543)

2.อภิปรายผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของแบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ที่สร้างขึ้นตามทฤษฎี สามารถอธิบายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้ โดยพบว่า

ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณภัทร เจริญรัตน์ (2539) ที่ได้ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจและทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สมาชิกสภาตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี สภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งทัศนคติดีก็คือความโน้มเอียงทางการเมือง

ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกวิทย์ มณีธร (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในพื้นที่

พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความโน้มเอียงทางการเมือง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปีเตอร์สัน (Peterson, 1990) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้อาวุโส ในสหรัฐอเมริกา พบว่า ความโน้มเอียงทางการเมืองมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้อาวุโส งานวิจัยของ ไชยพร ดัชนีจิตานนท์ (2536) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปสุขภาพจิต ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ความโน้มเอียงทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองงานวิจัยของรณกร สายสิญจน์ (2542) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความโน้มเอียงทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง งานวิจัยของจริญญา เจริญสุกใส (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง วัฒนธรรมการเมือง กับการใช้สิทธิ์เลือกตั้งของเยาวชนในกรุงเทพมหานครปี 2538 ผลการวิจัยพบว่า ความสำนึกทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของเยาวชนกลุ่มดังกล่าวและผลการวิจัยของ ชีระ กุลสวัสดิ์ (2553) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออก ผลการวิจัยพบว่าความโน้มเอียงทางการเมืองประกอบด้วยความสำนึกในหน้าที่พลเมืองความไว้วางใจทางการเมืองและความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

ผลจากข้อมูลเชิงประจักษ์ยืนยันความสัมพันธ์นี้ได้ชัดเจน การที่นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองส่งผลต่อทัศนคติหรือความโน้มเอียงทางการเมืองในเรื่องของ ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ทำให้เกิดทัศนคติต่อการเมืองแตกต่างกันออกไปในแต่ละคน การที่จะมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทางหนึ่งที่นักศึกษาคouldทำได้ก็คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งการณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนการติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และการร่วมชุมนุมทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการส่งผลทางอ้อมส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง ดังนั้นในการพัฒนาให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สถาบันการศึกษา ควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้กับนักศึกษาในหลักสูตรวิชาต่างๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้างทัศนคติหรือความโน้มเอียงทางการเมืองให้สูงขึ้น

2. สถาบันการศึกษา ควรส่งเสริมการณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับนักศึกษาในช่วงที่มีกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3. สถาบันการศึกษา ควรส่งเสริมกิจกรรมทางการเมืองในมหาวิทยาลัย ให้นักศึกษาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การส่งเสริมให้มีการจัดเวทีเสวนาเกี่ยวกับการเมืองเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและจะส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมืองอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

4. สถาบันการศึกษาควรจัดให้มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยในห้องเรียน เช่น เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเสรี การใช้เสียงส่วนใหญ่ในการแก้ปัญหาและการระดมความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความคุ้นเคยในเรื่องของประชาธิปไตยและเสริมสร้างความโน้มเอียงทางการเมืองให้กับนักศึกษา

5. รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรวางรากฐานทางการศึกษา เพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมและการเรียนรู้ทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง ซึ่งอาจจะมีปัจจัยอื่นๆ อีกที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น สภาพชุมชนที่อยู่อาศัย การเมืองท้องถิ่น เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบกับนักศึกษาในภูมิภาคอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบระดับการถ่ายทอดทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองต่อไปในอนาคต

3. ควรจะได้มีการศึกษาเรื่องนี้ซ้ำเป็นระยะๆตามเวลาที่เหมาะสมเช่นทุก 3 - 5 ปีเพื่อทราบว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองไปในทิศทางใด และมีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองเมื่อเวลาและสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไป

4. ผลการวิจัยนี้นำไปตั้งต้นในการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบกับประเทศอื่นได้

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ คารมปราชญ์. (2550). การศึกษาอิทธิพลของการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว สถาบันการศึกษา ที่ทำงาน และสื่อมวลชน ที่ส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมือง ความผูกพัน ต่อพรรคการเมือง และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานรัฐวิสาหกิจ. การศึกษาก่อนนำเสนอบริณยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์คุณูปปัญญาจิต, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกษม อุทยานิน. (2516). รัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ขัตติยา วรรณสุด. (2535). สตรีกับการเมือง. รวมบทความทางวิชาการพัฒนาสังคม แนวคิดและปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เจริญญา เจริญสุทไธ. (2539). การเปิดรับข่าวสารการเมือง วัฒนธรรมการเมือง กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของเยาวชน ในกรุงเทพมหานคร ปี 2538. วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการประชาสัมพันธ์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิร โชค วีระชัย. (2542). รัฐศาสตร์ทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุฑามาส ประบุรทอง. (2547). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา: กรณีศึกษาเปรียบเทียบนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงกับมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC). วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชลัช จงสืบพันธ์. (2527). การศึกษาลักษณะทางชีวสังคม ลักษณะทางปริบท และลักษณะทางจิตวิสัยของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง. บริณยานิพนธ์ การศึกษาคุณูปปัญญาจิต, สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยอนันต์ สมุทรวาณิช. (2523). การเมือง. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- ไชยพร คั่นขจิตานนท์. (2536). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล: กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่. บริณยานิพนธ์การศึกษาคุณูปปัญญาจิต, สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ญาณภัทร เจริญรัตน์. (2539). ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสมาชิกสภาตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี สภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ณรงค์ สันตวัสถ์. (2527). จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.
- ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร. (2547). รัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉวีลวดี บุรีกุล และคณะ. (2547). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการ
ทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ กุลสวัสดิ์. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยใน
ภาคตะวันออก. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 2(3), 129-159.
- ประจิตร มหาหิง. (2529). สังคมวิทยาการเมือง: แนวคิดทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. ปักคานี: คณะ
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พฤทธิสถาน ชุมพล. (2548). ระบบการเมือง: ความรู้เบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาณุ ธรรมสุวรรณ และ ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. (2543). พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน
จังหวัดพัทลุง. ภาควิชาสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รณกร สายสิทธิจัน. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างความโน้มเอียงทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง.
วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาสังคม,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วีระชัย เสงี่ยมกุล. (2551). ความรู้ความเข้าใจและปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน
เขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต,
สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2548). การเมือง: แนวคิดความคิดและการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: เสมา
ธรรม.
- สมาน พุฒแสง. (2540). การศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา
สถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบน. ปริญญาานิพนธ์ การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
สาขาการอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิทธิพันธ์ พุทธหนู. (2521). ทฤษฎีพัฒนาการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุขุม นวลสกุล. (2527). การเมืองเรื่องข้ามชั้น. กรุงเทพฯ: ราชวัน.
- สุจิต-บุญบังการ. (2537). การพัฒนาการเมืองของไทย: ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันการเมือง
และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพจน์ บุญวิเศษ. (2549). หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเวลด์เทรด ประเทศไทย.
- เสรี ชัดเข้ม และ สุชาดา กรเพชรปณี. (2546). โมเดลสมการ โครงสร้าง. วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา
1(1), 1-24.
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2553). สารสนเทศอุดมศึกษา. วันที่ค้นข้อมูล 15 กุมภาพันธ์ 2554,
เข้าถึงได้จาก <http://www.info.mua.go.th/information/index.php>

- อาทิตย์ บุญคง. (2550). *ความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อเทศบาลตำบลดอกคำใต้*. การศึกษาอิสระหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุทัย หิรัญโค. (2519). *รัฐศาสตร์ประยุกต์*. กรุงเทพฯ: โอเคียนสโคร์.
- เอกวิทย์ มณีธร. (2552). *รัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม ที เพรส.
- เอกวิทย์ มณีธร. (2553). *ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา ของมหาวิทยาลัยในพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก*.วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 2(2), 73-98.
- Almond, Gabriel A. and Jr.Bingham G. Powell. (1966). *Comparative Politics: A developmental approach*. Boston: Little Brown.
- Almond, Gabriel A. and James S. Coleman, EDS.,(1960). *The Politics of the Developing Areas*. Princeton : Princeton University Press.
- Austin Ranney. (1971). *Governing: A Brief Introduction to Political Science*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Bloom, B. E. (1975). *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: John Willy.
- Campell, Angus., Gurin, G. and Miller, Warren E. (1954). *The Voter Decides*. New York: Evanston: Row & Peterson.
- Conway, M.M. (2000). *Political participation in the United States*. 3rd ed. Washington D.C.: A Division of Congressional Quarterly.
- Dawson, Richard E.; and Prewitt, Kenneth; Dawson, Richard E. (1977). *Political Socialization*. Boston, Toronto: Little, Brown and Company.
- Erbe, W. (1964). "Social Involvement and Political Activity: A Replication and Elaboration". *American Sociological Review*. 29(April 1964): 198-215.
- Huntington, Samuel P. and George I Dominguez. (1975). "Political development". in *Hand Book Political of science: Non government politic*. eds, Fred Greenstein and W.Nelson Polsby. Massachusette: Addison Wesley.
- Huntington, Samuel P., and Joan M. Nelson. (1982). *No easy choice: Political participation in developing countries*. Cambridge Mass: Harvard University Press.
- Krathwohl, H. (1964). *Principles of Perception*. New York: Marper and Row.

- Milbrath, Lester W. (1970). *Political participation; how and why do people get involved in politics*. Chicago: Rand McNally College Publishing Company.
- _____. (1971). *Political participation*. New York: University of Buffalo Press.
- Milbrath, Lester W., and M. Goel. (1977). *Political Participation: How and why do people get involved in politics*. (2nd ed.). Chicago: Rand McNally, College Publishing Company.
- McClosky, Herbert. (1968). *Political Participation*. In *international encyclopedia of the social science*. Vol 12. New York: McMillan and Free.
- Nie, Norman H. & Verba, Sidney. (1975). "Political Participation," in *Handbook of Political Science*. Vol 4. edited by Greenstein, Fred I. & Polsby, Nelson W. Massachusetts: Addison Wesley.
- Pateman, Carole. (1970). *Participation and democratic theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Peterson, Steven A. (1990). *Political Behavior: Patterns in Everyday Life*. California: SAGE.
- Roger, D. (1972). *Issues in Adolescent Psychology*. New York: Meredith Corporation.
- Rogers, L.D., G.L. Bultena and K.H. Barb. (1975). "Voluntary Association Membership and Political Participation; An Exploitation of the Mobilization Hypothesis". *The Sociological Quarterly*. 16(summer 1975): 305-318.
- Roth, David F., and Frank L. Wilson. (1980). *The comparative study of politics*. (2nd ed.). Englewood Cliffs, New York: Prentice-Hall.
- Rush, Michael. (1992). *Politics and Society: An Introduction To Political Sociology*. New York: Prentice Hall.
- Rush, Michael, and Philip Althoff. (1971). *An introduction to political sociology*. London: Thomas Nelson and Sons.
- Saffell, David C. (1984). *The Politics of American National Government*. (5th ed.). Boston: Little, Brown and Company.
- Schwartz, N.E. (1975). Nutritional knowledge, attitude, and practices of high school graduates. *J AM Diet Assoc*, 66(1), 28-31.
- Stephen D. Tansey. (2004). *Politics: the basic*. (3rd ed.). London : Routledge.
- Weiner, Myron. (1972). "Political Participation: Crisis of The Political Process," in *Crisis on Sequences in Political Development*. Edited by Leonard Binder; and Others. Princeton: Princeton University Press.
- Woodward, J.L.; & Elino Roper. (1950). "Political Activity of American Citizens," *American Political Sciences Review*. 44: 872-885.

Yamane, T. (1967). *Statics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

ภาคผนวก 1 แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา
สถาบันศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ตอนที่ สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพที่เป็นจริงของท่าน

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป

ข้อ 1. เพศ

☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง

ข้อ 2. อายุ ปี

ข้อ 3. สาขาวิชา

☐ 1. สาขาทางด้านวิทยาศาสตร์ (วิศวกรรม, วิทยาศาสตร์, วิทยาศาสตร์สุขภาพ, เทคโนโลยี, อื่นๆ)

☐ 2. สาขาทางด้านสังคมศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, นิเทศศาสตร์, บริหารธุรกิจ, เศรษฐศาสตร์,

บัญชี, อื่นๆ)

ข้อ 4. ชั้นปีที่กำลังศึกษา

☐ 1. ชั้นปีที่ 1 ☐ 2. ชั้นปีที่ 2

☐ 3. ชั้นปีที่ 3 ☐ 4. ชั้นปีที่ 4

ข้อ 5. มหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษาอยู่

☐ 1. มหาวิทยาลัยบูรพา

☐ 2. มหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี

☐ 3. มหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว

☐ 4. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตศรีราชา

☐ 5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตจันทบุรี

☐ 6. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตมнгพระ

☐ 7. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำชนรินทร์

☐ 8. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

☐ 9. มหาวิทยาลัยศรีปทุมวิทยาเขตชลบุรี

ตอนที่ 2 โปรดเขียนเครื่องหมาย✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง

ลำดับที่	ประเด็น	ถูก	ผิด	ไม่ทราบ คำตอบ
	สิทธิและหน้าที่พลเมือง			
1	ชาวไทยทุกคนต้องไปรับการตรวจเลือก หรือที่เรียกว่า เกณฑ์ทหาร เมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ แต่ผู้อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนสามารถผ่อนผันได้			
2	กรณีเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้นที่จะช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ			
3	ผู้ที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ ๗ วันเลือกตั้ง มีสิทธิในการเลือกตั้ง			
4	ในปัจจุบันนี้กฎหมายเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมืองได้			
5	กฎหมายเปิดโอกาสให้พระภิกษุสงฆ์ มีส่วนร่วมทางการเมืองได้ เช่น ชุมนุมทางการเมือง ขึ้นเวทีปราศรัย และลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง			
	รัฐธรรมนูญ			
6	พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองของประเทศไทย			
7	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(ส.ส.) ประเภทแบ่งเขต และบัญชีรายชื่อต้องสังกัดพรรคการเมือง			
8	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องจบการศึกษาดังแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป			
9	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในปัจจุบันเป็นฉบับที่ 18			
10	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2550 กำหนดให้มีคณะรัฐมนตรีได้ไม่เกิน 33 คน			
	สถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง			
11	หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดำเนินการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในปัจจุบันคือคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกค.)			
12	สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ถือว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์			
13	พรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุดที่มีอยู่ในระบบการเมืองไทยในปัจจุบันคือพรรคประชาธิปัตย์			
14	คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ			
15	องคมนตรี มีบทบาทหน้าที่เป็นเลขานุการของพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูง			

ลำดับที่	ประเด็น	ถูก	ผิด	ไม่ทราบ คำตอบ
	การเลือกตั้ง			
16	คนพิการ เป็นใบ้ คาบอด เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง			
17	หากไม่ไปเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะเสียสิทธิตามกฎหมาย เช่น เสียสิทธิในการรักษาพยาบาลโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคเป็นต้น			
18	สิทธิที่เสียไปตามกฎหมายหากไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จะกลับคืนมาอีกครั้งเมื่อบุคคลนั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้งครั้งต่อไป			
19	ในกรณีที่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ไม่สามารถไปใช้สิทธิในวันเลือกตั้งได้ สามารถที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งล่วงหน้าได้ตามที่รัฐกำหนด			
20	การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรล่วงหน้า จะต้องไปแสดงตนและใช้สิทธิเลือกตั้ง ณ ภูมิลำเนาของตนเองเท่านั้น			

ความโน้มเอียงทางการเมือง

ลำดับที่	ประเด็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง						
1	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเองจำเป็นต้องไปเลือกตั้ง					
2	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการบริหารงานของรัฐบาล ควรเปิดรับการวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นจากสาธารณชน					
3	ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีใครก็ตามที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากบุคคลหรือองค์กรใด ๆ ข้าพเจ้าจะไปเสนอเรื่องราวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันที					
4	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณจะได้รับความรู้ ข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะมีการดำเนินการ โครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อข้าพเจ้าและครอบครัว					

ลำดับที่	ประเด็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
ความไว้วางใจทางการเมือง						
1	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่สมควรจะได้รับความไว้วางใจในการบริหารราชการแผ่นดิน					
2	ข้าพเจ้ารู้สึกว่านายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งงาน					
3	ข้าพเจ้ารู้สึกว่านักการเมืองปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว					
4	ข้าพเจ้ารู้สึกว่านักการเมืองส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต					
ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง						
1	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าหากประเทศไทยได้ผู้นำที่มีความสามารถ ข้าพเจ้าควรมอบอำนาจในการบริหารประเทศให้กับบุคคลนั้น					
2	ข้าพเจ้ารู้สึกว่ากระบวนการเดินขบวนประท้วง การตั้งม็อบต่าง ๆ ล้วนส่งผลต่อการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจของรัฐบาล					
3	ข้าพเจ้ารู้สึกว่านักการเมืองในปัจจุบันปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่					

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ลำดับที่	ประเด็น	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	น้อย ครั้ง	ไม่เคย เลย
การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง						
1	ข้าพเจ้าไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง ทุกกิจกรรมการเลือกตั้ง					
2	ข้าพเจ้าสนใจฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนนั้น					

ลำดับที่	ประเด็น	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	น้อย ครั้ง	ไม่เคย เลย
การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน						
1	ข้าพเจ้าร่วมกิจกรรมกับทางมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการรณรงค์เผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน					
2	ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือกับทุกหน่วยงานใน กิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ ประชาชน					
การติดตามสภาพการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง						
1	ข้าพเจ้าติดตามข่าวเกี่ยวกับการเมืองทาง สื่อมวลชนทุกวัน					
2	ข้าพเจ้าทราบถึงความเคลื่อนไหวทาง การเมืองว่าในปัจจุบันมีสถานการณ์เป็น อย่างไร					
การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง						
1	ข้าพเจ้าเคยร่วมวิพากษ์วิจารณ์ประเด็น ทางการเมืองกับกลุ่มเพื่อนอย่างสม่ำเสมอ					
2	ข้าพเจ้าเคยร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ในสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วารสาร รายการวิทยุ หรือสื่อ อื่น ๆ					
การชุมนุมทางการเมือง						
1	ข้าพเจ้าเคยเข้าร่วมประท้วงหรือเสนอข้อ เรียกร้องต่าง ๆ ต่อรัฐบาลหรือผู้บริหารทาง การเมือง					
2	ข้าพเจ้าเคยร่วมชุมนุมทางการเมืองในโอกาส ต่าง ๆ หรือในวันที่มีการรำลึกถึงเหตุการณ์ สำคัญ ๆ ทางการเมืองในอดีต					